

HeaKodanik

EMSLi ajakiri kodanikuühiskonnast

nr 3 (50)
sügis
2010

**Avalik ruum:
kõigile tröübata?**

PILLE RUNNEL, Eesti Rahva Muuseumi teadusdirektor

Tõkkepuud avalikus ruumis

Lauri Kulpsoo / Postimees

Avalikust ruumist rääkides mõtleme tihti peale arhitektide ja linnaruumi arendajate keeles, kes arutlevad selle üle, mis see ruum on ning milline see olema peaks. Kultuuriuurija ja muuseumitöötajana on see mulle haarav ja põnev. Ja samas, hetkel, kui piüan otustada, millised jäljed avalikust ruumist peaksid tuleviku tarbeks filmi- või fotoarhiividesse jõudma, libiseb see mul käest.

Eesti Rahva Muuseum on salvestanud eluolu Eestis juba sada aastat. Seda on jäädvustatud inimeste õuedes ja tagakambrites, aga ka linnatänavatel ja turuplatsidel. Üks muuseumi legendaarseid kaastöötajaid oli foto- ja filmimees Johannes Pääsuke, kellele võlgneme tänu selle eest,

et saame vaadata, milline oli elukeskkond ja avalik ruum saja aasta taguses Eestis. Ma kujutan ette, kuidas ta reipalt kaameraga külast külla reisib ja inimesi pildistamise tarbeks istuma või seisma sättis. Fotodokumenteerimine jätkub muuseumis tänapäevalgi. Näiteks loodi mõne aasta eest muuseumi ja fotohuviliste koostöös internetis pildiportaal Eesti Hetked, mille ülesandeks on anda tänapäeva “Pääsukestele” võimalus fotoarhiivi täiendada.

Mulle isiklikult tõi käivitunud portaal kaasa ka kimbatuses tänase avaliku ruumi suhtes. Ühtäkki sain aru, et romantilise kultuuriuurimise aeg on läbi ja tänane avalik ruum on midagi hoopis muud kui Pääsukeste aegadel. Siinkohal ei räägi ma muidugi mitte avalike ruumide välisilmest ja esteetikast, vaid toimimismehhanismidest ja nähtamatutest piirangutest.

Esimene, mida nüüdisaegne kultuuri-

jäädvustajast fotograaf avastab, on see, et avalik ruum on suuresti ärikeskkond, mille omanikul on õigus lubada või keelata. Suur osa avalikust ruumist, kus fotograafi jaoks põnev “ühiskondliku elu näitemäng” lahti rullub, on kaubanduspind. Poed ja suvel tänavaid ummistavad kohvikud teevad sellest tehinguruumi, kus on teretulnud tegevused, mis liigutavad kapitali. Just tänavu suvel tabasin end sellelt, et välisin liikumisteedeks tänavaid, kus oli tõenäolisem, et mulle ei tule vastu söögikoha flaiereid pakkuvad poisid ja tüdrukud või spaateenuse müümise kampaania pärast tänavale möödujaid tülitama saadetud proudad. Ja koht, kust sa püüad põgeneda,

Avalik ruum on suuresti ärikeskkond, mille omanikul on õigus lubada või keelata.

pildistamiseks ei sobi. Kuigi fotograaf paneb avalikult keelava käe ette tavaliselt ostukeskuse turvamees, siis ebamugav on pildistamine ka kõigis neis teistes ärikeskkondades: kas omanik ikka lubab?

Järgmine nähtamatu tõkkepuu avalikus ruumis tegutsemisel on nüüdisaegsetele Pääsukeste mantlipärijatele seda ruumi reguleerivad õigussuhted. Pärast portaali esimest hooaega fotokogusse kaadreid valides tekkis nii õiguslik kui eetiline dilemma, kui mõtlesime, kas tohiksime arhiveerida fotosid end pildituks joonud mehest ja teda turgutavast kiirabibrigaadist. Need oluaks ajastuomased kaadrid kirjeldama nüüdisaegses avalikus ruumis sündivate asjade ühte aspekti. Aastate jooksul muu-

tuksid need fotod pildil kujutatud inimeste isiklikust loost üldistavaks sõnumiks. Kuid pildid jäid siiski arhiivi võtmata, sest seaduski kinnitab kõhklejale, et heli- ja pildimaterjalina jäädvustamise puhul on vajalik “andmesubjekti / - - - / teavitamine sellises vormis, mis võimaldab tal heli- või pildimaterjali jäädvustamise faktist aru saada ja enda jäädvustamist soovi korral vältida”.

Mulle võib muidugi vastu vaielda, et näen probleeme seal, kus neid ei ole – avalikku ruumi kujundavate keeldude, käskude, normide ja õiguste nähtamatud tõkkepuud ei ole ju tabalukuga kinni. Kuid fotosaaki mõõtes olen tajunud, et pildistaja spontaansust ja loomisrõõmu mõjutavad need küll. Sellele mõeldes tulid mulle meelde filmimees Andres Söödi aastakümnete eest filmitud võrratud kaadrid kohvikuelust, kus kaamerast teadmatutes keev seltskondlik suhtlus on ajaga vaataja jaoks muutunud otsekui hõrguks šokolaadikommiks. Ühtaegu nii filmikunstnik kui ühiskonnaelu kroonik Andres Sööt toimetas avalikus ruumis omaenda mängureeglite järgi. Just see on praegusele vaatajale kinkinud võimaluse tajuda korraks toonast elu ilma õiguste, kokkulepete ja piirideta.

Ja veel sain ma pildiportaalile mõeldes aru, miks mulle meeldib mu kodutänav, mille dominandiks ei ole mitte sihipäraselt liikuvad jalakäijad ja autod, vaid lapsed, kelle mängu nähes imestan alalõpmata nende nutikuse üle see ruum enda rõõmuks tööle panna. Seda tuleks meil nendelt õppida, selleks et avalik ruum saaks olla mitte regulatsioonide ja institutsionaalsete suhete areen, vaid mänguruum – koht, kus mänguliselt luua ja muuta ühiskonda.

Ahnus

Kõigepealt, juulis, tulid “MTÜ-de räpased saladused”. Kaks nädalat hiljem “Jõhker tädibisness: meiega manipuleeritakse nii, et arugi ei saa” ja “Euroopa tasuta toiduabi jagav ühing küsib abivajajatelt raha”. Veel kuu ja “Lääne-Viru tuntuim heategija osutus ahneks suliks”.

Meie ühendused on üldiselt saanud nautida avalikkuse heatahtlikku suhtumist, vahel enamgi, kui tegelikud saavutused väärksid. Neli negatiivset meediakajastust poolteise kuu jooksul võiks nõnda panna juba küsima: mis lahti?

Ühenduste tähtsuse kasvuga kaasneb ka suurem nõudlikkus. Ratsionaalne või ei, kuid osa eksimusi saadakse kergesti andeks, teisi mitte kuidagi. Neid nelja lugu ühendas, et kõigis näisid MTÜ-d ahnetena. Polegi oluline, oli põhjuseks pahatahtlikkus või mõtlematus, või polnudki põhjust (aga ajakirjanikku ei suudetud selles veenda) – ahneid ei salli keegi.

Vaadakem või usaldusvärsuse küsitlusi. Enim usaldatud on päästeamet (teise kvartali keskmine 96%), politsei ja piirivalve (87%) ning kaitseväge (81%). Tabeli lõpetavad, nagu ikka, valitsus (48%), peaminister (46%), Riigikogu (43%) ja erakonnad (26%).

Muidugi on nii jõustruktuurides kui ka poliitikas nii oma tööd hästi ja südamega tegevaid mehi-naisi kui ka saamatuid ja süsserdisi. Vaevalt, et ühes oluliselt enam kui teises. Ent kui esimeste laiatarkuvand on teiste heaolu nimel nappi palga eest vahel elugagi riskimine, siis poliitiku – teadagi – nähakse mingit “oma asja” ajava ning seepärast omavahel kiskleva kambana.

Soovitus? Mõtleme mitte ainult sellele, millised me oleme, vaid ka millistena välja paistame. Palume mõnel erapooletul tuttavalt hinnata, mis mulje talle jääb meie kodulehest või aastaaruandest. Mõtleme läbi võimalikud riskikohad ja käitumise halbade stsenaariumide korral. Ning kui midagi viltu läheb, ärme süüdistada teisi ega õigusta end, vaid palume vabandust ja püüame edaspidi paremini.

URMO KÜBAR

Kaanemaali autor Tõnis Saadoja

Ajakirja kaanel on fragment Tõnis Saadoja akvarellist, mis kannab järjekorranumbrilt 76 ning kuulub seeriasse “Kodulinn Tallinn”. Aastatel 2007-2008 maalitud seeria portreeterib Tallinna linna ja selle lähiumbrust nullindate esimese kümnendi jooksul nii arhitektuuris, kinnisvaraarenduses kui infrastruktuuris. Käesolev pilt kuulub tinglikku alajaotusesse “ekstreemsused”, mis muuhulgas sisaldab põlenud maju, linnaäärseid slumme, kuulsaid kuriteopaike, uusrikaste kolearhitektuuri, keskkonda ja ehitusnorme eiravat kinnisvaraarendust ning poliitilisi fassaade *à la* aprillirahutustes lõhutud Woodstocki baar või Harjumägi vahetult enne Vabadussamba püstitamist. Kaanepildil on kujutatud Sõle tänava bensiinijaama, mis kuulu järgi on soodne koht intiimteenuste ostmiseks.

Praegu paneb Tõnis kokku ülevaatenäitust hästi äraunustatud eesti maalikunstniku Urmas Ploomipuu loomingust, kes on küll tuntud graafiku ning Eesti ühe- ja kahekrooniste kujunduse autorina, aga kelle vähestele maalidele pole siiani eraldi tähelepanu pööratud.

Sisukord

ARVAMUS	lk 2-4
Kokkupõrgetest avalikus ruumis arvavad Pille Runnel, Urmo Kübar ja külalistoimetaja Karin Paulus.	
JÄTKAME	lk 5
Jätkame eelmisest numbrist tuttavat vabaühenduste ühinemise teemat.	
ÕHUS	lk 6-7
Viskame õhku käimasolevad algatused. Püüa kinni, kui suudad.	
LESIKA	lk 8-9
Avaliku linnaruumi laotab lahti linnakultuurite teadur Tarmo Pikner.	
KAANELUGU	lk 10-16
Vestlusringis lahkavad erinevate elualade eksperdid teemat oma vaatenurkadest.	
ARVAMUS	lk 17-19
Toome lugejaini viis erinevat tagaia-kaitsmise (NIMBY) lugu.	
HARIDUS	lk 20-21
Näiteid teadliku linnakodaniku kasvatamisest meilt ja mujalt.	
KOGEMUS	lk 22-25 ja lk 36-37
Ühenduste aastaaruanded oma kasulikkuses ja koleduses toob teieni Urmo Kübar. Mürast ja muruniitmisest kirjutab vaikesete pühapäevade eest võitleja Jüri Peetson.	
SEADUSED	lk 26-27
Alari Rammo loeb uut kodanikuühiskonna arengukava.	
PAGULASED	lk 28-29
Vabaühenduste abi pagulaste olukorra leevendamisel vaatlleb Juhan Saharov.	
NÄGU NIME JUURDE	lk 30-32
Erakordselt mõistlikku ametnikku Kaia Sarnetit pinnib Alari Rammo.	
EMSL ja TEMA LIIKMED	lk 33-35
Luubi all seekord EMSLi uustulnuk Linnalabor.	
ROHELISEKS KASVAMINE	lk 38-39
Kuhu ja kuidas kasvab rohenev Rakvere?	
SOOVITUS	lk 40-41
Tehnokratt Henrik Roonemaa jagab soovitusi küberruumis käitumiseks.	
EKSPERT	lk 42
Alari Rammo annab praktilist nõu, kuidas registris juhatuse liikmeid vahetada.	
AJALUGU	lk 43
Urmo Kübar lappab millenniumivahetuse Foorumeid	

KARIN PAULUS,
Hea Kodaniku külalistoimetaja,
Eesti Ekspressi arhitektuuritoimetaja

Sallimise platsid

Avalik ruum on demokraatia lähte. Ateena agoraale ehk siis turuplatsile kogunesid kodanikud, et suhelda, end hästi tunda ja maailma asju arutada.

Muidugi polnud ruum toonagi süütu. Koosolekutel tegid kihutustööd kallutatud jõud ning teatritükk võis aidata odavat populaarsust võita või intrigeerimisel abiks olla.

Ka oli vanade kreeklaste avalikkus selgelt diskrimineeriv. Kui mehed sportisid või poliitikat tegid, tegelesid naised hoopistükki kodutöödega. Praegu on "nõrgem" sugupool küll varjatusest väljunud, erandiks ehk vaid avalikud käimlad, kus naised ikka eraldatust armastavad, aga mehed seevastu julgelt ühist urinaali kasutavad. Loodetavasti tingivad sellist käitumist pigem füsioloogiline erinevus, harjumused ja ehk ka meeste solidaarsus ning me ei pea arvama, et nähtav tegutsemine on inimese sooga seotud.

Avalikkuses kipub siiski praegugi lihtne olema ainult osavamatel, majanduslikult hästi varustatud alfa-isastel ning -emastel, mitte aga vaestel ja väetitel. Vanur, laps ning invaliid on ühtviisi halvast seisust. Tasuta lõbustusi justkui oleks, vanaema võib minna mudilasega parki, kui ainult keegi aitaks bussitrepi järske astmeid pidi kiiresti üles ronida. Ratastooligagi võid väljakul tantsu lüüa, kui ainult maja ees olevat augulist kõnniteed pidi liikuma saaks ...

Olgu kogunemispaiagaks sadam, külas-

tuskeskus, seltsimaja, turg või sotsiaalvõrgustik, ideaalis peaks sellele ligipääs olema igaühel. Ehk teistpidi sõnastatuna: avalik ruum peaks austama meie erinevusi, olema turvaline ja tervislik. Nii pimedat, eakat kui ukrainlast peaksid riik ja omavalitsus keskealise terve enamusrahvuse esindajaga ühtviisi ilusti hoidma.

Samas saab end ahistatuna tundev kodanik ka ise päris palju ära teha. Ta peaks hoolikalt läbi mõtlema, kelle poolt ta valimistel hääletab – kas näitab jälle oma poolehoidu kunagisele spordikuulsusele või valib seekord sisuka, kuid täiesti ebausuäratava välimusega tädi.

Ka "kapist välja tulemisest" oleks abi. Ilma selgitustööta on ka empaatilisel tavalisel inimesel väga keerukas aduda vaegnägija või lesbinoore muresid. Raportite ja erialaliitude kogunemiste asemel on mõtestatum end nähtavaks teha, olgu selleks vormiks kas või meeleavaldus või mormoonide kombel ükselt uksele käimine.

Kas on asi alalhoidlikkuses või hirmus, aga Eestis kiputakse hääle tõstmist siiski vältima.

Kuid samas: kes siis veel peaks sinu huvide eest välja astuma, kui sa ise seda teha ei julge või ei viitsi? Ometi tasub avaliku ruumi parendamise nimel tõesti pingutada ja trummi lüüa, kuna maksumaksjate ja kodanikena on see lihtsalt meie kõigi oma. Ja me ise peame nüüd märku andma, et on paras aeg atra seada.

Hea Kodanik on Eesti ainus perioodiline kodanikuühiskonna häälekandja, mis ilmub oma eelkäija EMSLi infolehega 1994. aastast hea ilmaga neli korda aastas ja trükiarv on seekord 4100. Kõik autorid kirjutavad siin vabatahtlikkuse alusel – tuhat tänu sulle- ja pildimeistreile.

Tekstid valisid ja toimetasid

Mari Kodres | mari@ngo.ee

Urmo Kübar | urmo@ngo.ee

Alari Rammo | alari@ngo.ee

Kujunduse tegi

Karl-Kristjan Nigesen | karl@nigesen.ee

Keele eest hoolitses

Katrin Kern | kkern@ut.ee

Iga sõna eest vastutab

EMSL MTÜ, Rotermanni 8, 10111 Tallinn
664 5077 | info@ngo.ee | www.ngo.ee

ISSN 1736-7263

Internetis loetav www.ngo.ee/heakodanik. **Paberil** leiad ajakirja EMSLi kontorist ja maakondlikest arenduskeskustest. Oma postkasti saab ajakirja **tellida**, kui teatad koguse ja kontaktid heakodanik@ngo.ee. Ajakirja jätkuvalt tasuta ilmutumist saab ka **toetada** – www.ngo.ee/toeta.

Hea Kodaniku kirjastamist ja levikut finantseerivad **regionaalministri** valitsemisalast Siseministeerium ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

SISEMINISTEERIUM

Estonian Ministry of the Interior

Hea Kodanik on täies mahus loetav ka portaalis www.netiajakiri.ee

Trükitud taastoodetud paberile looduslike õlide ja vaikude baasil valmistatud värvidega ©Ecoprint

Brittide üleskutse: ühendused, ühinege!

(Hea Kodanik 2/2010, lk 26-27)

JÄTKUB

0+0=0

Jutt, et organisatsioonide liitumine võimaldaks sihtrühmale paremini tuge pakkuda, tekitas minus vastakaid tundeid. Viisin läbi väikese eksperimendi.

Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit ühendab 23 MTÜ-d üle Eesti. Laias laastus jaotuvad nad teenuseid osutavateks (spetsialistid) ja huvikaitse/esindusorganisatsioonideks (lapsevanemad). Liitumine saaks toimuda ainult sarnaste tegevustega ühingute vahel. Mis saaks, kui ühineksid huvikaitse organisatsioonid?

Helistasin meie kolmele lapsevanemate organisatsioonile, kus inimesed töötavad kohalikul tasandil, naabrit tuntakse maast madalast ning esmast nõu võib saada külapoe ukse taga. KOV-i töötaja on üleaedne, kuid kaugest metsaküläst teenuse saamine on probleemiks. Meie kolme huvikaitseorganisatsiooni liitumisel võiks avalda uudise nupukese: liitusid MTÜ-d Mets, Mänd ja Põld – töötajaid

null, kolme peale eelarve aastast 30 000 krooni.

Eelarvest, mis varem kulus piirkondlike kokkutulekute korraldamiseks, kasutades vabatahtlikku tööd, saaks fondi näiteks raamatupidajale palga maksmiseks.

Asjale võiks mõelda, kui tekiks võimalus saada mõne programmi raames toetust 2-3 miljonit, luua Eestimaa sümmeesse peakontor, osta piirkondade esindajatele ametiauto ja tekitada palgafond.

Kuid kes sellisest liitumisest kasu saaks? Kaoks kohalik usaldussuhe ja tegemiste lihtsus, entusiastidest saaks palgatöötajad, kulud kasvaksid, ligipääs kahaneks interneti ja telefoni tasemele ...

Mis saaks, kui ühineksid vaimupuudega täiskasvanutele teenuste osutajad Tallinnas? Väikese MTÜ EIT Tugiliidu töötajate koosolekul viisime läbi ajurünnaku: kellega võiks liituda? Ei ühtegi asjalikku ideed.

Koostöökas peab võtma aega

Minu arvamus on, et ühinemise temaatika ei ole Eesti ühendustele võõras. Küll on ehk puudu headest näidetest, mis kinnitaksid ühinemise teostatavust ja kasulikkust, olgu siis sihtgruppidele parema teenuste osutamine, nende huvide esindamine ja/või ühenduse tegevussuutlikkuse paranemine selle läbi.

Samas on tunda ka seda, et ollakse harjunud toimetama iseseisvalt, kasutades ära oma väljakujunenud kontakte avalikus sektoris, välismaal või sihtrühmas, hoides neid kiivalt endale. Kahtlemata on nii tegutseda lihtsam ja kiirem, sest ei pea plaane kooskõlastama, seisukohti ja põhimõtteid ühtlustama ja ressursse jagama.

Sotsiaal- ja haridusvaldkonnas tegutsivate ühenduste puhul on viimasel ajal märkata ka tendentsi, et osaletakse erinevates hangetes, konkurssidel ja võetakse tegeleda üha uute teemadega, ilma et omataks sel-

leks kompetentsust või ülevaadetki, mida teised on teinud või teevad. Nii tekitatakse segadust potentsiaalsetes partnerites avalikus sektoris, aga ka sihtgruppide seas.

See õhonestab ühenduste usaldusväärsust, näib konkureerimisena ja pigem demotiveerib tegema koostööd selliste organisatsioonidega.

2009. aasta sügisel sai kolme ühenduse (lisaks meile Hea Algus ja Pelgulinna Lastekaitse Keskus) koostöös ellu kutsutud mitteformaalne võrgustik Lapse Huvikaitse Koda, kus on tänaseks 15 organisatsiooni.

Õppida on sellest olnud palju. Ühinemise või ka mitteformaalse, ühise eesmärgi nimel tegutseva võrgustiku kujundamisel on oluline võtta aega partnerite tundma õppimiseks (erinevad väärtused ja suhtumised, harjumused), ühise eesmärgi nimel tegutsemist toetavate kompetentside, aga ka võimu- ja kasuambitsioonide selgitami-

Teist sarnast MTÜ-d piirkonnas ei ole, sest teenuste delegerimine kodanikuühendustele on kuhugi seisma jäänud.

Linnale kuuluvate organisatsioonidega me liituda ei taha, sest siis kaoks meie oma moodi tegemine ja olemine, just see, mis meeldib meile ja meie klientidele. Meid neelatakse alla palju suurema eelarvega organisatsiooni poolt. Teistes piirkondades teenuseid osutavate MTÜ-dega me liituda ei saa, sest teenuseid rahastatakse kohalike omavalitsuste piires. Nälja ajal on ikka karja kogunenud, mõte on ajakohane, kuid nulli ja nulli liites tuleb tulemuseks null. MTÜ-d pole veel öieti alustanudki (vähemalt sotsiaalteenuste osutamise osas) ja juba ühinemise peale mõelda on ennatlik.

Koostöö tegemistest huvitujatel aga palun võtta ühendust!

AGNE RAUDMEES
Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit

MARIKA RATNIK
Perede ja Laste Nõuandekeskus

Jaga oma mõtteid ja kommentaare
Heas Kodanikus käsitletud teemadel
heakodanik@ngo.ee

Igast mündist on abi

Oktoobris sai avapaugu Toidupanga heategevuskampania, mis kutsus annetama euro tuleku eel oma kroonimündid puudust kannatavate perede toidulaua katmiseks. Münte saab loovutada kaubanduskeskustes ja teistes avalikes kohtades asuvatesse kogumiskastidesse, et toetada Toidupanga tegevuse laienemist üle Eesti.

Kokku elab Eestis rohkem kui 100 000 inimest, kellel on raskusi igapäevase toidu muretsemisega, neist ligi 20 000 on lapsed. Iga annetatud münt aitab kaasa sellele, et üha suurem hulk raskustes Eestimaa inimesi ning eriti lapsi saaksid igal nädalal abi, kvaliteetset toitu.

Eesti-Hollandi Heategevusfondi Päikeselill veetava Toidupanga heaks aitavad kampaniaat korraldada kodanikuliikumine "Teeme ära!", Eesti Pangaliit, Eesti Kaupmeeste Liit ning G4S.

Õhinapõhine infoveski

Augustikuus loodud MTÜ Eesti Kodanikuajakirjanduse Seltsi www.kylauudis.ee on paari kuuga liha luudele kasvatanud – iga päev täieneb portaal järjest enam uudistega erinevatest Eestimaa nurkadest. End kodukandi uudiste ja inimeselt inimesele suhtluskanalina esitleva uudistesaidi mootor on Haanjas elav ettevõtja Erkki Peetsalu.

Infot leidub seinast sein – on nii laiemalt uudisväärtuslikku ja arvamusklikku kui ka lihtsalt muhedat lugemist Eestimaa külade värvikast elust.

Loe intervjuud Erkkiga www.memokraat.ee ja saada oma uudiseid info@kylauudis.ee.

Maksusoodustused muutuvad

Oktoobris võttis Riigikogu vastu tulumaksuseaduse muudatused, millega kohendatakse muuhulgas tulumaksusoodustuste korda. Uuest aastast nihkuvad taotlemise tähtajad kaks nädalat varasemaks ehk jaanuari ja juuli keskpaigale, kaovad maksusoodustused avaliku sektori asutustele annetamisel, aga tekivad piiriülel, kui annetat avalikes huvides tegutsevatele ja heategevuslikele vabaühendustele Euroopa Majanduspiirkonnas. Parandati ka näpukas, millega ei olnud tulumaksusoodustusega ühendustele seni reklaamkingitused (edaspidi kuni 10 eurot tükk) maksuvabad.

EMSL jätkab tänavu ja tuleval aastal Rahandusministeeriumiga kõnelusi soodustuste korra ulatuslikumaks klaarimiseks, kuna Maksu- ja Tolliameti otsused seaduse tõlgendamisel muutuvad aiva segasemaks.

Alaealiste õigus ühineda

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) tegi augusti lõpus Justiitsministeeriumile ettepaneku muuta seadustik selgemaks nii, et vähemalt 15-aastaselt oleks õigus iseseisvalt mittetulundusühingu liikmeks astuda. Ametnikud asusid nimelt suvel seisukohale, et MTÜ-ga liitumiseks on vaja vanema nõusolekut, kuna "tehinguga" kaasnevaid varalisi kohustusi ning riske ei suuda alaealine adekvaatselt hinnata või täita. Kuus nädalat pärast ENLi kirja teatas ministeerium lubadusest ettepanekut vähemasti analüüsida.

Kummatigi võivad vähemalt 15-aastaselt liituda iseseisvalt kirikute või kogudustega ning seni on alaealistel lastud olla MTÜ asutajateks ning mõni on saanud kohtult loa kuuluda juhatussegi. Tagatipuks avastas ministeerium, et kesksuvest nõuab perekonnaseadus MTÜ-ga liitumiseks teatud juhul lausa kohtu luba, aga see üritatakse nüüd ära parandada ja kohtusse peab pöörduma vaid sooviga MTÜ-d alaealisena asutada. Liikmekssaamisel piisaks veebruari lõpust taas vanema või eestkostja loast.

Õpilasesindused tasuta koolitoitu nõudmas.

Oliver Hainssalu

Karl-Kristjan Nigesen

Kuidas läheb vabaühendustel?

Septembris valmis Kodanikuühiskonna Sihtkapitali tellimisel TLÜ kodanikeühiskonna uurimis- ja arenduskeskusel (pildil selle juht Mikko Lagerspetz) järjekordne ülevaade kodanikualgatusse institutsionaliseerumisest 2009-10. Peamiselt sai kinnitust varasemate arengute jätkumine: edeneb võrgustumine, laieneb tegevusulatus ja vabatahtlike kaasamine, samas väheneb jätkuvalt keskmine liikmete arv, mis on seletatav MTÜ-de arvu kiire kasvuga. Võrreldes kuue aasta taguste andmetega ei ole majanduslik olukord eriti paranenud, olulisemateks rahaallikateks on ikka liikmemaksud ja omaavalitsuste toetused.

Ühenduste elujõulisust pärsib juhikesksus ja vanemate MTÜ-de juhtide väsimine ning enamik aktiivseist organisatsioonist on üldse nooremad kui viis aastat, mis tähendab, et paljud tegusad keskenduvad tegelikult alles oma organisatsiooni ülesehitamisele. Loe raportit www.ngo.ee/uuringud.

MTÜ asutamine viis ametist

Ja nüüd midagi sootuks pentsikut: kirikuvalitsusele vastumeelse geikristlaste kogu asutamise tõttu kaotas Heino Nurk vaimulikustaatus. Nurk oli vabatahtlikult ametist lahkunud juba mullu, aga EELK pidas vajalikuks oma positsiooni veelgi rõhutada, väites, et selline MTÜ ei koonda lihtsalt ühiste huvidega inimesi, vaid propageerib homoseksuaalsust, mis

paljude piiblitõlgenduste järgi on patt ja haigus. Geikristlaste kogu ise peab oma sooviks kirikut liita, mitte vastupidi, nähes kõigile jaguvat jumala armu. Soome kirikust lahkus samal ajal aga ise kümneid tuhandeid inimesi, kui ühes hõimude ja kiriku teemalises saates väljendati just nii konservatiivset arvamust, nagu kannab meil debattigi välistav EELK.

Avalik ja kolmas sektor vahetavad pooli

26. novembril tähistataval kodanikupäeval kutsub EMSL ametnikke ja vabaühendusi üht tööpäeva teineteise poolveetma. Kuigi Eestis oleme harjunud töövarjudena ette kujutama eelkõige gümnaasiumiõpilasi, on selline pooltevahetus sama kui mitte veelgi kasulikum täiskasvanud praktikule.

Nähes päeva jooksul partnerorganisatsiooni argielu ning võimalusel ka ise mingi idee juures kaasa mõelda või te-

gevusi läbi viia aidates, saab paremini tundma õppida nii selles tegutsevaid inimesi, aga ka mõista tema võimalusi, vajadusi ja ootuseid, mis kõik aitab kaasa paremale koostööle.

Seega – töötad sa avalikus või kolmandas sektoris, kui tunned, et sooviksid kodanikupäeval kas ise teise sektorisse mõnda partnerorganisatsiooni töövarjuks minna või on sinu organisatsioon valmis võõrustama mõnd oma partnerit – loe lähemalt www.ngo.ee/pooltevahetus ja anna end üles!

Linna avalik ruum – mis see on?

Linna avaliku ruumi erinevaid külgi avab **TARMO PIKNER**, Tallinna Ülikooli linnakultuuride teadur.

Linna omadusteks on liikumine ja kohtumised, mis toimuvad erinevates ruumides. Need ruumid võivad olla kergesti ligipääsetavad ja hea atmosfääriga kohtades või niisugused, mida inimesed kipuvad hoopis vältima. Selles lühikeses essees avan linna avaliku ruumi mõistet ja tänapäeva probleemistikku koos mõningate näidetega.

Ideaalselt võiks avalik ruum tähendada sellist ala või sfääri, millele kõigil inimestel on täiesti vaba ligipääs. Igapäevapraktikas on linnaruumi kasutamisel piiranguid ja võimalusi, seetõttu saab rääkida ka poolavalikest ruumidest. Siinkohal esitan mõned avaliku ruumiga seostatud küljed, keskendudes eelkõige linnadele.

Teed ja tänavad liikumistes

Jalakäijad, autod ja jalgratturid saavad iga päev kellaajast olenemata liikuda

mööda teid. Sageli pole need küll päris siledad, äkiline vihm või lumi võib sihtkohta jõudmist takistada.

Teede kasutamisele on ka piiranguid, näiteks tuleb Stockholmi ja Londoni kesklinna sisenemise eest maksta, millega piiratakse liigset liikluskoormust. Ka sadamad, bussi-, lennu- ja raudteejaamad on osa aktiivsest linnaelust ja -ruumist. Lisaks liikumisele võimaldavad tänavad inimestel näiteks välikohvikutes kohtuda või lihtsalt pingil istudes jalgu puhata. Tänavad pakuvad tegevusruumi tänavakunstnikele ja rulaga trikisõitjatele. Mõnikord suletakse autoteed linnas festivalide korraldamiseks ning teedest saavad inimestele avatud tänavad. Samas kohtab linnas tänavate kohal kaameraid. Need on mõned märgid tänavate ja avaliku ruumi kontrollist ning muutuvatest omandisuhetest.

Väljakud ja pargid

Reisijate tähelepanu köidavad esmalt sageli linna peaväljak ja seda ümbritsevad hooned, mis kannavad osakest linna identiteedist. Kujutagem ette näiteks Peterburi Ermitaaži ümbrust või Riia vabadussammast. Suurlinnades on väljakuid ja monumente palju ja seega pilt kirju. Eestis on viimase kümnendi jooksul mitu linna saanud väljapaistvad linnasümbolid kui avaliku ruumi esilekerkivad osad.

Monumentidega seonduv võib linnakeskkonnas olla delikaatne teema, sest seostub inimeste kuuluvustundega. Samas on kaasavate lahenduste kaudu võimalik avalikus ruumis kunsti igapäevategevustega siduda. Erilist tähelepanu vajaksid linnade veeäärsed alad, sest vesi tõmbab inimesi ikka ligi. Parke võiksime vaadelda "linna kopsudena", mis pakuvad igapäevasaginas vaba aja veetmise võimalusi. Sageli vaatab parkidest vastu mitmesaja-aastane hoolikas

töö maastiku kujundamisel, mida külastajal on võimalik õppida lugema ja hindama.

Turud ja kaubanduskeskused

Läbi aegade on linnad koos turgudega olnud olulisteks kaubavahetuse kohtadeks. Mõelgem näiteks ajaloolisele Siiditeele ja linnadele ning siidkanga liikumisele sellel kaubateel. Linnaturud pakuvad tänapäeva inimestele võimaluse osa saada vahetust kauplemisest ja osta värskaid toiduaineid kodu lähedalt. See toetab kohalikku elu ja orgaanilist sidet linna ja maa vahel.

Turgude kõrvale on kaasajal järjest enam kerkinud poolavalikke ruume – kaubanduskeskusi, mis meelitavad inimesi aega veetma ja tarbima. Eesti linnad pole samuti pääsenud kaubastamise tendentsist, kus erahuvid seljatavad kollektiivse vastupanu kvaliteetse avaliku ruumi diskussioonis.

Sageli puudub linnaelanikel ja -võimul

võimalus arengut suunata, sest olulise väärtusega maa-alad on antud eraomanike kätte. Ruumilise planeerimise praktikas saaks rohkem arvestada elanike arvamusga, mis kohalikke olusid tundes pakuvad alternatiive avaliku ruumi muutuses.

Avatud hooned ja kogukonnad

Koolid, raamatukogud, kinod, igasugu teatrid, muuseumid ja huviringid – need multikultuurised ruumid võimaldavad veeta vaba aega kvaliteetselt. Uued muuseumid ja raamatukogud kasutavad sageli tehnoloogia võimalusi ja silmatorkavaid arhitektuurivorme, et külastajaid mitmekülgsemalt kaasata.

Näitena sobiks Guggenheimi kunstimuuseum Bilbaos, aga selle kõrval ka kohalikud seltsimajad, mis koondavad inimesi koduümbruses. Positiivse suundumusena on Eestis viimastel aastatel

linnades hoogu saanud piirkondlike seltside tegevus, mille kaudu mõjutatakse ka kohaliku arengu küsimusi.

Paljusus avalikus ruumis

Eelnevate näidete põhjal tuleb esile, et avalikku ruumi linnas pole nii kerge piiritleda. Teatav abstraktsus võimaldabki uusi tõlgendusi ja toidab arutelu. Linnaruumi üheks kandvaks jooneks võiks olla paljususe toetamine, mis võimaldab koos eksisteerida erinevatel väärtustel, liikumisel ja väljendusvormidel.

Liikumisi toetav linnaruum vajab ka avatud kohti ja kohtumisi. Paljusus linnas on võimalik vaid kvaliteetse avaliku ruumi kaudu ja igäüks saab selle jaoks anda oma panuse.

Artikli kirjutamist toetas Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Kultuuriteooria Tippkeskus).

Avalik ruum

– kas hambutult kaitstud ühishuvi?

KARIN PAULUS ja **MARI KODRES** uurisid eri valdkondade spetsialistidelt ja aktivistidelt, kuidas peaksime oma ühist marjamaad paremini kasima. Kutsusime kokku vestlusringi, kuhu kuulusid oma tööelus iga päev avaliku ruumi erinevate tahkudega kokku puutuvad inimesed.

Edasise ladusa lugemise nimel tutvustame neid kõiki üheskoos alguses: MTÜ Maastik maastikuarhitekt Martin Allik, Eesti Külalükkumise Kodukant külakultuuri valdkonna juht Külli Vollmer, Tallinna kultuuriväärtuste ameti miljööalade osakonna juhataja Riin Alatalu, EMSL-i nõukogu liige ja Memokraadi asutaja Daniel Vaarik, Triin Talk Telliskivi Seltsist, Tallinna linnaarhitekt Endrik Mänd, Siseministeeriumi planeeringute osakonna nõunik arhitekt Toomas Paaver, Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse osakonna juhataja Kadi Viik ning Inimõiguste Keskuse juhataja Marianne Meiorng.

Kõigepealt, mida tähendab teie jaoks nii üldine mõiste nagu avalik ruum? Kas seda peaks kuidagi ka mõnes seaduses või arengukavas defineerima?

Martin Allik: Avalik on see ruum, kus me kõik saame piiranguteta liikuda. Kui üldiselt on sel puhul tegemist väliruumiga, siis näiteks ostukeskused on erandid – sealsed istumiskohad ja saalid on ka tegelikult avalik ruum. Viimasel juhul on ainult kasutusaeg piiratud, kui pood suletakse, siis muutub ka ruum privaatseks. Kindlasti on avalik ruum nii piisavalt oluline aspekt väliruumis, et selle arendamisega tuleb arengukavades arvestada. Ent kuidas kirjutada ametlikku dokumenti nii, et reaalselt tekiks ruum, kus inimesed tunnevad end mugavalt?

Külli Vollmer: Kodukandi liikmete seas nähakse avalikku ruumi pigem kui konkreetset ruumi, näiteks külamaja, aga mitte kogukonna kasutuses olevat territooriumi, näiteks külaplatsi. Avaliku ruumi mõiste on maapiirkondades uudne ning paljud seostavad seda hoopis “Teeme ära!” mõttetalgutel kasutatud avatud ruumi meetodiga. Kindlasti on vaja termin täpselt defineerida kõikides dokumentides, samuti oleks vaja selgitustööd nii riigi kui kohaliku omavalituse töörühmades.

Riin Alatalu: Avalik ruum on kõigile nähtav.

Minu ametist lähtuvalt on avalik ruum vägagi linnaplaneerimise alane mõiste ja see hõlmab ka pärandi keskkonda – kultuuripärand on rahvuslik ning riiklik väärtus ja see tõttu avalikkusele kättesaadav, eksponeeritud ning interpreteeritud jne. Avaliku ruumi idee kajastub ka mitmes

miljööaladel kehtivas piirangus, näiteks aia kõrguses. Tegelikult on see iga kodaniku asi, milline linnaosa tervikuna välja näeb.

Daniel Vaarik: Minu jaoks tähendab avalik ruum paika, kus kohtuvad võimalikult võrdsetel alustel minu ja teiste huvid ja ootused. Ma usun, et meie seadused on üldiselt avaliku ruumi päris hästi defineerinud, küsimus on selles, kas ja kuidas seda rakendatakse. Näiteks paljud magusad avaliku ruumi osad on läinud Eestis erakätesse kasutada või päriseks hoolimata sellest, et meil on seadused, mis oleks pidanud ette nägema asjade teistsuguse käigu.

Kadi Viik: On eluliselt oluline, et avalik ruum oleks turvaline ja kasutatav. Lisaks on see kohtumispaik inimestele, kes muidu võib-olla ei kohtuks. Seepärast peaks avalik ruum olema sõbralik, külalislahke, ligipääsetav. Kõik ei pea võib-olla kõigile sobima, ka park võib olla jaotatud erinevateks tsoonideks. Siiski võiks avalik ruum soodustada kohtumisi ja kutsuda ning paeluda nii paljusid kui võimalik.

Tegelikult on see iga kodaniku asi, milline linnaosa tervikuna välja näeb.

Mul on küll kahju, et Eestis avalikes kohtades liigub või viibib vähe eakaid või erivajadustega inimesi. Kui kujundada mingeid piirkondi, tuleb erinevatele huvigruppidele tähelepanu pöörata.

Endrik Mänd: Eraldi defineerimine ametlikes dokumentides on mitme otsaga asi. Meie planeerimisprotsessid on niigi ülereguleeritud ja liiga juriidikakesksed – defineerimisega kipub tekkima õiguslikke tühimikke ja halle tsoone, kus toimetamine muutub keeruliseks. Küll võiks ka seaduse tasandil rääkida kvaliteetsest avalikust ruumist kui keskkonna põhiväärtusest, mida tuleb planeerides ja ehitades tagada.

Avaliku ruumi omapäraks on see, et ruumi kvaliteet ei ole ilmingimata seotud kõrge kunstilise tasemega, pigem iseloomustab seda kasutatavus ja interaktiivsus. Üheks näiteks on Tallinna vanalinna paigutatud korstnapühkija kuju, mille arhitektuurne lahendus ja linnaruumiline paiknemine on äärmiselt ebaõnnestunud, ent mis on kujunenud turistide seas populaarseks pildistamisobjektiks ning vaieldamatult on tõstnud avaliku ruumi kvaliteeti.

Toomas Paaver: Isiklikult ma ei pea

õigeks olukorda, kus näiteks planeerimis-seaduses puudub avaliku ruumi mõiste, sest see on paratamatult keskne objekt igasuguseid ruumilisi muutusi kavandades. Kui ma sellist arvamust väljendan, siis sageli väidetakse vastu, et avalik ruum on liiga ebamäärane mõiste ja seda ei ole võimalik defineerida.

Mida sa siis neile ütled?

Toomas Paaver: Mina ja ilmselt enamik inimesi mõistavad avaliku ruumi all igapäevase kasutamiseks mõeldud ruumi. Selle mõistmises on muidugi piiripealseid olukordi. Näiteks võib vaielda, et kas avalikust ruumist avanev vaade hoonetele on ka avaliku ruumi osa või mitte. Ma käsitleks nii, et majade fassaadid on justkui avaliku tavanaruumi sein. Ka hoonete siseruum muutub mõnes olukorras avalikuks ruumiks. Kas autotee on avalik ruum? Ühelt poolt võiks ju tee olla üks tehniline infrastruktuur, mille peal sõidavad privaatseid ruumid ehk siis autod. Me ei saa üle ega ümber sellest, et ruum ongi mitmeti tunnetatav, aga see ei ole argument avalikust ruumist mitterääkimiseks ruumilises planeerimises. Ilma avaliku ruumita muutub ruumiline planeerimine formalistlikuks, nagu me ka viimased 15 aastat hästi näinud oleme.

Triin Talk: Kuidagi selgemalt mõtestatud ja sisustatud peaksid avaliku ruumi ja avaliku huvi mõisted olema küll, et kohalike omavalitsuste töötajail oleks tugi, millele oma “omanikku ahistavates” otsustes toetuda.

Tänavaruumi oluliseks osaks on seda ääristavate majade välisilme, mis teeb minu arusaama kohaselt hoonete fassaadid pigem avalikuks kui eraomandiks.

Mingi selline lausejupike seaduses nagu “avalikes huvides on avalikke tänavaid kui avalikku ruumi ääristavate majade arhitektuurne terviklikkus ja hoonestuse vaheldusrikkus” võiks teinekord aidata omanikele põhjendada, miks ei ole hea mõte stalinistlikku dekoori penoplasti mähkida või üksteise kõrvale kolme kloonmaja planeerida.

Kuidas võiks avaliku ruumi kujundamisel välja näha KOV-i või riigi koostöö vabaühendustega? On teil endal konkreetseid kogemusi või oskate mõnele viidata?

Endrik Mänd: Vabaühendused on tere-

tulnud tegema ettepanekuid avaliku ruumi kvaliteedi tõstmiseks ning aktiivselt kasutama olemasolevaid võimalusi. Hea näide on Uue Maailma rahvas, kes on kohalikele linnaruumile leidnud aktiivset kasutust, mis aitab kaasa kohaliku identiteedi tekkele naabruskonnas. Ühiskondlikus korras on tulnud algatus Pirita ja Kakumäe ühendamiseks katkematu ja selgelt tähistatud jalgrattateega – projekt, mille realiseerimisega praegu ühiselt tegeletakse.

Martin Allik: Eelkõige on oluline see, et linlane, tavaline inimene, mõistaks üleüldse, et tal on õigus avalikust ruumist mõelda, seal olla, seda kasutada, selle arengule kaasa rääkida. Nii mõnigi

tegu MTÜ on avaliku ruumi kasutamise ning selle arendamise eesmärgil KOV-iga koostööd soovinud teha. Ja KOV-il peaks teoreetiliselt olema huvi MTÜ-ga tegeleda, sest viimased esindavad ka valijaskonna huve. Näitena toon Uue Maailma Seltsi idee maastikuarhitektuurse konkursi tegemiseks, et kujundada ümber oma tänavaruum. Paratamatult võtab koostöö sujuvuse ning partnerlussuhte areng aega.

Toomas Paaver: Vastukaaluks nõukogudeaegsele planeerimisele, kus võim dikteeris, mis ruumis muutub, on praegu Eestis püütud ehitada euroopalikku demokraatlikku süsteemi, kus inimesed lepivad omavahel kokku. Siin aga kerkib

paradoks, et ärihuvidena maaomanikud hakkavad kodanike huvides loodud vahendeid kasutama hoopis oma tahte pealesurumiseks. Eraomand on meil erinevalt avalikust ruumist väga hästi kaitstud. Kogukondadele pole antud otseseid õigusi avaliku ruumi küsimustes kaasarääkimiseks. On väga oluline, millisele positsioonile omavalitsus ise asub. Leian, et riik ja omavalitsused peaksid suutma ise kodanike vajadusi paremini tunnetada, avalikku huvi ise tahtejõuliselt kaitsta ja esindada. Kogukonnauhenduste kuulamine peaks olema elementaarne, aga põhimõtteliselt saaks ühendustele mõne seaduseparandusega ka jõudu juurde anda.

Daniel Vaarik: Esiteks: vähem korruptsiooni, teiseks: arutelude korraldamine sooviga tegelikult arutada avaliku ruumi tulevikku.

Riin Alatalu: Tooksin esile tänaseks üsna pika ajaloo Nõmme Tee Seltsi ja Nõmme Heakorra Seltsi tegevuse, mitmesugused tegelikult põlise traditsioonina toimunud ühised ettevõtmised ja talgud. Lisaks Pelgulinna Majaomanike Selts, Pirita Selts, Mähe Selts – kõigil on ju edasiviivat kogemust ette näidata. Uue Maailma Selts on väga palju pööranud tähelepanu oma kodukandi tutvustamisele ja seeläbi tegelikult mitme miljöölise probleemi ennetamisele. Kadrioru Selts korraldas “halbkorra” ringkäigu ja saatis kokkuvõtte mupole. Tagajärjed on muuseas juba tuntavad. Ringkäik ise oli juba väga hariv – erinevaid inimesi riivavad väga erinevad asjad. Väga palju on selliseid detaile, mida ise ei oska probleemiks pidada.

Külli Vollmer: Valla roll on informeerida külaelanikke avaliku ruumi planeerimisest ning nende funktsioonidest. Avalik ruum ei ole ainult koht külas, näiteks plats või park, vaid iga päev käidavad kohad nagu ka jalgrattateed või tänavad, mille kõige paremat kasutust teavad külaelanikud soovitada. Seal, kus külalikumine toimib, kus on koostatud külade arengukavad, on kogukond aktiivselt oma küla ja valla arengus ning üldplaneeringus kaasa rääkinud. Kahjuks kasutatakse kaasarääkimise võimalust liiga vähe, sageli pole üksiku kodaniku hääl kuuldav.

Positiivseid näiteid koostööst on palju. Harjumaa Rae valla külavanemate ümarlaud tegi üldplaneeringusse oma ettepanekud külaplatside rajamiseks. Hetkel on need külaplatside asukohad üldplaneerin-

Konkreetne näide Kalamaja parkimise juhtum

Parkimise teema oli üks eriliselt valus kogemus kohaliku omavalitsusega suhtlemisel. Nagu ikka, ei olnud esimesest, viisakalt ja vaikselt esitatud pöördumisest mingit kasu.

Esialgse pöördumise sisu oli selline, et enamik kohalikest elanikest parkimisprobleeme ei tähelda ning seetõttu ei ole tasulise parkimisala laiendamine kooskõlas ei avalike huvidega ega ka põhjendatud.

Lõplikult seda varianti me siiski ei välistanud ja tegime ettepanekuid, et tasulise parkimise kehtestamisele peaks eelnema parkimisolukorra adekvaatne analüüs, et uue parkimiskorralduse kehtestamise korral peaks olema mõistlik etteteatamisaeg ning võimalus aastakaart saada peaks olema ka sissekirjutuseta üürnikele. Samuti juhtisime tähelepanu sellele, et kergliikluse ja ühistranspordi eelisarendamine on meie meelest autostumise vastu võitlemisel otstarbekamad meetmed kui tasulise parkimise kehtestamine hoovidega elamualas, kus maksimise või autost loobumise asemel on võimalik parkida hoovidesse. Juri Jurkevitsi ja Imre Antso teadustööd on seda kohalike elanike instinktiivset arusaama ainult kinnitanud.

Nagu hiljem selgus, oli parkimismuredena linna poole pöördunud vaid mõni üksik Ilmarise kvartali elanik, kes polnud oma korteri juurde käivat parkimiskohta välja ostnud ja lootis, et kui tänavail on parkimine tasuta, siis on tänavaaäres elanike autole rohkem ruumi – mis nullib igasuguse lootuse, et tasuta parkimine tänavaaäres Ilmarise ümber tühjemaks teeks. Kui seal poleks vanalinna külatajate autod, siis koliks sinna kohalike elanike autod, kuna tänavail on kvartalisestest maa-alustest parklatest kordi odavam.

Hiljem on transpordiametiga suheldes käidud välja variant, et kui oma krundil on parkimiskohad olemas, siis võiks aastakaardi andmisest keelduda. See variant pakuti välja alles hiljem – siis, kui olime sunnitud kõva kisa tõstma, et esialgne määruseelnõu läbi ei läheks.

“Kohalike elanike huvides” argument oli ilmselgelt väär, kuna väga valdav enamik kohalike elanikke, kellega sel teemal suhtlesime, olid plaani vastu. Nendest “pori lahmab miljööväärtuslike hoonete seinte vastu” põhjendustest pole vahest vaja rääkida ...

Viisakalt konstruktiivsete ettepanekute esitamist lihtsalt ei pandud tähele. Meediakära ja massidega oli võimalik saavutada see, et asi lükkus edasi ja vähemalt mingigi suurem läbimõeldus võiks sellega loodetavasti kaasned.

Ausalt öeldes on see koostöö linnavalitsusega nii vaevaline ja valus olnud, et jõudsin endale pühalikult töötada, et mina enam mitte kunagi mitte mingil teemal avalikult sõna ei võta, olgu see kui tahes õige asja eest. Lõpuks tehakse ikka ära ja ei loe ka 1777 küsitluses arvamust avaldanud Kalamaja elaniku arvamus midagi.

Kuigi väike lootus ikka püsib, et äkki kunagi keegi hakkab ka elanikkonna arvamusi arvestama ...

Tavaline Kalamaja hoovimiljöö. Mida te siin ei näe? Autosid, need pargivad praegu tänaval.

gule kantud, et neid oleks võimalik riigilt munitsipaalomandisse taotleda.

Pärnumaal Häädemeeste vallas oli probleemiks tuuleparkide rajamine. Külad tegid oma ümarlauad, et sellel teemal rahvaga rääkida, ning lõpliku otsusena tehti ettepanek vallavolikogule – tuuleparke mitte rajada. Volikogu otsustaski tuuleparkide rajamist mitte lubada. Arendajad olid hämmingus, et nende teel seisid külade ühendused. Üksikult oleks suudetud külad murda, kuid siin seisti ühiselt ja vaadati valda kui tervikut. See on näide külade ühisest jõust.

Valgamaal on vald, kus külaelanikud tegid ettepaneku piirata liikluskiirust noortekeskuse ees, sest sealt möödub tiheda liiklusega magistraal. Teedevalitsusele kuuluvale teele ei saa aga lamavat politseinikku paigaldada lumelükkamise ja muu teehoolduse pärast. Külaelanike soov eelarvesse vallateele kiirust vähendada suutva atribuutika paigaldamist.

Marianne Meiorg: Kas on minu poolt väga ketserlik öelda, et vabaihendus on ikka huvigrupp, mittetulunduslik lobi

tegemise koht? Ta ei esinda kogu elanikkonda.

Toomas Paaver: Erinevad avalikud huvid võivad olla omavahel vastuolus, kõiki huve tuleb igas olukorras hoolikalt kaaluda ja tasakaalu viia, mis on üldjuhul omavalitsuse töö. Segasem küsimus on huvide esindamine. Kohalik omavalitsus

Üksikult oleks suudetud külad murda, kuid siin seisti ühiselt ja vaadati valda kui tervikut.

huvide tasakaalustajana sageli unustab, et ta on ühtlasi ka avalike huvide esindaja. Selle augu saavad mõnikord täita vabaihendused. Avalike huvide esindamine peaks olema loominguiline töö, kus huvide esindaja mingi ühiskonnagrupi soovetähti tunnetab.

Palun tooge esile mõned suuremad valupunktid.

Martin Allik: Siin võiks vaadata nii avaliku kunsti “suursaavutust” korstnapühkijat, parke külastavaid viinaninasid kui autosid täis pargitud kesklinna ja vanalinna tänavaid.

Kurb Tallinna avaliku ruumi juures on see, et aina rohkem püütakse seda sisetingimustesse kolida. Ostukeskustesse rajatakse tänavaid, kohvikuid ja purskkaeve, mis sealse ruumi nauditavaks peaks tegema, ning kindlasti on ka neid, kellele see meeldib. Ostukeskused on aga “seljaga tänava poole” ja välise avaliku ruumi kvaliteet kannatab seetõttu. Võib-olla tahavadki kaubamajad enda ümbruse nii ebamugavaks muuta, et inimene paratamatult peab sisse astuma? Hea näide on Solarise lõunapoolne betoonkastidega sissepääsuesine, mis on nii ebamugav ja inetu, et paratamatult tuleb eelistada ostukeskuses pakutatavat. Viimased on aga kõikjal maailmas ühesugused. Kõige kurvem, mis linnaruumiga juhtuda saab, on see, et tänavatelt kaob elu ja melu ning neist saavad paigad, kus tusased eestlased teineteisest mossis nägudega mööda rühivad.

Triin Talk: Viisakalt esitatud muudatusvõi täiendusettepanekuid üldiselt kuulda ei võeta, ütleb kogemus.

Seejuures oleks äärmiselt oluline hakata avalikustama ka linna teedehitusprojekte ja -kavu ...

Teed ja tänavad hõlmavad nii suure osa linna munitsipaalomandis olevast maast

ehk sisuliselt linnakodanikele kuuluvast ning ka avalikust ruumist, et nende kava- de ainult poliitikute ja ametnike tasandil paika panemine ei ole eriti kena.

Kadi Viik: Nõustun veel Danieliga, et Eestis on probleemiks väga tugev era- omandi ületähtsustamine üldsuse arvelt. Mereäärsetes külates ei pruugi mere äär- de pääsedagi, sest planeeringute tegemisel ei arvestatud üldsuse huvidega. Minu külas on samuti sellega probleeme. Ka pääseb meie suurepärasesse randa ainult autoga, sest ühistransporti ei ole. Suve- kuudel on kilomeetrite viisi teeääred ja rannaribad täis pargitud ja nii pole kellel- gi enam hea. Tökkepuud on mõnes piir- konnas populaarsed, see justkui kaitseks millegi või kellegi eest. Minu jaoks on need nähtused väga võõrad. Erahuvidele lisaks on domineerinud ärihuvid. Kui sa jalakäijana tahad näiteks kunstiakadeemia juurest vanalinna minna, pead suure rin- giga ümber kaubanduskeskuse minema – sisuliselt on linnasüdame hõivanud mitte just väga maitsekas ostutempel.

Milliseid stereotüüpe oled tajunud avaliku ruumi puhul ja kuidas neid võiks või saaks muuta?

Martin Allik: Mõnede parkide või koh- tade puhul on tekkinud teatud hoiakud, et ärme sinna parki läheme, sest seal on joo- dikud, või et ärme seal väljakul hängime, sest seal on venelased. Ja siis veel muidugi

meie autokultus ning sõidukite lubamine kõikvõimalikesse kohtadesse ... Kuid seda ongi raske tehniliselt muuta.

Daniel Vaarik: Meedia vajab stereotüüp- seid tegelasi: keegi peab olema ohver, keegi peab olema Punamütsike selles loos, mida nad jutustavad. Ja muidugi on ka praktiline põhjus – uudiskünnise ületavad tavaliselt põllupealsed lood, kus on mingi probleem, politsei ei leia tänavat üles või inimesed on võlalöksus. See, et naabrid üksteist aitavad, naljalt lehte ei pääse. Võtame näiteks põllu- pealsete rajoonide stereotüpi- seerimise meedias: kuidas seal elavad ainult laenuorjuses ini- mesed ning kõik on halvasti. Tegelikuses on seal aga ka väga huvitavaid sotsiaalseid protsesse käimas – üksteist aidatakse pidevalt, valvatakse lapsi, küpsetatakse kooki ja tehakse koostööd erinevate suuremate probleemide lahendamisel.

Külli Vollmer: Maal on avalikud ruu- mid sageli seotud traditsioonidega. Kui aastakümneid on külaelanike kooskäämise kohaks olnud territoorium, mis tänase planeerigu järgi seda funktsiooni enam ei täida, ei võta külarahvas uut kohta sageli omaks. Avaliku ruumi puhul külas on oluline lugu, pärimus, traditsioon.

Tihti on avaliku ruumi teke külas kaootiline. Võtame näiteks külaplatsi, mis ei pruugi olla parim koht külarahva kooskäämiseks, vaid lihtsalt maatükk

metsaveeres, mille külaelu edendav isik on andnud külarahva kasutusse. Üsna ste- reotüüpne mõtlemine puudutab külapoe- esist ruumi. Loomulikult ei mõtle keegi sellest kui avalikust ruumist, aga küla- rahva kokkusaamise ja infovahetuse koht on ta kindlasti. Kuidas seda kooskäämise kohana paremini kasutada?

Eesti maa- ja külaelu muutub. Tradit- sioonilised avaliku ruumi kohad nagu

Meedia vajab stereotüüpseid tegelasi: keegi peab olema ohver, keegi Punamütsike.

pood, postkontor ja piimapukk on kadu- nud, uute kohtade väljaarendamine on meie endi kätes.

Riin Alatalu: Inimesed kardavad iga- suguseid muutusi, sest meil on nii palju halbu näiteid “läbisurunud” projektidest; planeeringuid ja suuremaid muutusi peaks varakult ja laiemalt tutvustama.

Endrik Mänd: Peamiselt olen aru saa- nud, et meil ei ole piisavalt aega ja raha, et nautida avalikus ruumis olesklemist. Teiseks – avalik ruum ei ole turvaline. Kolmandaks, Tallinna puhul avalik ruum on räpane. Esimene olukord on muutu- mas ja mul on hea meel näha, et välja- ehitatud avalik ruum – Vabaduse väljak, Harju tänav – on aktiivses kasutuses. Teine punkt on otseses sõltuvuses avaliku ruumi

Alar Nurkse, Kadrioru korteriomanik ja majaühistu esimees saavutas 2007. aastal miljõesse sobimatu naabermaja lam- mutamise. See oli esimene ja Tallinnas siiani ka ainus pretse- dent, millega ebaseaduslikult rajatud hoonet ei õnnestunud tagantjärele seadustada.

kasutatavusest: mida enam inimesi, seda turvalisem. Kolmas väide ei vasta lihtsalt tõele – meie kliimas on paratamatu, et sügisel langevad lehed, kevadel aga on tänavatel naelrehvidest ja libedustõrjest tingitud tolm, aga prahti silmas pidades on Tallinn võrreldes enamiku Euroopa linnadega väga puhas linn.

Mida arvad avaliku ruumi kommertsialiseerimisest kultuuri sildi all, võtame näiteks Solarise keskuse?

Daniel Vaarik: Tunnen, et natuke on nagu ausale asjaajamisele ja kodanikutundele näkku löödud. Kas Eesti avalik ruum kommertsialiseerub liiga ulatuslikult? Vist jah, vaadake kas või vanalinna, mis on kinni lukustunud turistide varustamisse Valgevene merevaiguga.

Aga kui rääkida Eestist laiemalt ja kui rääkida kaubandusnimestega, siis nad ütlevad, et näiteks praegune suur hulk supermarketide ei ole pikas plaanis nagunii mõeldav. Väikeses Võru linnas oli vahepeal rohkem kui viis suurpoodi, kui ma ei eksi, siis mõned neist on juba suletud. Ehk tähendab see seda, et piir on lähedal? Meie väike majandus ei kannu nagunii nii suurt kommertsialiseerumist välja.

Riin Alatalu: Solaris, üks linna magusmaid platse, riputati klaasi ja hiigel-suuri reklaame täis. Estonia teatri vastas mõjub keskus matslikuna. See on väga halb, et Solarise tõttu on vanalinnast ja vanalinna servast välja kolinud mitu apteeki, nüüd läks raamatupood – vanalinn sureb elukeskkonnana välja. Mina muuseas boikoteerin Solarist.

Kas on märgata ka mingit arengut selles, kuidas inimesed on oma ümbrusest teadlikumaks muutunud ja hakanud aktiivsemalt kaasa rääkima?

Endrik Mänd: Jah, ja seda kõikide huvigruppide loikes. On märgata, et varasemast enam püütakse sõnastada, millises Tallinnas soovitakse elada. Loomulikult on soovid sageli vastandlikud ja NIMBY (*not in my backyard*) sündroom jääb alati meiega.

Kas linn võimaldab ka mingit kodanikuharidust selles vallas?

Endrik Mänd: Mingit spetsiaalset programmi minu teada ei ole. Samas, teema tõuseb järjest sagedamini esile – avalikust

Sotsiaalreklaam on teinud arenguhüppe

Minu jaoks tähendab avalik ruum nii elukeskkonda kui inforuumi, kus iga päev viibime. Mõlemat kiputakse risustama ja konkreetsetes huvides ära kasutama. Seadusesse raiumisse ma ei usu, pigem on hea tava, mis kohustab ja piirab. Hea tava ei ole lammutada ega sodida ajastuväärtusega ehitisi, nagu me ei viska prahti tänavale, vaid pigem võtame selle üles ja toimetame prügikasti. Hea tava oleks ka see, et ilma kodanikuühendusteta otsuseid vastu ei võeta, et ei korduks pidev “Kalamaja”. Eelarve jagamisel peaks halduskogud olema kohad, kus reaalse kogukonna eelarve raha üle otsustatakse. Praegu aga tundub, et aktiivset kodanikku omavalitsuses hoopis kardetakse.

Reklaamist meie tänavapildis – kui mõni aeg tagasi sai üldistada, et sotsiaalreklaam on mõeldud eelkõige hoiakute muutmiseks pehmemal või õpetaval viisil, siis tänaseks on sotsiaalreklaam murdnud end läbi tavareklaami maailma, võttes sealt kaasa, mis kasulik ja asunud veelgi julgemale ja väljakutsuvemale positsioonile. Head näited on Maanteeameti helkurireklaam ning Haigekassa traumaennetuse reklaam, kus ei kardeta probleemi näidata valusalt võimendades. Üleüldise müra ja tuimuse taustal on järsk lahtiraputus sotsiaalreklaami puhul efektiivsem kui tasa targutamine. Hea sotsiaalreklaam muudab hoiakuid, kui tekib hirm ja vajadus ning seejärel oskus probleemile reageerida.

Ka kommertsreklaam läheneb sotsiaalreklaamile. Üha enam keeravad firmad ette oma hoolivama poole ja loodavad saada kaudset kasu hoolivast mainest. Reklaamipinnad peaks teotaheliste kodanikuühendustele olema kättesaadavad kas tasuta või väikeste kuludega. Heaks näiteks on ClearChannel Eesti, kes andis hiljuti vabu reklaamtulpasid vabaühendustele tasuta kasutada. Linnaruum on ühisomand, mida tuleks kasutada leidlikult – miks ei võiks muuta ehitustellingud või aukliku asfaltkatte meile olulise sõnumi kandjateks?

Stereotüüpse avaliku ruumi kohta murravad inimesed, kes julgevad ja tunnevad vajadust “kastist välja” mõelda. Mäletate velotakso probleemi, kus linnavalitsus arvas, et neid pole vaja, sest need on koledad? Õnneks on Eestis jonnakaid inimesi, kes tõestasid vastupidist. Tänavakivid on meil täiskivist, nagu keskajal – mina sooviks, et need vahetataks välja seest tühjade kivide vastu, kust saab muru läbi kasvada ja vihm mulda valguda, Tallinna kanalisatsioonil lihtsam ja silmal ilusam, miks ei võiks olla Tallinn mururoheline linn? Peaasi, et me ei sarnaneks teiste linnadega, vaid eristuksime loovuse ja jõulisusega.

REET ROOS,
Inspired Universal McCann osanik ja reklaamispetsialist

ruumist räägitakse sageli seminaridel ja konverentsidel ning ka Tallinna linnafoorumid tegelesid suuresti sama teemaga.

Aga kuidas kaasate vabaühendusi riigi tasandil valdkonnaga tegeleva Siseministeriumi tegemistesse?

Toomas Paaver: Selle lühikese aja jooksul, mil olen ministeriumis töötanud, näen et riigi ja vabaühenduste koostöös oleks palju arenguruumi. Oma praeguse tööobjekti ehk üleriigilise planeeringu Eesti 2030+ koostamise käivitamisel olen püüdnud protsessi suunata, et see oleks nii avalik, kui vähegi võimalik. Avatud on veebileht, oli konverents, tulevad arutelud, kus igaüks saab oma arvamust avaldada. Kui meenutame, 10 aastat tagasi tehtud üleriigilise planeeringu sündis kabinetivaikuses ja sellest ei tea eriti keegi midagi. Nii on see

kokkuvõttes rahvale kasutu töö.

Kadi Viik: Mul on näiteks hinge peal olnud see populaarsust kogunud tänavavalgustuse kustutamine. Väidan, et see lülitab naised pimedal poolaastal avalikust ruumist välja – naiste subjektiivne turvatunne erineb meeste omast ja paljud, eelkõige vanemad naised, lihtsalt ei käigi pimedal ajal väljas. Ilmselt on meestel reaalselt suurem risk avalikus ruumis nt vägivalda ohvriks langeda, samas aga naised piiravad ennast ise juba ennetavalt. Avalik ruum peaks aga olema kõigi jaoks.

Kuidas saaks vähemusi rohkem kaasata? Ma ei mõtle ainult homoparaadi pidamist, aga ka näiteks eakaid, keda on arvuliselt tegelikult väga palju, kuid kes vähe sõna saavad?

Linnakodanik ei saa eramaal toimuvat kuigi palju mõjutada. Või siiski? Linnalabor viib läbi geriljaaianduse aktsiooni, tekitades tarastatud maa-alale seemnepommidega haljastust.

Laste õigusi avalikkuses tagada on aga vist veel raskem.

Marianne Meiorg: Oleme vaikselt alustanud monitoorimisega. Me ei ole ise väga palju suuniseid andnud, vaid koostame aruandeid, mida erinevad asutused, otsuste tegijad saavad teadmiseks võtta, või kasutame andmeid nõustamiseks. Alustasime rohkem akadeemiliselt, kuid püüame nüüd rohkem “inimeste juurde” välja jõuda. Põhiliseks probleemiks on ikka vähemuste teema.

Olgu see siis sooline diskrimineerimine, seksuaal- või rahvusvähemus. Aga tõstatatud on ka küsimus, et inimõiguseks võib olla ka tervislik ruum. Võtame näiteks kooliruumide puhul kasutatavad ehitusmaterjalid, mis tegelikult inimeste tervist kahjustavad.

Sageli vastanduvad riiklikud huvid ja inimeste seisukohad, kes leiavad, et minu kodukanti ei või tulla ei kaitsepolügoon ega kaevandus.

Toomas Paaver: Ruumilises planeerimises tuleb otsida igas üldistusastmes sisulist tasakaalu. Suur probleem on, et riik ei ole oma huvisid väga selgelt väljendanud. Üks asi, millega praegu tegelen, on ruumilise arenguga seotud üleriigiliste oluliste avalike huvide kirjapanemine selges struktuuris. Sellist tööd ei ole seni tehtud ja riiklikud huvid on erinevatesse dokumentidesse laiali pudisenud.

Üldiselt arvan, et avalike huvide hulka peaks kuuluma ka avaliku ruumi kvaliteet,

mitmekesisus, sidusus ja muud elementaarsed asjad. Samuti näiteks eesmärk, et riik eelistaks kaevanduste rajamisel selliseid kohti, kus mõju inimeste kodudele kõige väiksem.

Kas kodanikele peaks andma senisest suurema otsustuspädevuse, näiteks mõne protsendi omavalitsuse eelarve kujundamise osas, või tasuks püüda veelgi enam inimesi kaasata?

Külli Vollmer: Enne suurema otsustuspädevuse andmist kodanikele on vaja tegeleda kodanikuharidusega. Õpetada, kuidas on võimalik kaasa rääkida nii eelarve koostamise kui ka seadusloome

öelda, aga samas ma ei kujuta hetkel ette, kuidas see välja näeb. Ilmselt peaks siin ära määrama mingi valdkonna. Praktika põhjal kardan, et see raha võib minna mõne poliitilise huvigrupi teenistusse, mis ei ole ju eesmärk?

Meie hetkel üha politiseerumas ühiskonnas peaksid vabaihendused pürgima võimaliku sõltumatuse, sealhulgas ka rahalise sõltumatuse poole, taotlema raha erinevatest fondidest. Ma ei usu, et ükski asumiselts tahaks, et nende ettevõtmisel toimunud tegevuse saaks mõni poliitik kas või osaliselt oma arvele kirjutada.

Kuidas suhtute nn hoogtöö korras avaliku ruumi korrastamistesse ehk erinevatesse talgutesse või “Teeme ära!” tüüpi aktsioonidesse?

Riin Alatalu: Toetan väga! See on üks elutervemaid ja mõjusamaid võimalusi inimeste harimiseks meid ümbritseva keskkonna vallas.

Kas pole oht, et kõik see võib ära uppuda kampaania korras, laupäevakuna tehtud ettevõtmistesse, selle asemel et kogu aeg vajalik töö ära teha?

Marianne Meiorg: Minu meelest ei saa jätta elementaarseid asju vabaihenduste kanda, sest nendel on projektide teostamiseks ikkagi raha vaja. Nemad saavadki prügi koristada või muud ette võtta ainult kampaania korras, mitte jätkusuutlikult. Siin on vaja ikka omavalitsuste ja riigi pidevat tegevust.

Tänavavalguse kustutamine lülitab naised pimedal pool-aastal avalikust ruumist välja

teemadel. Ametnikud vajavad koolitust, kuidas vabaihendusi ja nende liikmeid kaasata parimate otsuste saavutamiseks. Suureks abiks on külade või külavanemate ümarlaadad, kus vald külaelu puudutavaid küsimusi arutab ning kes eelarve koostamisel valda nõustavad.

Eesti Külaliikumine Kodukant tegeleb aastaid külavanemate teemaga: on õpetatud koostama küla arengukava, välja on töötatud külavanema statuut, toimuvad erinevad koolitused. Mida tugevam on küla kogukond, seda aktiivsemad ollakse oma elukeskkonna kujundamisel.

Riin Alatalu: Ma päris “Ei!” ei tahaks

Kui mõni külaelanik või kodanikerühmitus tõstab häälekalt kisa mõne lähedusse planeeritud arenduse vastu, tembeldatakse ta varem või hiljem NIMBY ehk mitte-minu-tagaaeda sündroomi kandjaks. Kindlasti on nii mõnelgi juhul arendajatel õigus, nagu ka kindlasti on inimesi, keda huvitab eeskätt rahaline kompensatsioon. Siiski on üldjuhul protestijateks inimesed, kel siiras huvi oma elukeskkonna käekäigu vastu ning hirm, et tagatoapoliitika ohustab nende tagaaeda. Toome teieni viis erinevat vastuseisu kogemust. Tasakaalustatuse huvides lisasime iga kommentaari lõppu ka pooltargumendi.

Mis toimub tagatoas, võib hävitada tagaaia

Hiiumaa tuulepark

Kristi Ugam, Leisu küla elanik:

2008. aastal näidati mulle saladuskatte all arendusplaani, mis muudaks Hiiumaa biosfäärikaitsealast rahvusvaheliseks elektrijaamaks ilmselt otseses seoses Nord Streamiga ja Eesti lülitumisega Euroopa energiavõrku. See omakorda lubab võrgu pulditagusel dikteerida kogu EL-i poliitikat, nagu teame täna, mitte ainult Läänemere regioonis.

Milles siis väljendub tagaaiapoliitika hiidlaste võitluse juures tuuleveskitega? Juba on leidunud maaomanikke, kes on tehingutega ilmutanud valmisolekut väikese raha eest Eesti riigi ja Hiiumaa kui loodus- ja inimkeskkonna tuleviku kaaluks panna. Lisaks Hiiu maavanemale Hannes Maaselile on juba leidunud ka kaks muud maavanemat (Läänemaa Nee-me Suur ja Pärnumaa Toomas Kivimägi), kes loobusid oma allkirjadega neljanda maavanema (Saaremaa Toomas Kasemaa) kasuks oma õigusest esindada oma elanikke selles elu ja surma küsimuses. Pea poole Eesti kohta ainusõnaõiguslik maavanem Kasemaa loobus omakorda ühe allkirjaga keskkonnaekspertide keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus mis tahes sisulistest uuringutest neis neljas Eestit Läänemerest ärälõikavas maakonnas. Hendrikson & Ko ekspert Kuido Kartau ütles Kärddlas 11.03.10 avalikult välja, et tema ei mõtle üldse riigi huvide üle järele, tema on lihtne teenuse (raha eest) pakkuja, tehku riigi ja Euroopa Liidu sõltumatuse analüüsi targemad.

Kui inimesed siiski julgevad mõelda suurematele huvidele kui ainult nende endi tagaaed ja teeivad seda hulgaliselt, ei ole viimane sõna veel öeldud. Igatahes mitte läänepoolse Eesti ümberkujundamise osas tuuleelektrijaamaks (mis on ideaalne täiendus Nord Streamile ja kogu Euroopa gaasi-elektrivõrgule), Põhja-Eesti kaevanduste osas (millesse mõeldava hüdroma kasutamise võimalus tuuleparkide töö võimaldamiseks on korduvalt välja

öeldud) ega ka Euroopa Liidu poliitilise iseseisvuse ja seega püsima jäämise kohta.

POOLT: On arusaadav, et tuulepargid rajatakse ideaalis võimalikult tuulistes ja samas vähe asustatud kohtadesse. Nii on valikuna välja käidud Hiiumaa üsna mõistlik valik. Hõreasustus on ka argumentiks, miks Läänemaale ja saartele on tahetud rajada ka näiteks kaitseväge laskepolügooni ja tuumajaama.

Kommentaari:

1970. aastatel, kui läänemaailmas jäi "ebameeldivate" objektide püstitamiseks ruumi kiirelt vähemaks, tuli aktiivsesse kasutusse lühend NIMBY. Retooriline silt aitas kohalikke kogukondi lihtsal viisil halvustada. Sildikleepijad eeldasid, et tehaste ja prügilate ehitamine on *a priori* hüve, mille kõik heaks kiidavad, aga oma egoistlikest kaalutlustest lähtuvalt pigem teiste tagahoovi lükkavad. See silt on nüüd paratamatult ka Eestise jõudnud ja kahjuks pole selle olemusse eriti süüvitud.

Kodanikuühiskonna uurijad on teinud kannapöörde ja leiavad, et tänapäeva üha juuretumas maailmas on kohaliku kogukonna vastuseis pigem poliitiline ilming – raske on leida poliitilisemat teemat kui oma kodukoht. "Ei" tehasele on tegelikult "jah" tervele ja ühes hingavale kogukonnale. Kahjuks ei õnnestu seda jah-sõna kusagil öelda. Kaasa saab rääkida ainult selles, mis värvi tuleb tehase värav, aga mitte selles, kas seda tehast üldse vaja on. Ja siit see konflikt kerima hakkabki, sest kohalike elanike kodanikuääle rakendamiseks tuleks minna vastuollu kapitalipõhise poliitilise praktikaga.

Läänelikud võtted kohaliku kogukonna elukeskkonna lõhkumise hüvitamiseks pole Eestis veel juurdunud. Kui ikka tuleb taluda neid tehase juurde voorivaid veoautosid, siis müratõke ja kinnisvara hinna languse hüvitamine on kohalikule pigem pool muna kui tühi koor. Oluline on näha ka vastuseisu positiivset poolt. Muidu eraklikult oma pesas istujad ja naabri peale näpuga näitajad avastavad äkki ühise meele ja hakkavad enda elukeskkonda terviklikult nägema. Sageli siit virgestav ühestegemine alles algab.

MAIE KIISEL, TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituudi doktorant

Peeteli kiriku noortekodu

Küllil Onton, pelgulinlane:

Selge on see, et tegelikult pelgulinlastele Peeteli kavandatavat hoonet sellisel kujul küll vaja pole – ta ei ole ette nähtud meie asumi elanike jaoks (kuigi Tallinna üldplaneeringus on see elurajooni teenindamiseks ettenähtud sotsiaalmaa), vaid probleemse kontingendi sissetoomiseks. Eelmises detailplaneeringust luges kohtu-

nik välja 64 isiku majutusvõimaluse ning see on kindlasti üle taluvuspiiri.

Spetsialistide hinnangul pole absoluutselt soovitatav sellises koguses probleemseid persoone koondada, maksimaalseks arvuks peetakse 16.

Tegelikult toimub laste majutamine Peeteli Sotsiaalkeskuses juba aastaid ilma tegevusloata, seadusi ei austata ja kohalike elanike arvamusega ei arvestata. Kurb, et

kirikuõpetaja, kes praegugi on ministri nõunik kodanikuühiskonna edendamise alal, ise sedavõrd arrogantselt käitub. Eelmise detailplaneeringu menetlemise käigus tegi meie selts ka kompromissetepaneku, kuid selle lükkas Peetel tagasi. Kui detailplaneeringu kehtestamise otsuse kohtus vaidlustasime, siis pakkus Peetel meie seltsile rahalist kompensatsiooni tingimusel, et võtaksime oma kaebuse tagasi.

Kopli 79 varjupaik-öömaja

Katja Ljubobratets, endine Tallinna linnavolikogu liige, Reformierakond:

Minu poole pöördunud Kopli poolsaare elanike emotsioonid ja seigad, mida nad päevast päeva on sunnitud üle elama selle tõttu, et linnavalitsus avas nende kodude, lasteaedade ja gümnaasiumide läheduses kodutute varjupaiga, olid jahmatavad. Sõnatuks võttis ka linnavalitsuse seisukoht, et muud moodi ei saagi.

Kui tahad, siis saab, arvan ma. Pinge-te mahavõtmiseks korraldasin elanike kohtumise varjupaiga juhtkonnaga, kus selgus, et keskuse ärakolimine on mõlema soov, ning vahetasime kontakte, et edaspidi ebaseaduslikke olukordi kiiresti ja rahumeelses koostöös lahendada.

Üksmeelselt jõudsime ka järeltulele, et sellised sotsiaalasutused on vajalikud ning veel suurema tõrjutuse vältimiseks oleks parem avada need elamupiirkondades. Seejuures on oluline, et linnavõimud mõt-

levad läbi ja planeerivad kas või linnaosade üldplaneeringuid tehes, kus milline sotsiaalasutus vajalik oleks, mitte aga ei torma senisel kombel peale põhjendusega “meil on seda kohe vaja, teeme siia ja jutul lõpp”. Asutused peaksid üritama elanikke paremini oma töösse kaasata. Jõulukontserdid on üsna hea algus.

Varjupaiga üleviimise üle saame elanikega rääkida loodetavasti juba oktoobris. Praegu peetakse läbirääkimisi konkursi käigus sobivaid ruume pakkunud erafirmaga.

Tuulepark muudab maastikku ja keskkonda jäädavalt. Küsimus on, mille vastu kogukond oma tavapärase miljöö on nõus vahetama. On see avalik hüve? Raha? Kindlasti hulga probleeme.

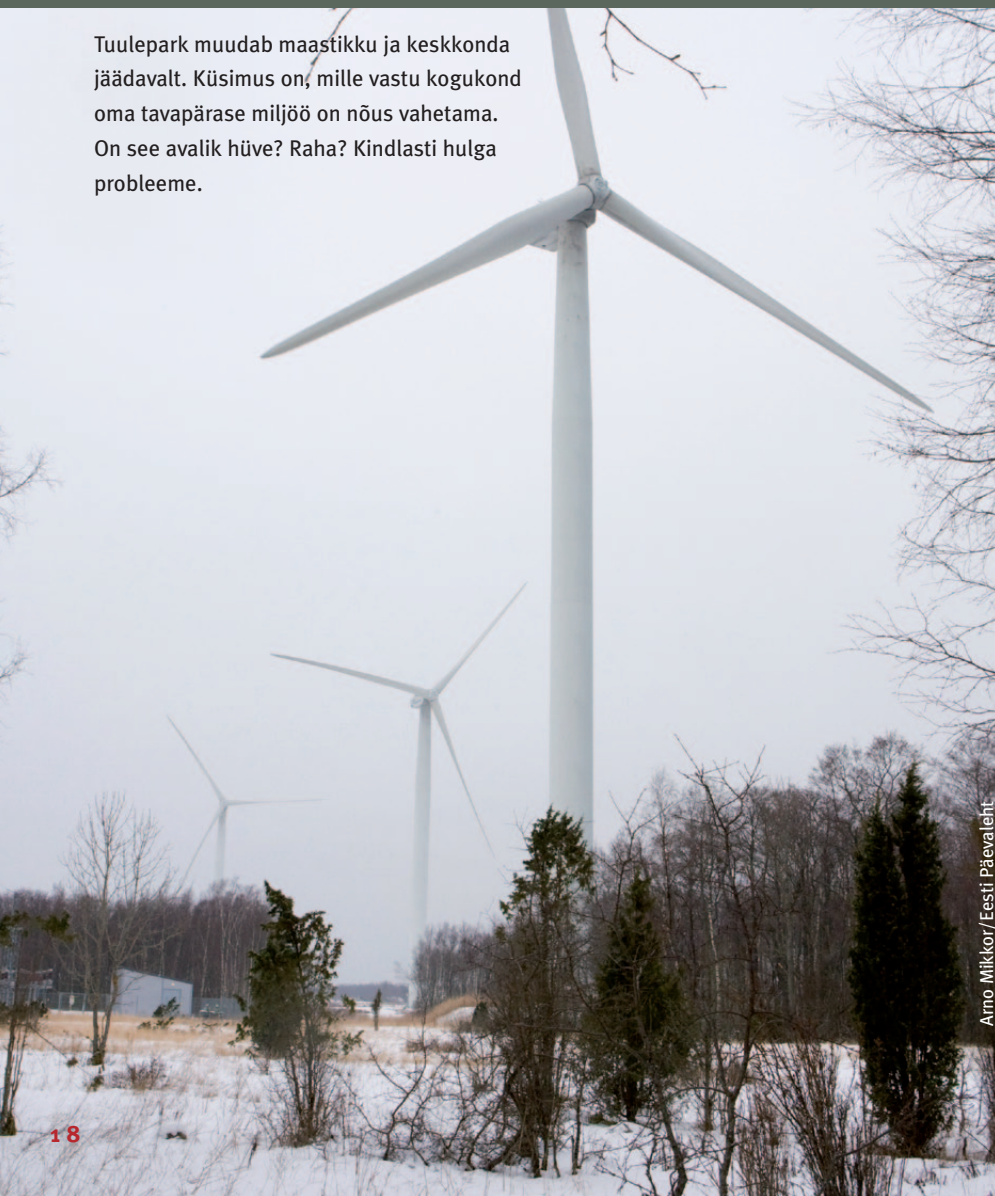
Vormsi tuulepark

Barbi Pilvre, pühapäevavormsilane, Sotsiaaldemokraatlik Erakond:

Eelmisel talvel sai Vormsi rahvas juhuslikult, keskkonnaametnike kaudu, teada, et grupp ärimehi, kelle taga seisavad mõned vallavolikogu liikmed, soovivad hakata Vormsil tööstuslikult tuuleenergiat tootma. Kavas oli rajada kuni 20 tuulikut ja oli esitatud taotlus RMK-le sobivate maatükkide saamiseks Vormsil.

Vormsi rahvas, n-ö kohalikud, üldiselt ei protesti, kuna kõik on kõigiga seotud ja kättemaksutehnikad on siin brutaalsed – autode põletamine, kummide läbitorkamine jm hoiatused.

Õnneks elab Vormsil kaks Soome päritolu karastunud rohelist aktivisti, ajakirjanik Aura Koivisto ja fotograaf Risto Sauso. Aura algatusel hakatigi kevadtalvel tuulepargi vastu allkirju koguma. Neid sai 800 ümber, kuigi Vormsile on sisse kirjutatud umbes 400 inimest ja elab alla 200. Solidaarsed olid ka Vormsi külalised ja suvitajad – et seda rannarootsi ajalooaga metsikut maastikku pole vaja risustada tööstusliku tuulepargiga. Õli lisas tulle veel see, et selgus: vallavolikogu valimistulemusi olid manipuleeritud, enne valimisi kirjutati fiktiivselt sisse umbes 100 inimest ja saavutati see, et volikogus istub

Arno Mikkor/Eesti Päevaleht

Meie pidasime Pelgulinna miljööväärtusliku elukeskkonna säilimist olulisemaks ...

POOLT: Põhja-Tallinnas, näiteks teisel pool kirikut asuval Sõle tänaval paiknevates endistes ühiselamutes elab väga palju erinevate sõltuvusprobleemidega inimesi. On selge, et raskustes kasvavaid lapsi ja noori tuleb aidata ja kristlikus mentaliteedis on halastusel väga oluline osa.

POOLT: Meeldib see või mitte, aga ka kodutud on osake ühiskonnast.

Varjupaigavastase võitluse asemel oleks ehk sisukam tegeleda vaesusest ning alkoholismist tingitud probleemide ennetamisega.

Sotsiaalteadlased on ka viidanud, et eritüübiline asustus (eramud, korterimajad, erinevad varanduslikud seisud ning mitmekesised asutused) on üks viis tagada ühiskondlik sidusus ja kasvatada sallivust.

mh ka tuulepargi PR-meis saarel, mis pidi tagama soodsad otsused volikogus.

Suvel sekkus ka ajakirjandus (Maaleht, Lääne Elu, Kuku raadio) ning kartes võimumahhinatsioonide paljastamist, loobus vallavolikogu kaheteistkümnendal tunnil, Maalehe loo tegemise käigus, tuuleparkide plaanist. Seni oli kuulutatud, et allkirjade kogumine pole seaduslik ega tähenda vallale midagi. Üldkogu 1. augustil aga viidi läbi nii, et oli lausa võimatu hääletada tuulikute poolt: tuulepargi vastu esinesid kohaliku rootsi kogukonna esindajad, energeetikud, kohalikud inimesed ja külalised Aulepast, kus tuulepark juba on. Vald oli teinud kannapöörde.

Tuulepargi plaan on praegu maha maetud, tänu kogukonna survele ja ajakirjanduse sekkumisele. Kahjuks ei soostu kohalik elanikkond aga koostööle "Pealtnägiija" saatega, kelle käsutuses on fiktiivsete sissekirjutuste andmed, just ilmselt manipuleeritud valimistulemused on aga tuulepargi skeemiga otseselt seotud. Niisiis, kui on eestvedajad, tuleb rahvas kaasa, aga tõe ja õiguse eest lõpuni seista vormsilane siiski ei julge.

POOLT: Mitu Vormsi elanikku teeniks maa rendi või müügiga saare kontekstis tähelepanuväärse sissetuleku.

Rauno Volmar / Eesti Päevaleht

Almar Sehver ja Kakumäe idüll. Midagi peab muutuma, aga milline võiks olla tulemus?

Kakumäe jahisadama vastased

Almar Sehver:

Kakumäelased ja Kakumäe Selts on juba viis aastat pidanud võitlust Kakumäe jahisadama ja selle lähiümbruse detailplaneeringu vastu. Võitluse põhjuseks ei ole mitte vastuseis jahisadama rajamisele või piirkonna arengule, vaid mure Kakumäe piirkonna tuleviku pärast – jahisadama planeeringuga kaasnevad väikeelamu-piirkonna jaoks ebamõistlikult suured ehitusmahud – Viru keskuse suurune sadamahoone (25 000 m²) ning sama suures mahus korterelamupinda (25 250m²).

Praegu elab Kakumäel umbes 1500 majapidamises ligi 3000 elanikku, kes kasutavad piirkonna kitsast tänavavõrgustikku koos ülekoormatud Haabersti ringi vältivate transiitliiklejatega. Kohalike elanike peamine mure seisneb selles, kuidas suudab Kakumäe tänavavõrgustik alla neelata liikluskoormuse tõusu, mille põhjustaks see n-ö tõmbekeskus, mis sisulisel vaatlusel osutub hoopis büroohooneks.

Oma muret on linnavõimudele kirjalikult ja suuliselt avaldatud järjepidevalt, selle tulemusena on lisandunud ridamisi pehmeid väärtusi kandvaid lisahüvesid – aiaga piiratud koerte mänguväljakud, laste mänguväljakud, rulapargid, paadimeestele slipitee, puud ja pöösad, tõstetud ristmikud ning ka radikaalsemad lahendused rahulikku aedlinna – müratõkkeseinad, fooriristmikud jne. Kuid mida ei ole selle aja jooksul kordagi juhtunud –

mitte ruutmeetritki ei ole vähenenud planeeringu maht. Arendajat huvitavad vaid ruutmeetrid, linn lähtub ilmselt "Tallinna avamisest merele", kuid Kakumägi kui kodukoht ei lähe korda kellelegi muule kui protestivatele kakumäelastele – Kakumäe Seltsile on andnud 530 kakumäelast allkirja detailplaneeringu lahenduse vastu, detailplaneeringu avaliku väljapaneku järel on vastuväiteid esitanud ligi 100 isikut, koduleheküljel petitsioon.ee/kakumae on allkirja planeeringulahenduse vastu andnud 1200 eestimaalast.

Detailplaneeringu järelevalvet teostav Harju maavanem soovitas linnal vähendada planeeringu mahtu, Kakumäe Selts on tellinud oma ekspertiisid liikluskoormuse ning keskkonnamõjude hindamise kohta, peetud on isegi Tallinna linnamajanduse ja keskkonnamõjude erakorraline istung poolte ärakuulamiseks, kuid muutunud ei ole miskit – suure tõenäosusega kehtestab Tallinna linnavolikogu detailplaneeringu oma 23.09.2010 istungjärgul.

Kakumäe Selts ei ole alla andnud – kindel plaan on vaidlustada kehtestatav detailplaneering kohtus.

POOLT: Jahisadam ei pruugi olla küll kõigi Kakumäe elanike huvides, küll aga on turism valdkond, mis on Tallinna majandamise seisukohalt elutähtis. Ainult vanalinnast ja viinapoodidest ei piisa, seega tuleb turismi pidevalt uute meetmetega kindlustada.

Linnalaborandid **KADRI KLEMENTI** ja **TEELE PEHK** võtavad kokku oma nägemuse kodanikuharidusest ja -haritusest linnaruumis. Kuigi tööpõld on lai, on lapikesi sellest juba harima asunud, sestap lisame siia juurde ka mõned head näited.

Teadlik linnakodanik – tabamata ime?

Mari Kodres

Müütilisi õpetusi, kuidas valmistada pisuhända või tabada libahunti, leiab nii mõnestki raamatust, rääkimata internetist. Kuidas luua linnakeskkonnateadlik ja -tundlik kodanik, tundub olevat samalaadi teadmine. Nii mõnigi oskab nimetada vajalikke komponente, kuid nende kokkusegamise kohta jääb veendumust napiks.

Kodanikuharitusest ja -aktiivsusest räägib ruum meie ümber. See ruum ei ole erakordselt halb, pigem on meie linnad lihtsalt mittemidagi-ütlevad ja keskpärased: mõnikord mõjuvad need meile mõistetamatutena, teinekord ei vahetaks neid mitte millegi vastu maailmas. Ja tegelikult on inimesed linnaruumi kasutamisel targad, leidlikud ja loovad. Aga alati saaks ju paremini!

Milleks üleüldse haritud kodanikud? Kas ei piisaks n-õ valgustatud monarhist, kes oskab ise kõik hästi ära teha, nii et kodanikel ei jää muud üle kui nautida, vaevumata või vajamata oma naudinguid mõtestada ja analüüsida? Rahvavõimu tingimustes on see mõeldamatu, kuna iga paari aasta tagant vahetuvad valitsejad ei pruugi ruumiküsimustes orienteeruda. Haritud kodanikkond tagab aga interaktiivse planeerimissüsteemi – kui otsused

tehakse koostöös eri poolte vahel, ei saagi need kehvad tulla.

Keegi ei tegelegi

Praegu ei tegele kodaniku ruumialaste teadmiste arendamisega Eestis ei lasteaed, kool ega ükski teine institutsioon. Seega sõltub linnaruumi kasutamine, tajumine ja lahtimõtestamine ainuüksi kodust, mis on ju privaatsfääri essentsina avaliku ruumi vastand. Meie teadmised avaliku ruumi

Praegu ei tegele kodaniku ruumialaste teadmiste arendamisega Eestis ei lasteaed, kool ega ükski teine institutsioon.

kohta on metsikud ja harimata arusaamad, juhuslikult omandatud killud otse elust. Ruumiline mõtlemine, mida õpetatakse alg- ja põhikoolis, oleks heaks aluseks kesk- koolitaseme ühiskonnaõpetuse loengutele, milles käsitletak põhjalikumalt kodanikuõigusi ja planeerimisse kaasamist.

Seejuures kerkib küsimus kõigile: kas kaasav planeerimine on kodaniku õigus või kohustus? Leidub palju inimesi, keda linnaruum lihtsalt ei huvita. Kui teadlikkus linnaruumi toimimisest ei saa olla seadusest lähtuv kohustus, võiks ta ometi olla

südametunnistusest lähtuv. Või kui seegi on liiga palju tahetud, mõtleme kodanikuaktiivsusest nagu liikluseeskirjast – see on ka midagi, mida kõik peavad kas või mingil määral tundma, hoolimata sellest, kas nad sõidavad autoga või käivad jala.

Millisest tasandist me üldse räägime? Millise linna kodanikest? Tihti jääb mulje, justkui oleks tegu Eesti kohaliku murega – seetõttu kipub mõistus otsima kohe seoseid nõukogude minevikuga, mida ei maksa näppima minna, muidu tõmmatakse tervenisti hammasrataste vahele. Seega ollakse parem vaguralt märkamatu ning visatakse nii palju kruvikesi, kui taskusse mahub. Okupatsiooni süüdistatakse selles, et igauks meist on enesekeskne eudule pürgija, kes ei defineeri ühist kui kõigi oma, vaid kui mitte kellegi oma.

Ometi on avaliku huvi olulisimaks tunnuseks asjaolu, et avaliku huvi sihtmärk – avalik hüve – on ühiskonnaliikmete vahel jagamatu.¹ Kui mõelda, et tegu on inimkonna loomuliku arenguga, millele meie ajaloo omapära on küll väikesel vonksu sisse visanud, siis taipame, et ka teiste riikide jaoks on see alles sihtpunkt, mitte kohalolu. Skandinaavlastel võivad küll oma kodanikuõigused sügavaimagi une pealt ette lugeda, kuid teisalt – kas nad tunnevad endal lasuvat piisavat kodanikuharidusest ärksalt linnatänavail kõndida

Londoni eeslinna Brockley kogukonna aialapp otse metroojaama ees – kõik on oodatud näp- pe mulda pistma ja endale istikuid valima.

ning ümbritseva üle mõtiskleda? Meid kammitsevad samasugused üldinimlikud igapäevategemised (kiirustamine projek- tikaustade üleandmisega, lapsevanemate koosolekule või kodulaenu lepingu sõlmi- misele), mis ei jäta aega ringivaatamiseks.

Kodanikuna haritud inimene soovib ja oskab ühiskonnaelu mõjutada ning ot- sustamises kaasa rääkida.² Ilmselt ei tule kellelegi uudisena, et kodanikul on õigus arvamus avaldada, kas talle tema linna- ruum meeldib, kas see tema arvates töö- tab ja piisavalt heaolu pakub. Ilmselt leiab iga asjast huvitatut internetist üles ka selle

meiliaadressi, kuhu oma ettepanek edasi- side või protest tagasisidena edastada.

Arvamusele kaalu

Kuidas leida aga piisavalt toekaid sõnu, et oma arvamusele kaalu anda? Sest tunnista- gem ausalt – kelle vanaema teab, misasi on kaasav planeerimine? Kuigi ta on kordi ja kordi sellest rääkinud, kuidas asjaajamine naaberkrundil ei tundu õige olevat ja kuidas tema oma allkirja nende plaanidele panna ei taha. Siin aga jäävadki asjad seisma, kuna puudub koht, kust nõu ja juhendeid saada. Või nutumüür, kus oma muresid kurta.

Helsingis on linnavalitsuse eestvedamisel loodud linnaplaneerimise kohtumispaik Laituri – linnasüdames asuv avalik näituse- ja seminariruum, kust saab professionaalset

planeerimisabi, tutvuda uute planeeringute- ga ja osaleda käimasolevates konkurssides. Miks Tallinnas sellist kohta pole? Võiks ju olla! Ja äkki võiks sellise infopunkti planeerimiskohviku abil atraktiivsemaks muuta? Selline kehand soodustaks uudsete kaasa- mislahenduste ja -lähennemiste sündi (ainu- üksi planeerimiskaustade rivistamine koo- gileti kõrvale ei oleks ju kuigi ahvatlev?). Lisaks aitaks kaasa praeguse protestikul- tuuri asemel dialoogikultuuri arenemisele, luues praegu pead tõstvale kodanikuaktiiv- susele soodsa kasvukeskkonna.

¹ K. Ikkonen “Avalik huvi kui määratlemata õigumõiste”, Juridica III/2005

² Ülevaade kodanikuhariduse hetkeseisust ja arengusuundadest. Piret Talur (toim.). Tallinn: Avatud Eesti Fond, 2008.

Näiteid kodanike ruumilisest harimisest meilt ja mujalt:

Osalusaabits

www.eko.org.ee/osalusaabits

Keskonnaotsustesse ja planeeringutesse sekkumise juhend, planeeringute andmebaas ja teemat avavad videod.

Arhitektuurikeskus

www.arhitektuurikeskus.ee

Nii välkloengud kui linnafoorumid on palju populaarsust võitnud, huvilistel on võimalus osa saada arhitektuurituridest. Arhitektide, kodanike, linna- ja riigivõimu vahelist aru- telu soodustavaid välkloenguid on tänaseks toimunud üle paarikümne, linnafoorumid on lisaks Tallinnale leidnud aset ka Rakveres, Narvas, Tartus, Pärnus ja Viimsis.

Uue Maailma ruumikonverents

www.usmaailm.ee/konverents

Uue Maailma Seltsi koostöös Telliskivi Seltsi, Briti Nõukogu ja Eesti Humanitaarinstituudi korraldas mullu oktoobris ruumikon- verentsi, kus arutleti kogukonna rolli üle avatud ja jätkusuutliku linnaruumi kujundamisel.

Community Tools

www.communitytools.info

Uue Maailma Seltsi eestvedamisel töötata- se välja internetitööriistu, mis lihtsustavad kogukonna korraldamist ning infovahetust. Tähelepanu juhtimine meid iga päev ümb- ritsevale ruumile ning selle kasutusele, sh infole ja arutelule detailplaneeringute kohta, on vastuvaidlematult oluline osa piirkondli- ke seltside tegevuses.

Linnageograafia õpilasakadeemias akadeemia.tlu.ee

Linnalabori eestvedamisel on toimunud lin- nageograafia kursused nii Rakvere õpetajate- le, Pärnu Hansagümnaasiumi gümnasistidele kui ka Tallinna ülikoolidesse pürgijatele.

Kavandamis on www.linnakeskus.ee

Linnalabori eestvedamisel sündiv ning het- kel algusjärgus olev linnateemade koond- punkt, kust huvitatud kodanikud saavad juhiseid linnatemaatikas orienteerumiseks ning linnauurijad ja praktikud kasutada teadustööde andmebaasi ja otsida koostöö- partnereid nii kodu- kui ka välismaalt.

Citizens Handbook

www.vcn.bc.ca/citizens-handbook

Vancouveri linna kodanikekomitee Kanadas on loonud käsiraamatu, mis sisaldab nõuan- deid kogukonnana käitumise ning mõjukuse saavutamise kohta. Puust ja punaseks on tehtud kogukonna loomise etapid, arenguvi- sioonid ning toodud näitena palju konkreet- seid tegevusi. Väärt lugemine!

Arabia Living Lab Helsingis

www.arabialivinglab.fi

Asumipõhiste juhtumite arendamise ja ellu- viimise tööriist, mille abil luuakse lõppkasu- tajate, ettevõtete, avaliku sektori ja haridus- asutuste koostöös uusi tooteid, teenuseid, ärimudeleid ja tehnoloogiaid. Kõike seda kasutajasõbralikkust ja kohaspetsiifilisust silmas pidades.

Taani linnaaktivism – Supertanker www.supertanker.info

Supertanker sai alguse kodanike vastusei- sust Kopenhaageni sadamaala laiendamisele 2002-2004, millest kasvasid välja järgmised linnakeskkonna parandamiseks mõeldud et- tevõtmised. Üheskoos arendatakse dialoogi ning mõeldakse välja uusi lähenemisi, kor- raldatakse väitlusi, näidisprotsesse ja töötu- basid. Kõik on suunatud sellele, et inimesed räägiksid linna arengus aktiivsemalt kaasa.

Center for Collaborative Planning

www.connectccp.org

Juba üle kümne aasta on California osariigile kuuluv keskus tegelnud nii rahvatervise kui üldise heaolu arendamisega koostöös koha- like kogukondadega. Probleeme defineerivad kogukonnad, koondavad keskuse kaasabil vajalikud ressursid ning tegelevad lahenduste otsimisega. Lähtutakse ideest, et parimaid lahendusi suudavad leida kodanikud ise.

NECE – Networking European Citizenship Education

www.bpb.de/veranstaltungen/PAJZMN

NECE on Euroopa kodanikuhariduse eden- damise võrgustik, mille sees on loodud hulk koostööprojekte ja kontakte erinevate kodanikuharidusega seotud inimeste ja organisatsioonide – teadlaste, poliitikute ning kogukondade vahel. NECE ei ole ins- titutsionaliseeritud võrgustik, vaid foorum, mis aitab kaasa kodanikuharidusega seotud inimeste omavahelisele mõttevahetusele.

Ühenduste hiilgus ja viletsus sai avalikuks

Kuus põhjust, miks pingutada hea aastaaruande nimel

- Hea aruanne tutvustab su organisatsiooni teistele: räägib su püüdlustest, saavutustest, pühendumisest ja tööstiilist.
- Hea aruanne on su “müügimaterjal” praegustele ja tulevastele partneritele – olgu neiks siis sihtrühmad, liikmed, teised organisatsioonid, meedia või teised.
- Hea aruanne innustab su töötajaid ja vabatahtlikke, lisades põhjust olla uhke oma töö ja organisatsiooni üle.
- Hea aruanne tõmbab ligi parimat tööjõudu.
- Hea aruanne annab tagasisidet su rahastajatele ja teistele toetajatele ning võib aidata raha su organisatsiooni juurde tuua.
- Hea aruanne suurendab usaldust nii sinu organisatsiooni kui ka vabaihenduste vastu üldiselt. Kehv aruanne võib kahjustada kogu sektori mainet.

Ken Burnett ja Karin Weatherup
 “How to produce inspiring annual reports”
 (Directory of Social Change, 2000)

Mittetulundusühingute aastaaruannete avalikustamine äriregistris toob paremini nähtavale nii kolmanda sektori saavutused kui ka suutmatuse oma tegevusest asjalikult aru anda. **URMO KÜBAR** tundis huvi, kuidas ühendused muutunud olukorras toime tulevad.

Et riigiasutuste, äriühingute ja sihtasutuste kõrval nüüd viimaks ka MTÜ-de aastaaruanded kõigile huvilistele interneti kaudu kättesaadavaks said, on suur samm kodanikuühiskonna jaoks, aga kas ka kodanikuühendustele?

Paljud kostavad, et nende jaoks muutus vaid aadress, kuhu üks eksemplar oma aruandest saata – oma kodulehel olid nad neid avaldanud nagunii. Nii ütleb Eesti Vähiliidu tegevdirektor Maie Egipt, et aruannete auditeerimine ja avaldamine on liidule enesestmõistetav, eriti kuna osa nende rahast tuleb annetajatelt.

“Meil on nii vähe inimesi ja nii palju tööd, et kindlasti ei taha ma aega kulutada, et klaarida tagantjärele mingeid

probleeme, mida on võimalik ära hoida,” leiab ta. “Me teeme kõik avalikuks. Mida avatumad me oleme, seda rohkem meiega koostööd teha tahetakse.”

Sarnast juttu räägib ka Eesti Patsientide Esindusühingu juhataja Pille Ilves. “Aastaaruanne on võimalus näidata, kes sa oled,” ütleb ta ega näe mingit põhjust seda varjata. Vastupidi: “Me oleme uhked, et oleme juba päris tugevaks organisatsiooniks kasvanud.”

Ent mitte kõik ühendused ei mõtle nõnda. Kui Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) seadis aasta eest nõude, et taotleja majandusaasta aruanne peab olema kodulehel avalikustatud (muide, sama nõue kehtib sellest aastast ka EMSL-i liikmeks

Loe ja kasuta: kuidas aru saada, kas üritusest oli kasu?

Suure osa vabaihenduste aastaaruannetest võtab tihti enda alla korraldatud ürituste loetelu: tegime ühe konverentsi, kolm seminari, neli teabepäeva, kümme koolitust ... Nende juurde pakutakse tavaliselt esinenute nimekirja ja ettekannete pealkirju, osalejate arvu ning nende rahulolu, ent selle põhjal on raske midagi öelda ettevõtetu tulemuslikkuse kohta.

Üksiku ürituse mõju hinnata ongi tavaliselt keeruline. Kaks soovitus, kuidas siiski mitte piirduda pelgalt tõdemustega, nagu “osales 20 inimest ja 90% jäid väga rahule”:

- Sea selged eesmärgid ja lase osalejatel hinnata nende saavutamist. Näiteks kui su eesmärk oli tõsta teadlikkust mingis küsimuses, lase osalenutel öelda, milliseid uusi teadmisi nad said (või testi seda ise, paludes neil vastata küsimustele ürituse alguses ja lõpus ning võrreldes tulemusi), selmet üldiselt kirjeldada, kuidas neile meeldis.
- Pöördu mõne aja pärast uuesti osalenute poole (see eeldab, et küsid ja hoiad alles nende kontaktandmed). Näiteks uuri kuue kuu möödudes, milliseid saadud teadmistest nad kasutanud on ja kuidas, millised muutused on nende elus seoses sinu üritusega toimunud. Ehk on tänu sinu koolituselt või konverentsilt saadud ideedele-teadmistele-kontaktidele-oskustele käivitatud uusi tegevusi või lõpetatud ebamõistlikke, kasvanud vabatahtlike arv või sissetulekud vms? Kui mingit muutust ei ole, on ka see sulle vajalik info – järelikult tasuks mõelda, mida edaspidi teisiti teha, sest vaevalt korraldasid sa ürituse lihtsalt selleks, et osalejate päeva sisustada.

Mati Hiis / Õhtuleht

Eesti Vähiliit peab aruannete avaldamist eriti vajalikuks juhul, kui ühing kasutab oma tegevuses annetajate või maksu- maksjate raha. Vähiliit ise korraldab muuhulgas heategevuskontserte, septembri lõpul toimunud kontserdil “Elvis Presley lugu” esinesid ka Rein Rannap ja Mihkel Mattisen, kelle vahel puhkes esinemise käigus sulesajuga lõppenud padjasõda.

astuda soovijatele), leidis pahandajaid.

Meil on väga hea projektiidee, äkki teete meile siinkohal ikkagi erandi, uuris üks organisatsioon. Teine pani dokumendi pika hambaga kodulehele üles, aga kui sihtkapitali töötaja pärast toetuslepingu allakirjutamist lehte külastas, oli aruanne sealt juba kadunud.

KÜSK-i juhatajale Agu Laiusele jäid toonase vastumeelsuse põhjustel suuresti arusaamatuks – mõni rääkis midagi konkurentidest, teine häbenes oma rahalist seisust – ning ta arvab, et ega torisejad isegi oma hirme enda jaoks läbi mõelnud polnud. Igatahes pole ta kuulnud, et kellelegi oleks aruande avalikustamine mingit tagasilööki toonud. Küll aga on neid tagantjärele tänatudki, et nende nõude tõttu on organisatsioon ka ise hakanud rohkem oma läbipaistvusele mõtlema.

Vastumeelselt, ükskõikselt või rõõmuga, ent pea 28 000 MTÜ-st, kes registrile oma aastaaruande esitama pidanuks, oli seda oktoobri alguseks teinud vaid ligi 20 000.

Registrite ja Infosüsteemide Keskuse teenuste osakonna juhataja Vesta Laansoo peab numbrit ootuspäraseks. Kõik teavad, et meie juba rohkem kui 31 000 registreeritud MTÜ ja sihtasutuse hulgas on tuhandeid, kes enam ei tegutse või pole ehk kunagi öieti tegutsema hakanudki, ent keda asutajad pole vaevunud ka registrist maha võtma. Aruande esitamise kontrollimine annab võimaluse need kustutada ning register nõnda tegelikkusega vastavusse saada.

Justiitsministeeriumi õigusloome ja arenduse talituse nõunik Kadri-Catre Kasak rõhutab siiski, et kuna nõue kehtib esimest aastat, alustatakse võlglastega suhtlemist meeldetuletusest. Kes sellele ei reageeri, nende suhtes alustavad registrit pida-

Mõnikord peljatakse kirjutada sellest, mis ei läinud lootuste kohaselt.

vad kohtud menetluse, mis lõpeb registrist kustutamisega. See on aga pikk protsess, mille jooksul saab veel registrile teatada, et ühing elab, ning esitada aruande, mispeale menetlus lõpetatakse.

Teine tänavu tulnud muudatus oli nõue esitada aruanne elektrooniliselt või raha eest notari kaudu, kui digiallkirja andmine juhatuse liikmetele üle jõu käib. Kuigi nii aruande vormistamise kui ka digiallkirja andmise õpetamiseks tuhis talvel-

kevadell üle Eesti rida koolitusi, kostis aruannete esitamise aegu ühenduste poolt sajatusi uue korra aadressil.

Eakad ei saa hakkama

Näiteks Põlvamaa pensionär Enn Esko kirjutas ajalehele Videvik, et lihtsam on ühingu ukseid kinni panna kui veel vanas eas uute nõudmistega kohanema hakata. Taltsutage elektrooniliselt neid ühinguid, kes saavad miljonilisi toetusi, aga jätke väikesed ja vaesed rahule, soovib ta oma lugejakirjas riigile.

Vesta Laansoo usub siiski, et tegu on pigem esimese vastureaktsiooniga uuen- dustele, mis läheb üle, kui võetakse aega endale asjad selgeks teha. “Kirjalikult tuli aastaaruandeid esitada ka seni ja vaevalt nüüd paljud raamatupidajad neid trüki- masinal koostasid,” sõnab ta.

Samuti ei ole muutunud midagi raamatupidamisnõuete sisus, lihtsalt kuna seni jäid esitatud paberid maksuametisse tolmu koguma, ei pruukinud ühendused teada, et nad midagi valesti teevad, ent elektrooniline esitamine toob vead kohe välja. Siiski annab Laansoo lootust, et nõudeid hakatakse üle vaatama ning tulevikus võivad tillemä käibega organisatsioonid saada lihtsamad aruandevormid.

Patsientide esindusühing Eesti mõistes kindlasti väikeste hulka ei kuulu. Olgugi ühingu paika pandud töötajate igakuine aruandlus, võtab nende põhjal tegevusaruande koostamine jaanuaris juhatajalt kokku

Raigo Pajula / Postimees

Patsientide esindusühingu juht Pille Ilves kinnitab, et nädalake, mis kulub aastaaruande koostamisele, on organisatsiooni jaoks kasulik aeg.

oma nädala jagu töötunde. Pille Ilves leiab aga, et see aeg on kasulikult kulutatud.

“Lõppenud aasta aruanne on meie jaoks uue plaanimise ja juhtimise tööriist,” ütleb ta. Üldistavalt aastale tagasi vaadates märkad asju, mis igapäevavarustus võivad tähelepanuta jääda. Juhtub ka seda, et juhataja üllatub tegevusi kokku lüües isegi, et kas tõesti on kõige sellega hakkama saadud. Mis siis veel rääkida liikmetest ja partneritest, kellele ühing oma aruannet saadab – mõnigi on koos kiidusõnadega öelnud, et mõistab tänu sellele organisatsiooni sootuks paremini.

Analüüs arendab

Ka Agu Laius on seda meelt, et esmajoones on hea aruanne vajalik organisatsioonile endale.

“Usutavasti on igal organisatsioonil olemas mingid eesmärgid ja kava nendeni jõudmiseks – aastaaruandes vaadatakse, kuidas on plaane ellu viidud ja eesmärkide poole liigutud, see on äärmiselt loomulik osa tegevusest,” leiab ta.

Selle tabamiseni pole aga suurem osa ühendusi Laiuse hinnangul veel jõudnud. Paljud piirduvad tegevusaruandes vaid paari seaduses nõutud reaga, teised jälle kuhjavad üksteise otsa kõigi tehtud projektide aruanded, nii et lugeja kiiresti detailirägastikku ära eksib. “Aastaaruanne ei ole sinu projektide summa, vaid koht, kus sa analüüsid organisatsiooni kui terviku arengut ja saavutusi,” rõhutab Laius.

Tema sooviks tehtu ülesloetlemise asemel märksa enam näha, mis järeldesteni organisatsioon oma aastat kokku võttes jõudis: kui edukad oldi strateegia ja tegevuskava elluviimisel, mis põhjustas edu või ebaedu, mis kogemusi lõppenud aasta andis, mida neist õpiti ja kuidas õpitud tulevikus rakendatakse. “Mõnikord peljatakse kirjutada sellest, mis ei läinud lootuste kohaselt, aga minu kogemused ütlevad küll, et niisugune aruanne näitab sind analüüsi- ja muutumismõimelisena.”

Kasutamata võimalus

Ent töövahendiks on ühenduste aastaaruanded ka paljudele teistele. Kui juuni lõpp – enamiku aruannete esitamise tähtaeg – kätte jõudis, ei lasknud end kaua oodata ka esimesed meediakajastused. Põhitähelepanu keskendus ootuspäraselt erakondade rahaasjadele või siis hiidudele nagu MTÜ-d Eesti Jalgpalliliit ja FC Flora.

Uus abimaterjal Civicuselt

Üleilmne vabariiklaste liit Civicus üllitas augusti lõpus vabariiklastele käsiraamatu legitiimsusest, avatusest ja vastutavusest, mille kokkupanijaks on EMSL-i nõukokku kuuluv, toona Civicuses töötanud Kristina Mänd.

Inglisekeelses käsiraamatus on kõigepealt lühidalt seletatud nende kolme mõiste olemust ning nendega tegelemisest tõusvat kasu ühenduse jaoks (ning kahju, mis võib kaasneda, kui neile mitte tähelepanu pöörata). Põhiosa keskendub aga praktilistele nõuannetele, kuidas oma legitiimsust, avatust ja vastutavust parandada: kuidas selliseid tegevusi plaanida, milliseid vahendeid ja protseduure kasutada, kuidas õigeid inimesi kaasata, millisteks riskideks valmis olla jne. Samuti sisaldab käsiraamat küsimusi enesehindamiseks ja elektroonilises versioonis aina lisanduvaid näiteid kõikjalt maailmast.

Kõige lihtsamalt jõuab käsiraamatuni www.ngo.ee/34143 asuva lingi kaudu.

Mida me teeme või mida me saavutame?

Oma töö tõttu Suurbritannia vabaihenduste tulemuslikkust hindavas organisatsioonis New Philanthropy Capital (NPC) on Tris Lumley lugenud hulganisti nii suurte, väikeste kui ka vahepealsete ühenduste aastaaruandeid. Ikka ja jälle torkab talle silma, et ühendused keskenduvad pigem sellele, millega nad oma aastat on sisustanud, kui et mida nad nende tegevustega saavutasid.

Lumley soovib võrdlusena ette kujutada vestlust lapsevanema ja õpetaja vahel. “Kui õpetaja ütleb, et on andnud mu pojale 30 individuaalset lugemistundi, siis asi, mida ma tegelikult teada tahan, on see, kui hästi mu poeg lugeda oskab,” märgib Lumley oma kolumnis, mis ilmus ajakirjas Alliance.

NPC avaldas hiljuti raporti “Tulemustest rääkides”, mille jaoks analüüsiti 20 organisatsiooni aastaaruandeid, kes leiti juhuvalimiga 100 Suurbritannia enim annetusi kogunud fondi seast. Selgus, et pea kõik neist saavad kenasti hakkama sellega, et kirjeldada oma visiooni ja strateegilisi eesmärke, anda ülevaade tegevustest ning nende väljunditest. Juba nõrgemad oldi probleemi olemuse ja ulatuse analüüsimises, mille lahendamise nimel organisatsioon tegeleb – seda pakkus vaid 65% aruannetest. Vastavalt ainult 43% ja 41% aastaruannetest hindas organisatsiooni edukust oma plaanide täitmisel ning tegevuse tulemusi.

Hea näitena tõstab raport esile eakate tugikeskust WRVS, kes toob oma aruandes välja järgmised andmed: “70% meie 520-st intervjueritud teenusekasutajast ütleb, et nende elu on tänu WRVS-ile oluliselt parem. See number tõuseb 90%-ni, kui lisada need, kes ütlevad,

et nende elu on tänu WRVS-ile veidi parem. 73% inimestest, keda aitame, tunneb end vähem üksikuna, 63% enesekindlamana, 57% iseseisvamana ja 46% tervemana tänu meie teenustele.”

Kui ka organisatsioonid oma saavutusi välja toovad, jäetakse sageli selgitamata, kuidas need andmed koguti (nt kui palju inimesi küsitleti), mistõttu on lugejal raske hinnata info adekvaatsust. Silmatorkav on ka ühenduste armastus üksikute juhtumikirjelduste vastu.

Need on küll toredad lugeda, ent näiteks lugu uue ratastooli abil nüüd palju paremini elavast lapsest ei anna veel tavaliselt kinnitust terve organisatsiooni tulemuslikkusest.

Jättes kirjutamata olulistest asjadest, pühendavad ühendused samas sageli küllalt palju ruumi oma missiooniga mitteseotud tegevuste kirjeldamiseks – näiteks raporteerides oma nime tuntuse kasvust, edukalt käritud kontorikuludest vms. Kui need faktid on olulised, soovib NPC aruandes selgitada, kuidas need ühendust oma eesmärgile lähemale viivad.

NPC soovib, et hea aastaaruanne peaks andma vastused viiele küsimusele: 1) mis probleemi me lahendada üritame; 2) mida me selleks teeme; 3) mida me saavutanud oleme; 4) kuidas me teame, et me oleme seda saavutanud, ning 5) mida me seejuures õppisime ja mida võtame ette, et rohkem saavutada.

Loe NPC analüüsi ja soovitusi põhjalikumalt (sh küsimustik, mille põhjal saad ka oma aastaaruannet hinnata) kodulehelt www.philanthropycapital.org. Tasuta kasutajaks registreerudes saad lugeda ka teisi nende huvitavaid raporteid.

Nende kõrval leidis aga näiteks Eesti Ekspressi artiklis “MTÜ-de räpased saladused” väljatoomist ka pisike heategevusühing Naerata Ometi, kelle “räpaseks saladuseks” loeti, et “heategevusprojekti tulust läks lõviosa MTÜ ülalpidamiseks”. Täpsemalt leidis ajakirjanik ühingu tulemiaruandest, et sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud moodustasid 175 000 krooni suurusest kogukulust vaid 28%, kui ülejäänud kulus tegevus- ja tööjõukuludeks.

Ühing, kes annetatud rahaga aidanud mitut haiget last, on tõepoolest kogu mulluse tegevusaruande mahutanud mõnele väheütlevale reale ning finantsaruande vaid minimaalselt lahti kirjutanud. Tegevjuht Aili Murumägi kostab, et see oli ühegi palgalise töökohata, üksnes vabatahtlike najal tegutseva organisatsiooni teadlik valik: mitte kulutada aega põhjalikuma aruande koostamiseks, kuna ka tegevusi oli küllalt vähe.

Kodulehelt saavad võimalikud huvilised palju värske info kätte ning käimasolevate projektide kümmele annetatule suudab organisatsioon ka otse tagasisidet anda, arutleb Murumägi. “[Pool aastat

hiljem koostatav] aastaaruanne on nagu mullusest lumest rääkimine, ei kujuta ette, kes meile annetajatest peaks seda lugema minema?” küsib ta.

Igal juhul informatiivne

Tõepoolest, ons tegu ehk tühja tööga – kui sellegi artikli lugejatelt küsida, millal nad viimati mõne teise organisatsiooni aastaaruannet vaatasid, vastaks enamik ilmselt, et pole seda kunagi teinud.

Ekspressis ilmunud loo autor Sulev Vedler ruttab aga kinnitama vastupidist. “Muidugi on see väga oluline – aastaaruanne on esimesi dokumente, mida vaatan, kui tahan mõne organisatsiooni kohta lähemalt teada saada! Selle suur pluss on allkirjaga antud kinnitus, et see, mis kirjas, on tõene.”

Tema alustab lugemist tavaliselt tegevusaruandest, kus tunneb huvi, mida organisatsioon ise oma saavutuste ja tulevikuplaanidena välja toob. Siis järgneb finantsaruanne, kus Vedleri tähelepanu köidavad esmajoones muutused võrreldes eelmise aastaga: kui miski on oluliselt kasvanud või kahanenud, soovib ta aruandest leida ka selgituse, mis selle taga on.

Agu Laius kinnitab, et ka rahastajale on aastaaruanne oluline abimees. Põhjus on lihtne: soov veenduda, et organisatsioon on suuteline esitatud ideed ellu viima.

Laius usub, et mida enam hakatakse ühenduste vastu huvi tundma, seda olulisemaks saavad ka aruanded kui konkreetne ülevaade organisatsioonist, ta tegevustest ja saavutustest, mille alusel eri tegijaid omavahel võrrelda. Ent ta on ka tähele pannud, et juba aruande avaldamise fakt võib organisatsiooni aidata.

“Ikka tuleb ette, et mõni poliitik või ajakirjanik võtab suhteliselt ebaadekvaat-

Tulemused on kõigile välja pandud, tutvuge, analüüsige ja räägime siis edasi

selt mõnd organisatsiooni või kolmandat sektorit tervikuna rünnata. Kui saad sellele vastuseks öelda, et tulemused on kõigile soovijatele välja pandud, tutvuge, analüüsige ja räägime siis edasi, on see kõige parem viis sellistele ebapädevatele rünnakutele vastu astuda.”

Kristiina Tõnnisson

Aveli Ainsalu

Tuulike Mänd

Uus kodanikuühiskonna arengukava

Kevadest saati on sajad head kodanikud, ametnikud ja ettevõtjad üle Eesti arutanud, mida peaks sisaldama “Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioonil” põhinev järgmine arengukava aastateks 2011-14. **ALARI RAMMO** võtab dokumendi tööversioonist kokku olulisemad sihid ja suunad.

Regionaalministri vastutusel ellu viidav arengukava sisaldab kodanikuühiskonna strateegilisi eesmärke aastaks 2014 ning meetmeid, millega luuakse soodsad tingimused kodanikuühiskonna arenguks ja kodanikualgatuse toetuseks.

Dokument on jagatud viieks teemaks, millest igaüks sisaldab tausta ja probleemi kirjeldust, eesmärki, olulisemaid meetmeid ja nende rakendamise tulemuslikkuse indikaatoreid. Kõik nii, kuis valdkondlikes arengukavades ette on nähtud, ehk siis kõlab vahest veidi puiselt, aga deklaratiivsemale arengukavale sekundeerib konkreetsem rakendusplaan, kus on kirjas tegevused, vastutajad ja maksumused.

Peatükkide eest vastutasid Maris Jõgeva, Agu Laius, Ave Viks, Maiu Uus, Hille Hinsberg, Tuulike Mänd ja Jaan Aps, sissejuhatuse eest Liia Hänni ja Urmo Kübar, tellijat Siseministeeriumi esindas tööruhmas Aveli Ainsalu ning kogu koostamise protsessi vedasid Tartu Ülikooli Euroopa

kolledžist Kristiina Tõnnisson ja Kerly Krillo.

Hea Kodaniku ilmumisajaks on arengukava läinud ministeeriumidevahelisele kooskõlastusringile, millele järgneb heakskiitmine valitsuses. Loe dokumente lähemalt www.ngo.ee/ekak.

Kodanikuharidus

Eesmärgiks on tõhusalt korraldatud ja süsteemselt koordineeritud kodanikuharidus, et suureneks Eesti elanike aktiivne ja vastutustundlik osalemine ühiskonnaelus.

Poliitika kujundamiseks ja elluviimiseks on kavas luua vastutav üksus, tööpeal kirjaga kodanikuhariduse agentuur, mis koordineeriks partnerlusel põhinevat koostöövõrgustikku ja tekitaks esiteks ühtsena (digitaalse) teabevälja ja seejärel koondaks ka teadmised ja kogemused. Agentuur teenindaks nii kõiki seonduvaid huvigruppe kui teemat planeerivat ja seiravat demokraatiahariduse nõukoda, aga tal oleks ka täidesaatev roll.

Kodanikuhariduse teiseks meetmeks on kasvatada elanike teadlikkust demokraatliku ühiskonna toimimisest, osalemise olulisusest ja võimalustest ning õigustest ja vastutusest kodanikuna. Selleks täiustatakse kodanikuhariduse sisu, õppimismudeleid ja tähtsustatakse enam kogemusõpet. Tegevused puudutavad nii formaalharidussüsteemi, koolitusasutusi kui omavalitsusi, kes saaks toetada kogukondlikke algatusi.

Kolmanda meetme abil kaasatakse kodanikuhariduslikesse algatustesse teadlikumalt ka vähem aktiivseid ühiskonnagruppe, julgustades nende osalemist ja sõna sekka ütlemist. Siia mahub palju, muukeelsetest sotsiaalselt tõrjutud isikuteni, koostööst töandajatega kuni rahvusvahemuste kogukondade julgustamiseni.

Tegutsemisssuude ja elujõulisus

Elujõulisus on küll kogu arengukava läbiv eesmärk, aga selle teema all on täpselt lahti kirjutatud õiguskeskkonna

Liia Hänni

Hille Hinsberg

Agu Laius

mured ja rõõmud, avaliku võimu poolse rahastamise korrastamine ning tugiteenused. Nii kõlab eesmärgina: “Vabaühenduste tegevus on riigi ja kohalike omavalitsuste poolt toetatud, nad on tegevus-, koostöö- ja jätkusuutlikud ning sotsiaalsete muutuste algatajad ja elluviijad.”

Esimese meetme all arendatakse vabaühenduste tegutsemisviisi ja elujõulisust toetavat õiguskeskkonda, kavas on täpsustada selgemalt erinevaid rolle täitvate ühenduste määratlused ning antakse legaalse definitsiooni vabatahtlikule tegevusele, et saaks maksuriskideta näiteks vabatahtlikele kulused kompenseerida.

Samuti analüüsitakse ühenduste majandustegevuse ja omatulu teenimise probleeme ning töötatakse välja juhendmaterjalid ja vajadusel muudatused õigusaktides.

Viimasega seondub tihedalt ka tulumaksusoodustuste korra kohendamine. Väheoluline pole ka soov, et registrile

esitatud aastaaruannete kaudu saadav teave ning riiklik statistika kajastaksid korrektselt ja piisavalt ulatuslikult mitetulundusühingute ja sihtasutuste tegevust.

Teine meede näeb ette riigi ja omavalitsuste rahastatavate tugiteenuste kvaliteedi, mahu ja kättesaadavuse parandamist. Seni on kippunud kõik tugiteenused koolitustest nõustamise ja mentorlusprojektideni kulgema kaunis kaootiliselt ning ebaühtlase kvaliteediga, saaks ja tuleks aga palju rohkem ja paremini teha.

Kolmas meede on juba natuke naljanumber – vabaühenduste riigi ja kohaliku omavalitsuste eelarvetest rahastamise korrastamine –, ent ikka on saavutamata eesmärk läbipaistvamaks, ligipääsetavamaks

ning tulemuslikumaks rahastamiseks. Samaks julgustatakse ka omavalitsusi.

Avalike teenuste osutamine

Siin on eesmärgiks avaliku võimu ja vabaühenduste läbipaistev, elujõuline ja partnerluspõhimõtteid järgiv koostöö teenuste osutamisel. Suur töö on tavade ja kontseptsioonidega juba ära tehtud, ees seisab teenuste üleandmise praktikate ühtlustamine ja delegerimise soodustamine eelkõige omavalitsustes. Koostatakse juhendmaterjalid ning teenuste miinimumstandardid.

Teine meede näeb ette teenuste delegerimise alase võimekuse arendamist,

Poliitikakujundamiseks ja elluviimiseks on kavas luua kodanikuhariduse agentuur.

kus abi vajavad nii ühendused kui avaliku võimu asutused.

Tegevusteks on koolitused, seminarid, nõustamine, katseprojektid jpm, et kõik poolte teadmised ja oskused areneksid ning nad oleks motiveeritud tegutsema paremate avalike teenuste nimel.

Kaasamine ja osalemine

See on üks hoogsamalt edenenuvaid valdkondi viimastel aastatel, kuid osalusveeb täitub sisuga ikka veel kaootiliselt. See põhjustab ka tagasihoidliku kasutatavuse ning tarkust ja vilumust vajavad seega kõik osalised. Nõnda on teema eesmärk sõnastatud üsna lihtsalt: “Avaliku sektori otsuste kujundamisel arvestatakse

valitsusväliste osapoolte panusega ning osapooled on rahul kaasamise protsessi läbiviimisega.”

Selle saavutamiseks on kavas veelgi täiustada avaliku sektori tööprotsesside kirjeldusi nii õigusloome kui muude otsuste kujundamisel, sätestatakse juhised, ning jälgitakse kaasamise läbiviimist.

Arendatakse ka praktikaid, meetodid jms, et me teaks, milline on tõeliselt hea kaasamine, oskaksime sellele kaasa aidata ja väärtuselt tunnustada.

Heategevus ja filantroopia

Hinnanguliselt tehakse Eestis aastas 280 miljoni krooni eest rahalisi annetusi ja kolme miljardi krooni väärtuses vabatahtlikku tööd, aga nende numbrite taga on palju juhuslikkust ning kaheldaval määral tulemuslikkust.

Nõnda sai teema eesmärgiks: “Füüsilised ja juriidilised isikud teevad annetusi läbimõeldult, regulaarselt ja suurenevas mahu. Vabatahtlik tegevus on ühiskonnas soodustatud, tunnustatud ja väärtustatud ning vabatahtlikud on tõhusalt kaasatud ja koordineeritud.”

Tõsi, nii annetamine kui vabatahtlik tegevus on ju sügavalt vabatahtlikud, ent mõlemat saab korraldada tõhusamalt, ka avaliku võimu toetusega.

Nii on plaanis korrastada annetamise keskkonda, koostada selleks hea tava ning jätkata vabatahtlike ühenduste tegevusse kaasamise toetamist.

Lisaks propageerida vabatahtlikku tegevust elanikkonna seas, seda tunnustada ja veelgi innustada.

Poliitilise varjupaiga

saanute abistamine Eestis – võimalik või võimatu missioon?

Milliste kivide ja kändude otsa takerdub pagulaste abistamine Eestis, analüüsib **JUHAN SAHAROV** Johannes Mihkelsoni Keskusest. Autor on Euroopa Pagulasfondi ja Siseministeriumi projekti “Varjupaigataotlejate vastuvõtutingimuste parandamine läbi kombineeritud tugiteenuste” juht.

Linn ja varjupaik on aastatuhandeid omavahel seotud olnud. Linn tekkis tihti ümber kindluse või linnuse ja viimane oli muistsetele eestlastele koht, kuhu koguneti vaenlase eest varjule. Ja just nimelt *linnaruum* oli keskajal see, mis suutis sinna pagenuile anda kõigepealt varjupaiga ning hiljem ka isikliku vabaduse. Niisiis, linn kui maahärra võimu alt vabanenud asula hakkas keskajal ja hiljemgi kujutama vabaduse sümbolit ja on seda tegelikult siiani.

Seda enam tundub paradoksaalne praeguse Eesti linnade ja muude omavalitsuste tõrjuv ja hoolimatu suhtumine Eestis varjupaiga saanud pagulastele elamiskoha korraldamises. 2006. aastal Eestis jõustunud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (VRKS) paragrahv 73 sätestab: “Kohaliku omavalitsuse üksus

korraldab pagulase vastuvõtmise ning osutab talle vajaduse korral kaasabi elukoha leidmisel, sotsiaal- ja tervishoiuteenuste saamisel, tõlketeenuse ja eesti keele õppimise korraldamisel, tema õiguste ja kohustuste kohta teabe saamisel ja muude küsimuste lahendamisel.”

Omavalitsused pole teadlikud

Ometi on vaid mõni üksik omavalitsus sellisest kohustusest teadlik. Nüüdseks on olukord muutunud üpris kriitiliseks, kuna järjest enam on kasvanud nii varjupaigataotlejate kui (rahvusvahelise kaitse saanud) pagulaste arv Eestis ning omavalitsuste kaasamine pagulastega tegelemisse muutub üha vajalikumaks.

2009. aastal esitati Eestis seni enim varjupaigataotlusi – 34. Tänavu juuli lõpuks

oli Eestis 24 uut taotlust, mis tähendab, et tõenäoliselt tuleb selle aasta lõpuks vähemalt sama suur arv. Samas on see ikkagi tibatilluke number võrreldes paljude teiste riikidega. Võrdluseks: Soomes oli see eelmine aasta 6000 ümber, Rootsis esitati 2007 aga ligi 40 000 taotlust.

Paljudes Euroopa riikides korraldavad omavalitsused tuhandetele pagulastele nende vastuvõtmise, sotsiaalabi ja integratsiooni. Seda enam on valus tõdeda, et meie omavalitsused on taasiseseisvunud Eesti ajaloo jooksul korraldanud vaid paari pagulase vastuvõtmise enda haldusalasse. Teine hämmastav fakt on see, et Eestis ei ole viimastel aastatel tegutsenud ühtegi riiklikku sotsiaaltöötajat, kes hoolitseks vastuvõtukeskuses või väljaspool seda taotlejate ja pagulaste eest. Järgmisel aastal pidavat selline ametikoht lõpuks

Noored Valgevene pagulased avavad enamlaste poolt hävitatud Valgevene rahvusriigi saatkonna mälestustahvli. Ka kahekümnendatel aastatel oli Eesti koht, kuhu kommunistide eest põgeneti.

loodama. Tõsi, Siseministerium on vahepeal delegerinud selle ülesande avaliku konkursi kaudu vabaihendustele. Kolmas probleem on seotud kaitse ja abi jätkumisega pärast varjupaigataotlejale positiivse vastuse andmist.

Mõte on selles, et riigi varjupaigaandmise loogikasse võiks kuuluda ka järjekindel sotsiaalpoliitika – elu- ja töökoha organiseerimine, keeleõpe ja sotsiaalsed garantiid – pärast varjupaiga andmist, ehk alates hetkest, kui senine varjupaigataotleja saab Eesti riigilt (ja sellega kogu Euroopa Liidult) rahvusvahelise kaitse. See peaks jätkuma alates hetkest, kus teadmatuses ja kohaliku keelt mittevaldav pagulane vastuvõtukeskusest – kus ta siiani oli üpris turvaliselt varjupaigataotlejana elanud – lahkub, et leida oma töö ja elukoht riigis, kes on ta vastu võtnud.

Just nüüd vajab ta abi kõige rohkem, et suuta oma uue staatusega midagi peale hakata. Loomulikult, ei maksa segi ajada mõisteid *rahvusvaheline kaitse* ja *abi* – esimene on seotud taotlejale staatuse ja õiguste andmisega, teine aga sotsiaalabiga. Ometi on need selles valdkonnas lahutamatu seotud. Ilma jätkuva abita ei ole kaitse andmisel erilist mõtet, kuna vastne kaitse saaja muutub riigile tülikaks koormaks ning omandab kiiresti ebavajaliku *immigrandi* sildi. Immigrant võiks aga muutuda *kodanikuks*, kel on riigiga side ja kohustused.

Vabaihendused täidavad lünga

Maailmas, eriti enamikus lääneriikides on vabaihenduste roll pagulaste arvu suurenemise tõttu muutunud järjest populaarsemaks heategevus- ja sotsiaalabi projektide eesmärgiks. Rahvusvahelistest organisatsioonidest saab nimetada Rahvusvahelist Migratsioonorganisatsiooni (IOM), Punast Risti, Caritast jpt. Eestis on varjupaigataotlejate ja pagulaste abistamisega tegelenud aegade jooksul erinevad kodanikuorganisatsioonid, nt Johannes Mihkelsoni Keskus, Jaan Tõnissoni Instituut, Ida-Virumaa Integreerimiskeskus,

Inimõiguste Teabekeskus jt.

Tartus asuv Johannes Mihkelsoni Keskus (JMK) tegeleb peale varjupaigataotlejate ja pagulaste abistamise veel töötute töötõingu koolitusega, sõltlaste tugiisikute koolitusega, ametiühingute usaldusisikute nõustamisega ning ka välisprojektidega. JMK tegevuste mõte on ühiskonnas tasakaalu tekitamine vähem toetatud grupe abistades ja esindades.

Varjupaigapoliitikas tähendab see teatud lünga täitmist institutsionaalses võrgustikus, andes taotlejatele ja pagulastele

Eestis ei tegutse ühtki sotsiaaltöötajat, kes hoolitseks pagulaste ja paguluse taotlejate eest.

regulaarselt sotsiaalset, psühholoogilist, juriidilist ning tõlkeabi. Varjupaigataotlejatele Illuka vastuvõtukeskuses ning paljudele pagulastele väljaspool seda on JMK määranud oma tugiisiku, kes on tema esimeseks abiliseks suhtlemises asutustega (nt töötö- ja haigekassa, omavalitsused jne) kui ka inimeseks, kes tutvustab talle sotsiaalseid võrgustikke, mille kaudu end teostada. Tähtsal kohal on pagulasele lähedase kultuuriseltsi ja kultuurilise kogukonna sidemete otsimine.

Tugiteenused ja -isikud

2008. aastal oli JMK-l projekt “Tugiisikuteenuse arendamine ja rakendamine pagulastele”, mida rahastas Euroopa Pagulassfond Siseministeriumi kaudu. Projekti käigus töötas ekspertgrupp kõigepealt välja pagulase tugiisiku koolituskava ning pädevate lektorite abil koolitati välja 12

inimest, kellel on vastav väljaõpe varjupaigataotlejate, pagulaste ning ajutise ja täiendava kaitse saajate igakülgseks nõustamiseks. 2008. aastal koolitatuist asus tööle seitse. Võib öelda, et pagulaste tugiisikud on ressurss, kelle pikaajaline rakendamine suurendab Eesti ühiskonna valmisolekut varjupaigataotlejatega toime tulemisel ning pagulaste integreerimisel.

2010. aastaks oleme jõudnud kombineeritud tugiteenuse rakendamiseni. See tähendab, et lisaks tugiisikule saab varjupaigataotleja või pagulane vajaduse korral ka psühholoogilist, õiguslikku või keelelist abi, selleks tegutsevad meie projektis oma psühhoterapeut, jurist ning tõlgid.

Otsese tugiteenuse vajalikkusest kirjeldatud sihtrühmale räägib ka see, et Illuka keskus asub väga eraldatud kohas Ida-Virumaa, Jaama külas, mis on vaid 5 km Venemaa Föderatsiooni piirist. Lähim suurim linn Jõhvi on 50 km kaugusel, pealinn Tallinn 200 km kaugusel. Jaama külla on keeruline jõuda nii geograafilistel põhjustel kui ka arvestades varjupaigataotlejate ja/või kaitse saanud inimeste rahalist olukorda. Tihti on tugiisik ainuke inimene, kelle poole nad saavad pöörduda, või on tugiisik vastuvõtukeskuses viibivale varjupaigataotlejale lausa ainuke side välismaailmaga.

Kõigile raskustele vaatamata tundub, et pagulaste ja varjupaigataotlejate olukord Eestis paraneb tasapisi. Koostöös ministeriumitega on ka vabaihendused suutnud anda selleks oma panuse. Üheks näiteks on JMK tugiisikud, kes oma põhitöö kõrvalt tegelevad ka varjupaigataotlejate abistamisega, suur tunnustus neile selle eest!

Pagulastele korraldatakse Eesti kultuuri ja ajalugu tutvustavaid ringsõite. Palmse mõisatuuri sekka mahtus ka Eesti-Uganda malepartii.

Erakordselt mõistlik ametnik Kaia Sarnet

Kauaaegne Tallinna kesklinnaavalitsuse asevanem **KAIA SARNET** on Siseministeeriumi asekslerina juba aastajagu vastutanud regionaalministri teemade ehk kodanikuühiskonna, rahvastiku ja regionaalhalduse eest, mida täiendab varasem kogemus linnakujundusest, planeeringuist ja kodanikuühendustest. Kõige selle kohta Alari Rammo temalt küsibki.

Kollegiid on sind nimetanud erakordselt mõistlikuks inimeseks ja imestanud, kuidas selline kümme aastat linnaosavalitsuses vastu pidas ega liikunud edasi?

Kuulun meelsasti mõistlike inimeste hulka ja mulle meeldib asju ajada mõistlike inimestega, aga tegelikult olin omavalitsuses ligi 25 aastat. Pärast kooli lõppu asusin kohe tööle Tallinna RSN täitevkomitee arhitektuuri ja planeerimise peavalitsuses.

Hariduse sain ma maastikukujunduse alal, tööd alustasin haljastusarhitektina ja teemasid muudkui lisandus – linnainventar, reklaamid ja nende asukohad, arhitektuurised projektid, detailplaneeringud, ettevõtetus – ehk siis elu muutus kogu aeg huvitavamaks. Pigem imestasid mõnedki, miks loobusin niivõrd mitmekesisest tööst.

Miski ajas?

25 aastat ühes valdkonnas ja struktuuris on ka piisav aeg. Ikka käib aeg-ajalt inimestel peast ju läbi, et mis oleks, kui teeks midagi muud.

Väga korrektne vastus.

Poliitiliseks muutumist õnnestus sul imekombel tõesti vältida.

Ma ei tunnetanud ühelgi eluetapil survet, et saan asuda järgmisele ametikohale vaid siis, kui astun erakonda. Töötasin ju koos väga paljudest erakondadest pärit linnaosavanematega ning kui ajad konkreetset asja, linnakujundust või haljastust, siis nende teemade juures on poliitika vahest siiski teisejärguline.

Noo, monumentidegi teema on väga poliitiline.

Hoolimata vaadetest on enamik linnajuhte läbi aegade üldiselt tahtnud end näidata selles mõttes heast küljest, et on soovitud linnaruumi korrastada. Lõpuks lillepeenra tegemisel ... vabandust, nüüd lähen küll omadega metsa, sest Tõnismäe

peenar tehti igavese tule asemele muidugi puhtalt poliitilistel põhjustel ... Igatahes mina ei ole tahtnud end poliitiliselt määratleda, õnneks pole mind ka sunnitud ja mul on olnud võimalus teha huvitavat tööd.

Linn on korras muidugi, aga just kuidas üht või teist tehtud on, jääb küsitavaks.

Kui see on nüüd vihje, et kõik ametnikud ei pruugi olla eetilised, siis mina olen küll kogenud, et tihtipeale on tegemist vaid linnalegendiga. Eredad näited pahelisusest on aga toonud kaasa selle, et avalik hukkamõist laieneb ka tublidele. On ilmselge, et tulemuslik töö eeldab professionaalseid töötajaid, aga kahju ühiskonnale on nii moraalne kui ka rahaline, kui vajalik kompetentsus asendub vaid parteilise ustavusega.

Kuulun meelsasti mõistlike inimeste hulka ja mulle meeldib asju ajada mõistlike inimestega.

2005. aastal olid lähedal Harju maavanemaks saamisele. Siis tundus, et peaks edasi minema?

Oli selline ajahetk, vaatasin lahtiste silmadega, millised on väljakutsed, ja parasjagu oli konkurss käimas. Tol hetkel oli veel minu teada maavanemaid, kes ei olnud tegevpoliitikud, vaid klassikalises mõttes kõrgemad riigiametnikud.

Oleksid mullu ka veel maavanemaks tahtnud? Täna on see juba sõimuamet natuke.

See ei ole õiglane suhtumine maavanemate rolli. Vaimusilmas end selles ametis enam ette ei kujutaks, kuid nüüd maavanematega koos töötades näen selgelt, et neil on palju maakonna ja laiema regionaalse arengu seisukohalt olulisi ülesandeid.

Mitu omavalitsust meil olema peaks?

Igal juhul mitte 226. Läti regionaalmi-

nisteeriumi kantsler ütles just, et neil on juba olemas kokkulepe kiiresti veel üks uus haldusreform teha ja nad ei jõua ennast ära kiita esimese eest – muidu poleks nad kriisis üldse ellu jäänud. Uue reformi tulemusena jääks alles vaid 30 omavalitsust.

Minu arust on nad meile tõeliseks eeskujuks oma jõulise haldusreformiga.

Kui ka IRL ja Reform kokku lepiks, jääb ikka tuhat vuntsidega meest, keda ei saa ilmselt nõusse?

Ega Lätiski ei tehtud seda vabatahtlikkuse alusel, vaid valitsuse tasandil otsustati ja parlament toetas. Isegi, kui omavalitsuste endi mõistmine ühinemise vajadusest võiks väga pika aja jooksul tekkida, raiskaks me selle ootamiseks kulunud ajaga liiga palju ressursse.

Kodanikuühiskonnast ka. Oleme vahel ette heitnud, et peale ühe ametniku ei huvita see siin majas eriti kedagi. Palju sa ise teemaga kokku oled puutunud?

Mitte väga palju, aga mitte selle pärast, et ei huvitaks või ma arvaks, et sellega ei peaks tegelema, vaid inimesi ja ressursse on palju koomale tõmmatud ja organisatsioon töötab viimase piiri peal. Iga teema ja valdkonna peale ongi äärmisel juhul üks, võib-olla pool või veerand inimest ja nad annavad endist parima, võttes tööd kojugi kaasa, oma vabast ajast ja perekonna arvelt. Rahalist ressursi on kodanikuühiskonna poolele pandud viimastel aastatel ikka suhteliselt palju.

Ei ole.

No kuidas ei ole, kas või näiteks Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Summad taotlusvoorudes on seal märkimisväärsed ja pole kriisiajaga vähenenud. Vahest ei ole olukord siiski nii hull.

Kodanikuühiskonna arengukavas on kümneid miljoneid, aga enamasti teistest ministeeriumidest.

Kui tahta suurusjärgu võrra hüpata, peaks see toimuma millegi arvelt. Teatud tegevusi volitatakse ka väljapoole, näiteks kodanikuühiskonna arengukavagi koostamist ei pea ju ministeeriumi vaikuses tegema, koostöö ja suunised väljastpoolt on olulisemad.

Kas oleks rohkem kasu, kui siin istuks kümme ametnikku?

Kindlasti mitte. Praegune üsna ladus koostöö võib kevadep valimiste järel muidugi muutuda.

Tahaks loota, et mitte. Hinnangud ühiskonnas on ju ka muutunud, aastaid tagasi olid vabaühendused suhteliselt nõrgad, nüüd aga on riigi väiksel toel ka organisatsioonid tugevamaks kasvanud.

Tugevamad on pigem tugevamaks ja nõrgemad nõrgemaks läinud ning ametnikud kurdavad vahel, et osa ühenduste jaoks on oluline vaid enda olemasolu säilitamine, eesmärk ja koostöö on jäänud teisejärguliseks.

Tulemus on alati inimeses kinni. Koostööd saab teha siis, kui üksteist mõistetakse. Linnas oli meil väga tugevaid MTÜ-sid, aga ka neid, kes ei saanud üldse aru õigusruumist. Tahaks ju, et partner oleks tark ja saab aru, mida ta teeb.

Linnas olid sul pehmed teemad nagu kultuur või sport, aga nüüd tahavad ühendid ka otsustes kaasa rääkida. Seda vaatab linnavõim veidi pika hambaga, et mis partei ikka nende taga on jne.

Poliitiline külg võiks asumiseltsidest, jah, pigem kõrvale jääda, aga mul tuleb esimese hooga kesklinnast meelde Uue Maailma Selts ning muljetavaldavalt hea organiseerija ning partnerluse pakkuja Tare ja Kodu tänava naabrivalve sektsioon. Oli näha struktuuri, informeeritust, võeti proffide arvamusi juurde ja inimesed teadsid, mida nad tegid, ning neil oli, mida öelda. Kui sellised organisatsioonid proovivad partneriks olla ja sekkuda ka linnajuhtimisküsimustes, on neist väga raske mööda vaadata.

Kus on probleemid, küll seal kodanik ka tegutsema hakkab. Soov oma elukeskkonda säilitada või seal kvaliteeti hoida, et oleks parem, vaiksem või mugavam, on ju igiomane. Muidugi juhul, kui tunned end selle asumi elanikuna ega mõtle, et home kolin siit naganui ära.

Kuidas seda Lasna- või Mustamäel saavutada?

Minul retsepti ei ole. Ühishuvisid on, aga ühist tegutsemist mitte.

Seal ei ole ühist hoovigi, kus asumiasju arutada.

Hoov on, aga autodele.

Mujal maailmas on suurte sisehoovide kvaliteet ikka midagi hoopis muud. Maastikukujundajana ma tean, et see maksab tunduvalt rohkem ja nõuab pärast hooldamist, aga ükski hea linnaruumiline lahendus pole odav. Selle pärast ongi võib-olla siin linnas ringi liikudes vähe neid kohti, kus ise tahaks elada.

Poliitiline külg võiks asumiseltsidest, jah, pigem kõrvale jääda.

Kuidas linnaruum saaks kodanike suhtlemisele kaasa aidata?

Hoovid, pargid, promenaadid, kergliiklusteed, mänguväljakud – kogu selline infrastruktuur.

Tallinnas tehakse nüüd hoopis lipuväljakuid ...

Seda ma ei tahaks kommenteeridagi. Tegema peaks ikka seda, mille järele on vajadus.

Ka eeslinnades ei kipu eestlane ikka oma naabriga väga suhtlema, venelasega ammugi.

Oleneb. Ise ma ei ela eramajas, aga näiteks minu Nõmme sõbrad suhtlevad küll oma naabritega.

Eks aktiivsuse tase ole erinev ja kui sul on omal suur aed, on seal juba nii palju müttamist. Kui vanasti külades oli sõber naabertalus, siis nüüd koosneb tutvusringkond eri asumites elavatest inimestest. Suhtled ju ikka nendega, kes on meeldivad – väga tore, kui nad su oma asumis elavad.

Võib-olla on kortermaja elaniku õnnetus ka see, et kui kevadise esimese päikesega tekibki soov minna õue peale riisuma ja naabritega juttu puhuma, siis selgub, et pole reha või labidat, ning aktiivsus kustub.

Eeskuju ehk aitaks.

Mu enda niitmise või riisumise areaal üha laieneb linna maale, ja siis tuleb naaber ja küsib, aga miks sa teed seda, see pole ju sinu oma? Aga mulle meeldib, kui ma elan ilusas kohas, et mul oleks endal hea tunne.

Minu majas on tekkinud küll ka mõteteaaslasi, aga kui mõni naaber pole 15

aastaga hakanud midagi ise tegema, on tegemist vist lootusetu juhtumiga. Õnneks see põlvkond, kes tegeleb praeguste seltsidega, on natuke teise suhtumise ja suhtlusvõrgustikuga.

Maal saaks külaseltsid palju rohkem omavalitsust aidata, avalike teenustegi lünki täites. Miks võim sellest aru ei saa, kui palju lihtsam neil valitseda oleks koostöös MTÜ-dega?

Kas neid MTÜ-sid siis takistatakse?

Keskmine ametnik ütleb esimese hooga ikka pigem ei.

Üks põhjus võib olla, et ei saada kohe aru, mida see kodanik ikkagi tahab. Selge on, et ametnik on natuke paremini koolitatud mõistma, mida üks soov endaga kaasa toob, kodanik ei tea ju seda pikka menetluse jada, mis keskmisele ametnikule võib tunduda hirmutava lisatööna. Ühisele arusaamisele jõudmine võib võtta aega ja energiat.

Kui on ikka hea projekt, millesse usute, ei tasu lootust kaotada toetuse küsimisel. Edu saavutamiseks kasutage aga ametniku relva – tundke seadusi.

Ehk on meil liiga palju reegleid?

Võimalik, aga mida rohkem kodanikuühiskond areneb, seda vähem on põhjust

Edu saavutamiseks kasutage aga ametniku relva – tundke seadusi.

reegleid sellistena hoida ja saab natuke liberaalsemalt elu korraldada. Mis tahes valdkonnas on reeglid tekkinud enamasti mõne probleemi lahendamiseks.

Linnalabor kurdab, et eraomand on meil liiga püha ja planeeringud ei toimi tegelikult, linn ei saa või taha ise visioone luua ruumilisele arengule.

Ei tasuks ainult linna peale näpuga näidata, põhjused on väga erinevad ja näiteks planeeringuid ei tee ju ametnikud, vaid need samad arhitektid, kes on ka Linnalaboris või arhitektide liidus ja teavad, milline peaks linnaruum olema.

Pigem on ohtlik, kui linnajuhid hakkavad ise kujundama ja pingitüüpe valima. Oleme ka seda näinud.

Septembris kutsus Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus taas kõiki üles märkama vabatahtlikke ja seekord niisugusi, kes mentori rollis teisi vabatahtlikke juhendavad ja julgustavad. Pidulik tunnustamisüritus toimub rahvusvahelisel vabatahtlike päeval, 5. detsembril Tartus, siin vaatab vabatahtlikkusele ja tunnustamise väärtusele mullune aasta vabatahtlik **EVELIN UIBOKAND**.

Äramärkimine on vabatahtliku jaoks tähtis

Viimasel ajal taban end tihti mõtelt, et ai pagan, koridoris on ikka remont tegemata ja kuuris on veel vaid paar ahjutäit puid, oleks viimane aeg need asjad käsile võtta, et külmal talvel toas soe oleks. Aga ikka lähen kas talgutama, luban kirjutada mõned read või hakkan maailmakohvikut ette valmistama. Vabatahtlikult. Ah et miks? Sest need tegevused annavad mulle palju kasulikke kogemusi, pakuvad eneseteostust, on ka heaks võimaluseks säästlikult reisida ja mis peamine, see on tõesti *fun*. Eks need küttepuud saavad ka toodud ja koridori seinale värv peale.

Osa tegevuste puhul olen vabatahtlik organisatsiooni juures, osa on omaalgatuslikud.

Organisatsioonide juures vabatahtlikuna tegutsemine on selgelt mõlemale kasulik – organisatsioon loob keskkonna tegutsemiseks, mina aitan kaasa oma teadmiste ja oskustega, lisaks saan uusi väärtuslikke kogemusi ja väga lähedaid tutvusi. Ja kasulik on see ka minu põhitöökohal, sest ükski koolitus ei õpeta nii kui vahetud kogemused. Võitjaid on palju.

Vabatahtlikud kõnelevad oma tegevuse kaudu. Vabatahtlikuna tegutsetakse soovist midagi ära teha ja see on inimesele oluline. Motivatsioon tuleb igapäevast enda seest. Ega muidu pole sel ju mõtetki.

Vabatahtlik tegevus ei peagi alati olema kellegi aitamine, see võib sama hästi olla oma suhtumise väljendamine – ma hoolin, sallin, soovin midagi muuta ja tegutseda. Ja isegi kui vabatahtlikuks tul-lakse uudishimust ja mitte niivõrd soovist kohe maailma parandada, soovib iga vabatahtlik, et tema tegemisi märgataks ja

tunnustataks.

Muidugi pole tunnustatud saada eesmärk omaette, vaid peaks olema vabatahtliku tegevuse loomulik osa. Sest märkimine ja tunnustus annavad tohutult jõudu ja soovi edasi tegutseda ning enesekindlust, et teed õiget asja. Ja ei saa salata, on väga uhke tunne saada presidendilt tänusõnad ja julgustav käepigistus. Igal juhul on tunnustamine üks olulisim vabatahtliku tegevuse väärtustamise viise. Vabatahtlikud loovad elu rikkust ja teevad suuri tegusid, pole need niisama suured sõnad midagi.

www.vabatahtlikud.ee

Siiim Männik

Evelini vabatahtlik tegevus:

- Maailmakohviku algataja ja korraldaja
- Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskuse vabatahtlik
- Eestimaa Looduse Fondi talgujuht
- 2008 "Teeme ära!" meediatoimkonna vabatahtlik
- 2009 "Teeme ära!" mõttetalgutel talgujuht
- 2010 "Teeme ära!" talgujuhtide toimkonnas

Pole elu ilma rahata

Suvel EMSL-i kutsel kokku tulnud vabatahtlike rahastajate koostöövõrgustik arutas septembri lõpus, kuidas ühtlustada lähenemisi vabatahtlikule tööle kaasfinantseeringuna: mil määral seda arvestada, kuidas määrata hinda, kuidas tehtut tõendada jne. Osales üle 20 ministereerumi ning riikliku ja erafondi. Vahepeal jätkatakse teemaga töörühmades ning uuesti kogunetakse jaanuaris, mil loodetavasti jõutakse ka kokkulepeteni.

Võrgustiku ideeks ongi eri rahastajate tingimusi ühtlustada ning võimalusel ka lihtsustada. Arutelu käiguga hoiame ühendusi kursis EMSL-i e-uudiskirja kaudu, samuti saab lisainfot küsida Anneli Duartelt (anneli@ngo.ee). Rahastusalasid eestkostetegevusi EMSL-is toetab tänava Avatud Eesti Fond.

Sa mornide linn

Kevadel pani EMSL alguse Tallinna vabatahtlike tihedamale koostööle, et õppida üksteiselt ja kujuneda tõhusaks partneriks suhetes linnavõimuga. Suhtlemise hõlbustamiseks on nüüd valminud koostöökeskkond veebis, mis põhineb kogukonnatarkvaral Community Tools. See võimaldab algatada arutelusid, kommenteerida eelnõusid, reklaamida oma üritusi jms.

Suhtes linnavõimudega valmistub võrgustik esitama oma ettepanekuid ühenduste rahastamistingimuste uue korra koostamiseks, läbi-rääkimised käivad ühenduste maja loomiseks. Oktoobri keskel toimus ka esimene suurem ühisarutelu võrgustiku ja linnaametnike esindajatega. Selle kokkuvõtted ja muu väärt info leiad www.ngo.ee/tallinn, lisainfot saab Viljo Vabritilt (viljo@ngo.ee). Tegevusi toetab BAPP.

EMSL-i liikmeklubid

Detsembrist hakkavad uue suhtlusviisina EMSL-i liikmetele toimuma klubiõhtud. Liikmetega tegeleva Martin Meiterni sõnul on klubi peamiseks ideeks kogemuste jagamine. "Meie liikmete seas on koos ilmselt parimad praktilised teadmised, kogemused ja ideed Eestis vabatahtlike toimimisest ja juhtimisest," ütles ta. Esimese klubiõhtu teemaks saab noorte pealekasv organisatsioonidesse, lisaks sellele arutelule saab aga tutvustada oma tegemisi, ise küsimusi tõstatada ja ka lihtsalt toredalt aega veeta.

EMSL-il on oktoobri lõpu seisuga 110 liiget, viimasena liitus ETNA Eestimaal, kes ühendab ja toetab ettevõtlikke maanaisi. Loe www.fem.ee.

MTÜ LINNALABOR nimetab end väikese muigega tõusvaks täheks linnauuringute alal, mis kõlavade enamikule ilmselt millegi väga tõsisena. Tegelikult puudutab laborantide missioon kõiki linnas liikujaid, jõudes välja kodanikutarkuse ja -julguseni, õppis Alari Rammo.

Labor, mis kõi-ditab linna

Linn. Näiteks Tallinn. Ühele kõle ja kärarikas, teisele elus ja arenev, kolmandale lihtsalt elu- ja töökoht, neljandale kõige põnevam uurimisobjekt üldse, kus oma roll on paljudel, maastikuarhitektidest sotsiaalteadlasteni, ajaloolastest filoloogideni. Linnauuringud teadussuunana polegi alguse saanud arhitektuurist, nagu võiks ehk arvata, vaid pea saja aasta eest sotsioloogiast, kui hakati küsima, kuidas mõjutab tihedalt asustatud ruum inimesi ja vastupidi.

Eesti ülikoolides on küll erinevaid linnaerialasid, aga kogupilt kipub kaootiliseks. Siin astubki mängu Linnalabor, kes tegeleb linnauuringute populariseerimise kõrval ka planeeringusüsteemi lahkamisega, et linn oleks ikka kodanike jagu, ning kolmandaks säästliku linnaarengu teemadega. No kogu see jätkusuutlikkuse jutt, mille all mõtestatakse muuhulgas lahti linnaaiandust. “See läheb praktilise teemana kõigile peale – jaa, porgandid!” itsitab üks labori vedajatest Teele Pehk. Aga aial on lõputult häid oma-dusi – teraapiline, kogukonna ühendaja,

kriminaalsuse vähendaja, jätka loetelu ...

“Toit on seal ehk kõige viimane asi,” lisab ta, meenutades, et keegi küsinud pärast Uue Maailma tänavafestivali töötuba, kas 50 meetri kaugusel magistraalist kasvanud peeti tohib üldse süüa. “Tohib küll, aga miks sa muretsed üldse peedi pärast, kui sa elad seal keskkonnas ja hingad seda õhku iga päev?” küsib Teele vastu.

Nii jõuab teema ruttu peedist autostumiseni ja sealt laiemate visioonideni kogu

Eesti ülikoolides on küll erinevaid linnaerialasid, aga kogupilt kipub kaootiliseks.

linnast. “Ei peaks väikesest kohast pihta hakkama ja seal probleemi tekitama, nagu läks Kalamaja parkimisega,” muretsseb Teele visioonide vähesuse pärast. See parkimisdiskussioon pidanuks tema meelest algama hoopis ühistranspordi korraldusest.

Teine laborant Ulrika Rosenblad tegeleb praegu Viru tunnelisse kunsti korraldamisega. Ekstreemspordihuvilisenä

muretsseb ta eri tüüpi avalike ruumide kujunemise pärast: “Näiteks rulatajad ja BMXi-sõitjad otsivad kohti linnaruumis, kus saaks trikke teha. Kui nad Vabaduse väljakule tulid, kirjutati kohe meedias, et näe, lõhuvad konstruktsioone.” Ära pole noori Vabakalt aetud, kuigi avaliku korra eeskiri seda ilmselt lubaks. “See on siis ehitatud keskkonna kasutamine enese väljendamiseks,” märgib Ulrika. “Ja selle elustamiseks,” lisab Teele vahele. “Lahedad sipelgad on nad seal tugevate võimusümbolite all.”

Murelikud tühermaad

Teist sorti avalikku ruumi loovad inimesed tühermaadel, kus toimub tavaliselt kahtlasemat sorti elu. Või kus võib kujuneda näiteks kogukonnaaed, mida Linnalabor egiidi “Söödav linn” all samuti propageerib. Tühermaad on aga sageli eraomandis, mida on laborantide arvates ehk enim vaja kõi-ditada. Või teistpidi – raputada linnavalitsust.

Nimelt ei peaks eraomand olema nii püha ja puutumatu, sest omavalitsus vastutab kogu linna ruumilise arengu eest. Valitsejad laiatavad aga käsi – Tallinnale kuulub vaid murdosa linna territooriumist. Kas teeme eramaale siis eraldi linnavalitsuse, küsinud keegi Uue Maailma Seltsi korraldatud linnaruumi konverentsil. “Praegu määravad linna ruumilist arengut eraomanikud väikeste visioonidega oma krundi piires, aga peaks olema vastupidi, et linnavalitsus näeb kaugemale ja plaanib arengut,” ütleb Teele. Detail-, üld- ja teiste planeeringute kaudu see paraku ei toimi.

Linnalabori tegevus puudutab tavakodanikke juba praegugi. Nimelt on kambas asumiseltsid, kes tegutsevad väga praktilisel tasandil, ja just planeeringute vallas on vähemalt Tallinnas kõige raskem “läbi

Linnalabori ja n a s a tänavakohvik Isuäratav Linn Uue Maailma tänavafestivalil 2010.

murda". "Eks kogu mõtlemine linnaruumist on praegu väga planeeringutekeskne, aga aukohal peaks olema kodanike sõnavõtmine oma elukeskkonna nimel, mis ei pea toimuma ainult protestide kaudu – pigem on sihiks partnerlus ja dialoog kodanike, praktikute ja võimu vahel," räägib Teele nii kenasti kodanikuühiskonna põhiväärtustest, et pisar tuleb silma.

"Sinna on metsik tee käia," ohkab ta aga lõpetuseks, kuigi lisab, et kogukonnateadvus kasvab õnneks mühinal. Huvi tundmine ja enda õiguste eest seismine, teadmise ja praktika kokkutoomine – ühe sõnaga kodanikuharidus, millest ruum on vaid üks osa.

Avalike huvide kaitsmise teema on laiemalt käsil koostöös ühe teise laboriga, Tallinna Tehnikaülikooli avaliku õiguse instituudi juures tegutseva avaliku õiguse omaga, kus Ülle Madise ja Priit Vinkeliga selgitatakse, kes ja kuidas avalikku huvi üldse esindaks, vastukaaluks tõhusalt kaitstud erahuvidel.

ehk ärgitada magalarajoonides samasugust kodanikuaktiivsust, suhtlemist ja asumitunnet.

Urbanistid koonduvad

Augustis kohtusid aga linnaerialade esindajad esmaskordselt toimunud urbanistide suvepäeval. "Väga suur asi!" kiidab üritust eest vedanud Teele, sest kokku toodi spetsialistid ülikoolidest, linnavalitsusest ja ettevõtetest. Suvepäeval otsisid urbanistid omavahelisi ja teiste valdkondade vahelisi seoseid ning joonistasid need suurele plakatile urbanistide võsana.

Õigupoolest alustati väga üldiste küsimustega – kas urbanistikal on Eestis üldse mingit potentsiaali, kui meil on vaid üks suurlinn ja maailma mõtudes seegi kärbesemust. Tuli välja, et on. "Me ei hakka kohe kõigile mõistetavas keeles rääkima, aga selle võrgustumise loogika on viia asjatundjate ühendamise kaudu teema laiema avalikkuse ette."

Vaat sellistest asjadest mõtlevad siis

Linnalabor, nagu ka augusti alguses ühe seltskonna poolt Kalaranda püstitatud riietuskabiin, kompab linnaruumi ja mõtestab linnaprotsesse lahti.

Toomas Paaver

Kuigi koostöö Tallinna asumiseltsidega on hästi kihvt, kurdab Teele MTÜ-de tavalisi muresid, mis pole Linnalaborile endalegi organisatsioonina võõrad – mingi sõpruskond asub aktiivselt tegelema, järgmisel hetkel on kõik väga koormatud, lõpuks teeb üks inimene kogu töö ära ja sedagi vabatahtlikult, lisaks tuleb hakata ametlikuks ja *fun* kipub kaduma.

Teisalt on pädevus hädavajalik: "Kodanike hääl ei pea kõlama mingi undamisena, vaid olema argumenteeritud, professionaalne." Muide, praegu valmistab Linnalabor ette projekti, mis peaks selgitama, kuidas viia "uut maailma mägedele"

linnalaborandid. Laiast tööpõllust ja Telliskivi loomelinnaku kitsukesest toast ei lase kaheksapealine Linnalabor end igal juhul piirata, vaid viljeleb teinekord ikka linnaaktiivsmi ka – näiteks külvatakse tee äärde peterselli, peetakse ühapäevast linnakohvikut või aidatakse potjomkinlikku Kalaranda püstitada riietumiskabiini (mille torm küll ära viis). "Me tahamegi olla selline eksperimenteerimisruum, kuhu saab tulla oma ideid teostama. Ja fantastiline, kui keegi meie ideedest nakatub – see ongi meie eesmärk!"

www.linnalabor.ee

EMSLi liikmete tegemisi

Balti Uuringute Instituut on loonud andmebaasi, mis sisaldab infot nii Eestis kui ka mujal maailmas vabauhenduste tegevusi finantseerivate fondide kohta. Andmebaas asub www.ibs.ee/et/fondid.

Eestimaa Looduse Fond võitis oktoobris "Green Hero 2010" auhinna kogukonnagruppide kategoorias. Konkursi korraldas maailma suuremaid looduskaitsevabatahtlike ühendusi BTCV, võitjad valiti internetihääletusel, kus osales ligi kolm tuhat inimest.

Korruptsioonivaba Eesti käivitas projekti, et analüüsida kohalike omavalitsuste korruptsiooniriske ning anda nõu, kuidas neid tugevama enesekontrolliga vältida saab. Aastapikkusse projekti on kaasatud Tartu linn ja viis Tartumaa valda.

Eesti Üliõpilaskondade Liit viis oktoobris kõrgkoolides läbi mõttetalgud "Minu otsus", kus kokku paarsada üliõpilast arutas ideid kõrgharidussüsteemi paremaks muutmiseks. Mõtteid kasutatakse üliõpilaste platvormis Riigikogu valimisteks.

Arengukoostöö Ümarlaud tuletas Riigikogule meelde Eesti kohustust kulutada 2011. aastaks vaesemate riikide abistamiseks 0,17% rahvuslikust kogutoodangust (RKT). Riigieelarve eelnõu põhjal Eesti oma lubadust ei täida. Tänavu kulutab Eesti arenguabiks 0,11% RKT-st, välisminister avaldas lootust, et järgmisel aastal jõutakse 0,13%-ni.

Külaliikumine Kodukant valmistab ette kümme noort, kes viivad novembris-detsembris viies Eesti koolis läbi ühiskonnaõpetuse tunnid, kus räägivad oma eakaaslastega kodanikualgatusest ja -aktiivsusest.

Eesti Loomakaitse Selts tähistab oktoobris üleilmset loomade päeva ning pakkus välja ideid loomasõbralikeks tegudeks: näiteks soovib selts osta vabapidamisel kanade mune, vältida loomade peal katsetatud kodukeemiat, annetada varjupaikadele vajalikke asju jms.

Rohkem ja värskemaid uudiseid EMSL-i liikmete ja teiste vabauhenduste kohta leiad www.ngo.ee. EMSL-i liige, anna meile oma tegemistest teada info@ngo.ee!

Võitlus vaikuse pärast

Mõnigi vabaühendus soovib panna inimesi tegema midagi, mis iseenesest hea ja õige, ent nõuab sisseharjunud käitumise muutmist. Sellest rollist avastas end pooleldi juhuslikult ka **JÜRI PEETSON**, kui käivitas Muuga aedlinna seltsiga “Mina pühapäeval muru ei niida” algatuse. Mis ta sellest õppis?

Ma püüan pühapäeviti mitte midagi teha ja leian, et see on üks parimaid asju, mida teha. Mitte midagi teha on eriti hea, kui inimesed sinu ümber ei tee ka midagi. On ju ebanõuetav, kui sina ei tee midagi, aga keegi samas paaniliselt askeldab. Kui ei midagi teha, siis juba hulgakesi, nii on asjal õige mõnu.

Muuga on oma elanike ja suvitajatega kirju nagu pühademuna. Pea kõiki ühendab aga aed, mis sõltuvalt omanikust on vähem või rohkem muru all. Kus muru, seal on ka muruniitja ja siit meie mure algaski. Muru tahab niitmist ja muudki tööd tegemist, aga kas võiks olla nädalas üks päev, kus valitseb vaikus?

Nii me mõtlesime ja ütlesime, kes kõvemini ja kes moka otsast, et mina pühapäeval muru ei niida. Ja vaadake, mis asjast sai! Kära, mis meie väikese algatuse ümber tekkis, ületab kordades ja detsibellides selle müra, mida teevad plärisevad muruniidukid ja vinguvad trimmerid.

Inimesed jagunesid leerideks. Valiti pooli, põhjendati oma niidukilembust, sõimeldi, vibutati rusikat, tehti pai, küsiti arvamust, klõpsiti pilte, kutsuti esinema. Tagantjärele on täitsa tore vaadata, mida möödunud õppida.

Oluline teema aitab pildile

Vastse seltsina olime otsinud teemat, millega lagedale tulla. Sellist, mis läheks igale aedlinlasele korda, tõmbaks seltsi tegevusele tähelepanu ning tooks uusi liikmeid, kaasamõtlejaid ja -lööjaid.

Oli mitu ideed, kuid see piiramatule müristamisele ja käristamisele tähelepanu juhtimine oli paljudele südamelähedane. Laiemalt pidasime silmas kaaslinlastega rohkem arvestamist.

Me ei plaaninud seda üleriigilise kampaniana, vaid väikese külakaklusena, ei teinud me ka programmi, kes ja kuidas juga juhiks. Ning juga juhtis end ise.

Sõnumit “Mina pühapäeval muru ei niida” pean õnnestunuks. See pole käsk

ega seadus, vaid positiivne eeskuju: mina ei niida, äkki leiata ka teie, et vaikus on kuldne?

Nõnda ei tekitanud see lugemisoskusega inimestes vastureaktsiooni, vaid pigem lisandus uusi lubadusi – mina ei tossuta, ma ei lärma, ma ei grilli ja nii edasi.

Kuigi laiema publiku ette jõudmine ei olnud meie plaan, tundus, et tabasime teema valikuga ka ses osas naelapead, sest ega niidukite kräunutamise hommikute olnud ainult Muuga mure.

Teema tõstatamine sattus heasse aega, sest suvi on enamjaolt sündmustevaene ja meedias oli põhiuudiseks uppujate arvu pea igapäevane juurdekasv. Nii ületasime oma teemaga uudisekännise ja Muuga aedlinna selts sai tuntuks ka mujal Eestis.

Saime vajaliku tähelepanu ja kindlasti kuulsid meist ka need linlased, kes varem ei olnud seltsi tegevusega kokku puutunud. Ukse taha liikmeks-soovijatest järjekorda ei tekkinud, aga asju ajades kuulsime ikka, et meie ponnistustest aedlinna elu edendamiseks saadi teada just mürateema meediakajastuse järel.

Ahvatlev pakkumine

Mulle näib, et paar näpukat tegime ka.

Meie algatusega liitus muruniitjaid tootev fima ja pani auhinnana mängu elektrilise “müravaba” murupügaja. Es-

mapilgul tundus see täitsa tore mõte, kuid andis paljudele tulihingelistele toetajatele löögi makku, tekitades tunde, et nad on tõmmatud lihtlabasesse reklaamikampaaniasse.

Kas me oleks olnud edukamad, kui seda muruniidukit meie juures poleks figureerinud? Ei tea. Aga kui saaks kasutada ajamasinat, siis tundub, et sellest vidinast oleks olnud mõistlikum keelduda.

Vähem positiivse poole peale võib tagasiivaates kirjutada ka tööga, et tegime enesetelegi üllatuseks kõva paugu – õigemini: meie sosinast tehti meedias suur pauk -, mille mõju me kasutasime ära väga vähe.

Me ei plaaninud koheselt seltsi poolt mingit edasist tegevust, kuigi samasse perioodi jäi meie jalgpalliareeni avamine ja uue rannavolleplatsi valmimine, kuhu inimeste kutsumine antud kära arvesse võttes oleks olnud võib-olla lihtsam.

Tuleb tõdeda, et mõnikord punnitad nii, et kapsad ninast väljas, aga välja tuleb hale sisin. Meil oli õnne. Edaspidi teame, et kui midagi samalaadset ette võtta, peaks vähemalt peast läbi laskma, veel parem paberile kirja panema plaani juhiks kui ...

Meie ümber on kohutavalt palju müra, mis on samasugune reostus nagu iga teinegi. Selle mõistmiseks piisab paarist päikeselisest pühapäevahommikust terrassil, kui mingi nõiduse toel või äkki tõesti tänu meie üleskutsele on müratekitajad vait ning saad teada, et aedlinnas elavad ka linnud, kellel on laul. Kes kord on seda imet kuulnud, ei suuda selleta elada.

Vaikus võib olla kuulaja kõrvades, aga mulle tundus, et pühapäevad olid Muugal sel suvel juba vaiksemad. Aga see võis olla ka seotud selle jubeda palavusega.

Vastased Facebookis

“Mina pühapäeval muru ei niida” on suhtlusvõrgustikus Facebook kogunud endale tänaseks 357 liiget.

“Lause käib küll konkreetselt muru niitmise kohta, aga tahaks seda üldistada igasuguse erinevat müra tekitavate tegevuste kohta pühapäeval päeval. Kellel naabrid piisavalt lähedal, see teab, millest jutt,” öeldakse seal idee tutvustuseks.

Samas on Facebookis ka grupp “Mina niidan pühapäeval muru”, kuhu kuulub 25 inimest.

“Olen vaba inimene vabal maal ja niidan muru millal tahan. See käib ka kõikide teiste tööde kohta,” tutvustab see seltskond end ning jätkab, et tegu on grupiga “kõigile neile, kellele ei meeldi rahvalikumise “Mina pühapäeval muru ei niida” põhimõtteid ja peavad seda jaburaks. Mis tuleb järgmisena? “Lõpetame jaanipäeva pidamise, kuna see tekitab liiga palju lärmi” liikumine?”

Rohekarva Rakvere

Kui keskkonnasõbralik on Rakvere praegu?

Rakvere on ühinenud Euroopa energiasäästualase linnapeade paktiga. Olime esimene Eesti linn, kes sellega 2009. aasta veebruaris liitus, ning oleme ainsana Eestist algusest peale olnud selle idee paktiks kujunemisesse kaasatud.

Rakvere linnavolikogu on vastu võtnud säästva energia kava, mis sätestab keskkonnasõbralikud põhimõtted kuues valdkonnas: soojamajandus, soojuse tarbimine, vee tarbimine, linnatransport, tänavavalgustus ja linna ruumiline planeering.

Projekti "Rakvere teel roheliseks linnaks" osana on Rakvere linn sõlminud Eesti Energiaga lepingu rohelise elektrienergia kasutamiseks tänavavalgustuse ning linna asutuste varustamisel. Lisaks sellele on Rakvere koostanud linna hoonetele energiaauditid ja väljatöötamisel on lahendused, et soojustada nelja levinuma tüüpprojekti järgi ehitatud kortermajad.

Kevadel olime üks kuuest Brüsselis

jagatavale Euroopa säästva energia auhinnale kandideerinust omavalitsuste kategoorias.

Rohelist linna ei saaks olla ilma roheliste linnakodaniketa. Kuidas tahab Rakvere linn jõuda rakverelaste hoiakute rohelisemaks muutumiseni?

Elanike teavitamine ja harimine keskkonkakäitumise teemadel on meile oluline. Näiteks on Rakvere kaasatud üleuroopalisse kaheaastasse algatusse "Säästa lülitiklõpsuga" (Flick the Switch), mida toetab Euroopa intelligentse energia programm (Intelligent Energy Europe).

Projekti käigus viidi Rakvere koolides läbi energiasäästukampaania, mis aitab lastel väiksest peale omandada energiasäästlikku käitumist ja need põhimõtted ka

koolist koju oma vanemateni viia.

Ka Rakvere linnavalitsuse töötajad püüavad olla energiasäästu põhimõtete rakendamisel eeskujuks, olles kaasatud "Ökotoe" projekti.

Kui loodussäästlik on praegu Rakvere infrastruktuur – kas see soosib näiteks jalutamist ja ratta-rullisuisõitu?

Rakvere on linnametsaga roheline linn, kus asumatel terviseradadel on võimalik nii jalutada kui ka tervisesporti harrastada. Keskkonna- ja Energiaagentuuri elektromobiilsuse projektikonkursil leidis Rakvere VeloCity projekt äramärkimist ja toetust. Rakvere linnavalitsus on moodustanud ka komisjoni kergliikluse kontseptsiooni loomiseks ja kergliiklusteede väljaehitamiseks.

Seekordse rohejalgimise alla võtame ühe inimese asemel terve linna. Vastajaid oli mitu ning nad palusid võimalust esineda Rakvere linna nime all. Kõnetame siis linna tervikuna.

On teil mingisuguseid konkreetseid eeskujusid teiste linnade seas?

Eeskujudeks on mitu linnapeade paktiga ühinenud linna, näiteks Kopenhaagen ja Heidelberg just oma kergliikluskontseptsiooni poolest.

Millised on Rakvere konkreetsed eesmärgid? CO₂ emissiooni vähendamine jne? Kes Rakveres nende eesmärkide elluviimise eest seisab?

Euroopa energiasäästulase linnapeade paktiga ühinejad kohustuvad ületama Euroopa Liidus aastaks 2020 seatud eesmärgid, vähendades CO₂ heitkoguseid oma piirkondades vähemalt 20%, rakendades selleks säästva energia tegevuskava oma pädevusse kuuluvates tegevusvaldkondades. Sel kevadel avas linna enamusosalusega soojaettevõtte Rakvere Soojus uue hakkepuidukatlamaja, mis võimaldab seniselt maagaasil põhinevalt soojatootmiselt kuni 50% üle minna hakkepuidule, mis vähendab CO₂ eritust umbes kolmandiku ulatuses.

Linnavalitsus ja linnavolikogu lähtuvad oma töös säästva arengu kavast ja

seisavad nii nende eesmärkide elluviimise eest.

Kas seatud eesmäärke aitab ellu viia ka euroraha? Mis ulatuses?

Ilma selleta ei saakski suuremaid innovatiivseid projekte ellu viia. Rakvere taotleb projektide rahastamiseks ligi 100 miljonit krooni euroraha.

Kas Rakverel on plaanis ka Euroopa roheliseks pealinnaks pürgida?

Rakvere on selle mõtteviisi ja kampaania toetaja, kuid kuna Euroopa roheliseks pealinnaks kandideeriva linna elanike arv peab olema üle 200 000, siis Rakverel kahjuks pole võimalik seetõttu kandideerida. Küll loodame silma paista ja eeskujuna näidata Euroopa rohelise linnana.

Kui suure osa linna eelarvest moodustavad keskkonnakulutused praegu?

Rahandusministeeriumi kinnitatud eelarve vormi loogika ei anna selget pilti linna tegelikest suundumustest.

Kas Rakveres on ka tegusaid vabühendusi, kellega roheliste väärtuste edendamisel koostööd teete? Kuidas võiks koostöö linna ja vabühenduste vahel paremini toimida?

Rakvere on avatud koostööle kodanikuühendustega, ootaksime rohkem nende endi initsiatiivi. Positiivsed kogemused on selles vallas olnud MTÜ-ga Ökokratt.

Kuidas tagada selle programmi elujõulisus poliitilistes tõmbetuultes?

Poliitilised tõmbetuuled võivad mõjutada üksnes projektide käivitamist. Näiteks kas või VeloCity projekti lõppemise järel, kui on olemas nii kergliiklusteed kui sõiduvahendid, elab see programm poliitikast sõltumatult edasi.

Kuidas linnapea oma isiklikes valikutes rohelist mõtteviisi peegeldab?

Linnapea sõidab suvel oma isa ratta Minskiga, mis on pärit küll 1980ndatest, aga renoveeritud ja igati sõidukorras.

Kui palju räägivad Rakvere kodanikud kaasa planeeringutes, kuidas võiks nende teadlikkust tõsta?

Rakvere kodanikud on olnud alati planeeringutest informeeritud. See, kui palju kaasa räägitakse, oleneb konkreetsetest planeeringutest.

Kodanike teadlikkust saab tõsta meedia, koolituste ja elluviidavate projektide abil, mille kasu on kodanikel võimalik selgelt tunnetada.

Kuidas olla hea kodanik nii siin- kui sealpool arvutiekraani?

Ajakirja [digi] peatoimetaja **HENRIK ROONEMAA** teeb puust ja punaseks, kuidas kogukonnad-vabühendused küberruumis mõtestatult tegutseda võiksid.

Viimase uuringu järgi kasutab interneti kolmveerand Eesti 16-74-aastastest elanikest. Facebookis on meid Facebakers.com andmetel juba tervelt 258 000. Igas firmas ning pea igas las-

tega peres on arvuti ja internet. Vaatame, kuidas internet kodanikuühiskonna heaks tööle panna.

Esimene asi, mida interneti puhul tuleb mõista, on see, et ta koosneb inimestest – täiesti tavalistest inimestest nagu sina ja mina. Keegi kuskil ei tee interneti meie jaoks valmis, nagu tehakse teatrietendusi või filme, vaid me kõik teeme interneti. Iga päev, iga oma klikiga, interneti oma fotosid laadides, blogipostitusi tehes, artiklitele kommentaare kirjutades ja nii edasi. See tähendab, et internet ei ole asi iseneses, vaid, nagu üks teooria pakub,

kokkulepe. Samuti võib öelda, et internet on lihtsalt üks hiiglaslik suhtluskeskkond või tehniline võimalus, mis lubab igal tavalisel kodanikul teha palju asju, mis enne olid ilmvõimatud.

Näiteks on internet sisuliselt kaotanud barjääri saada avaldatud. Igaühel on õigus ja võimalus internetis sõna võtta ning kuni see ei lähe seadustega otseselt vastuollu, ei ole kellelgi õigus interneti tsenseerida ega isegi sisulaseid otsuseid teha, nagu toimetajad iga päev ajalehtedes teevad. See tähendab, et kui mõni suur ajaleht näiteks pole nõus mingit teksti

avaldama, ei pea see jääma sahtlisse, vaid selle saab avaldada internetis -- kulud ja tehnilised oskused, mida on vaja näiteks oma blogi tegemiseks ja seal oma teksti avaldamiseks, on nullilähedased. Mõtete ja üleskutsete avaldamise monopol ei ole enam nn suure meedia, vaid meie igapäevases käes. Pole midagi lihtsamat kui minna aadressile www.blogspot.com või www.wordpress.com ja teha kahe minutiga uus blogi.

Mõjujõuni on suur samm

Siit edasi on paraku aga päris suur samm selleni, et internetis avaldatud mõtetel ka mõjujõudu oleks ja et see kogu infopuutuse seast välja paistaks. Kui igaüks võib teha kahe minutiga blogi, siis paraku ongi pea igaüks seda teinud ning avaldamisbarjäärist on saanud tähelepanubarjäär -- sihtgrupp lihtsalt ei leia internetis avaldatut üles või kui leiab, siis pole tal aega seda lugeda. Allpool mõned soovitusel, kuidas oma sõnumit internetis levitada ning kuidas interneti abil inimesi oma eesmärgi saavutamisse kaasata.

Näiteid sellest, kuidas internetikogukondade abil on suuri asju korda saadetud, leiab kaugemalt ja lähemalt. Jah, võib ju meenutada Barack Obama presidendiks valimist või Iraani presidendivalimisi, aga miks mitte rääkida hoopis Tallinnast ja Kalamaja parkimise tasuliseks muutumise edasilükkamisest või ärilise poole pealt rahvuspapude kampaaniast.

Esimene tähelepanek: kõik nad keskendusid inimestele ja see ongi interneti juures kõige olulisem. Blogi ei tehta blogi pärast, Facebooki lehekülge ei tehta oma logo levitamise pärast, foorumit ei tehta lihtsalt sellepärast, et kõigil on ja on tunne, et meil peaks ka olema. Kõigel, mida internetis teha, peab olema inimesi haarav ja koondav idee ning see peab olema inimeste jaoks vajalik, sest muidu nad lihtsalt ei tule, ja kui inimesed ei tule, polegi mõtet midagi teha.

Teine tähelepanek: ole ise inimene ja pea teisi ka inimesteks. Kui internet on suhtlus inimeste vahel, siis blogid, foorumid, Facebook ja muu on lihtsalt suhtluskanaalik. Internetis suheldes ei tohi muutuda külmaks, kaugeks, ametlikuks, kantseliitlikuks, bürokraatlikuks ja üleliia ettevaatlikuks. See on nagu vestlus heade tuttavate vahel, mitte kuiv ja keeruline seaduseelnõu

tekst. Julgus olla pärisinimene tuleb igasuguse internetisuhtluse puhul ainult kasuks.

Kolmas tähelepanek: internet on suhtlus. Televisioon ja raadio on ühesuunaline meedia – üks rääkija paiskab oma sõnumit massidele ja massidel ei ole võimalik talle vahetult reageerida. Interneti tulek muutis seda kõike ja nüüd tuleb harjuda mõttega, et suhtlus on alati kahesuunaline. Kuigi paljud ütlevad endiselt hoida kinni sellest mugavast ja ohutust ühesuunalisest suhtlemise skeemist, on see sotsiaalmeedia puhul sajaprotsendiliselt hukatuslik. Foorumisse, Facebooki või Twitterisse ei minda kedagi kuulama, vaid nendega suhtlema. Ka valdaval enamikul blogidest on kommenteerimisvõimalus ning ainult vähesed päris- või internetimaailma superstaarid saavad endale lubada luksust oma blogis kommentaarid ära keelata. Igasuguse kaasamise puhul on see üldse välistatud, et diskussioonis osaleda ei saaks.

Seega, konkreetsemalt, jälgi Facebookis, mida su enda või su organisatsiooni lehe seinale kirjutatakse, milliseid kommentaare su sissekanded saavad, ja astu oma külalistega vestlusesse. Jälgi oma blogi kommentaare ja vasta neile. Ära karda kommentaare, su blogi ei ole Postimees Online ja sinna ei tule sõimu. Kogemused on näidanud, et oma blogis oma lugejatega suhtlev autor võtab sõimajatel-laimajatel igasuguse isuselles blogis tegutseda. Kui sa ise väärtustad oma kanalit, väärtustavad seda ka teised. Ära unusta Twitterit. Kui otsustad Twitterimaailmas tegutseda, pane püsti pidev Twitteri-otsing (Tweetdecki abiga), mis sinu tegevusala, organisatsiooni, firmat jälgiks, ja sekku nendesse vestlustesse ka Twitteris.

Julgus olla pärisinimene tuleb igasuguse internetisuhtluse puhul ainult kasuks.

Mine vooluga kaasa

Neljas tähelepanek: internet on üks omamoodi nähtus, mida mitte keegi ei kontrolli ja pigem tuleb internetis vooluga kaasa minna. Inimesed võivad ju olla väga jäärapäised. Kumu peakse juurde Tallinnas näiteks viis aastaid ilus kaarjas plaaditud rada, kuid Mäekalda tänavat pidi tulijad käisid kõik need aastad üle muru, sest keegi ei viitsinud seda 20 meetrit jalutada, mis ilusa kaarja plaatidest teeni

viis. Ja tulemus? Nüüd on plaatidest tee tehtud ka teiselt poolt tulijatele.

Nii on ka internetiga. Aastaid üritasime käima saada portaali TOM (Täna Otsustan Mina). Tulemus oli ümmargune null. Nüüd on selle asemel www.osale.ee, kuid tulemus on üsna samalaadne. Olgem ausad, ei TOMis ega Osale.ee-s pole kunagi midagi huvitavat toimunud ja üldiselt ei käi seal mitte keegi. Mõni kohaliku omavalitsuse loodud foorum ei hakkagi kunagi tööle. Mõne seltsi blogi jääbki lugema vaid kümme inimest nädalas.

Ole nähtav ka pärismaailmas

Internetis ei pea olema nii, et kõik tulevad sinu juurde, sa võid ka ise nende juurde minna. Kui vallavalitsuse tehtud foorum ei toimi, võib avastada, et hoopis mõni kohalik elanik on teinud foorumi, kus paljud kohalikud käivad ja kus toimub reaalne diskussioon kohalike küsimuste üle. Eestis on selliseid näiteid küll ja küll. Järelkult on tark minna ja liituda sealse diskussiooniga, sest on selge, et inimestele meeldib just seal käia. Või teine näite: kui mõne blogipostituse mõne teema kommentaarides läheb tuliseks diskussiooniks, siis ei ole üldse oluline, kas see diskussioon toimub ja kas ta on n-ö õiges kohas. Veelgi hullem oleks katsuda seda diskussiooni jõuga kuhugi mujale liigutada – milleks. Sellised pooljuhuslikult süttivad ja kustuvad diskussioonid iseloomustavad interneti natuke anarhistlikku loomust väga hästi. Soov, et kõik asjad oleksid kättesaadavad ühest kohast või et kogu informatsioon oleks meil kontrolli all ja arutelud toimuksid "õiges kohas", on inimlikult arusaadav, kuid internetiajastul mõttetu.

Ja viimaseks tähelepanekuks: internet ja pärismaailm ei ole veel kõigi arvates üks ja seesama, kuigi meie laste jaoks juba on. Seega tuleb nii kampaaniate kui külaseltsidega varem või hiljem internetist siiski välja murda. Kalamaja parkimisaktivistid said tuge kohalikest opositsioonipoliitikutelt, kes asja suurde meediasse viisid; Iraani meeleavaldajad rahvusvahelistelt telekanalilt, kes suure online-kära peale kähku kohale tulid. See kehtib eriti kampaaniate ja petitatsioonide kohta: internet toimib suurepäraselt kogunemis-, teavitamis-, organiseerimis- ja jõukogumispaigna, kuid viimase sammuna tuleb siiski välja liikuda ja end ka pärismaailmas nähtavaks teha.

Hea Kodanik alustab praktiliste nõannete rubriigiga, kus iga kord tegeldakse mõne vabaühendustes enam levinud juriidilise või muud laadi probleemiga. Otsa teeb lahti **ALARI RAMMO** vastusega sagedasele mureküsimusele, kuidas muuta registris oma ühingu andmeid.

Kuidas vahetada registris juhatuse liikmeid

Organisatsiooni juhatuse liikmete kustutamiseks registrikaardilt või sinna uute kandmiseks tuleb mittetulundusühingute ja sihtasutuste registrile (sama, mis äriregister, ehk asutusena maakohtu registriosakond) esitada avaldus, millele kirjutab alla vastavalt allesjääv või iga uus juhatuse liige, kinnitades sellega oma nõusolekut vastutust kanda.

Avalduse saab esitada notari kaudu või internetis digiallkirjaga ettevõtjaportaal.rik.ee, kus muutmiskande peab algatama igal juhul mõni registrisse kantud juhatuse liige, kuna uus inimene pääseb ühingu andmetele ehk praegu avaldusele ligi alles siis, kui on sisestatud tema nimi ja isikukood.

Koos avaldusega tuleb registrile esitada igal juhul ka muudatuse alus, mis on tavaliselt üldkoosoleku protokoll või volinike koosoleku oma neil, kel on põhikirjas volikogul õigus juhatuse liikmeid valida. MTÜ-de seadus näeb ette, et alla kirjutavad protokollile koosoleku juhataja ning protokollija ning et protokollil lahutamatuks lisaks on koosolekul osalenute nimekiri igähe allkirjaga.

Oluline on teada, et register ei aktsepteeri skannitud protokollil-allkirjalehte, vaid neil peavad olema kas (sh kõigi osalenute) digiallkirjad või tuleb saata registrile paberil originaalid. Viimasel juhul saab avalduse siiski digitaalselt esitada, pääseb notaril käimisest ja tema tasudest ning maksta tuleb vaid pangalingi all riigilõiv 100 krooni. Kui MTÜ on väike ja üldkoosolekul osalenud suudavad digiallkirja anda, saab nimekirja ja protokollid digidocina üles laadida.

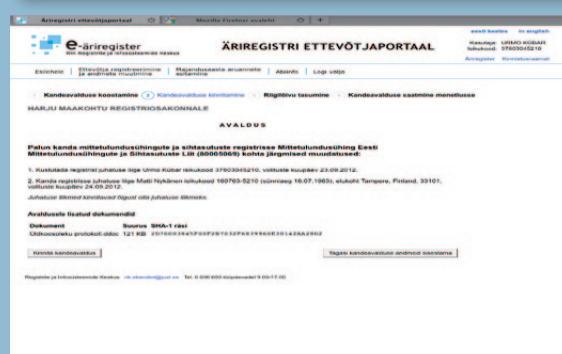
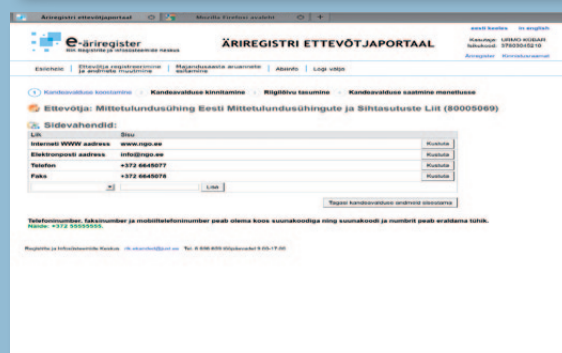
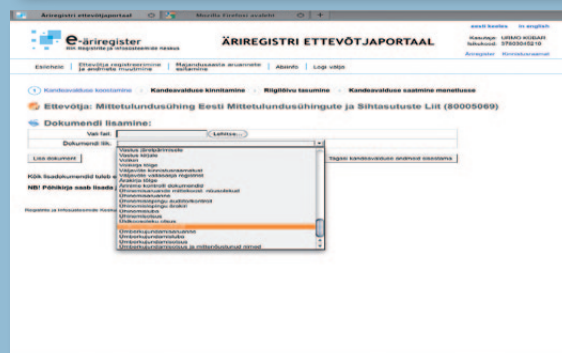
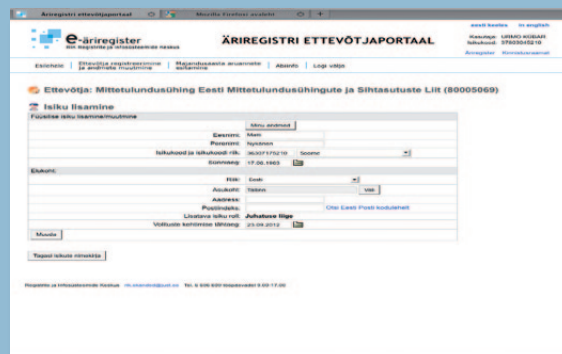
Kui väljad täidetud, kinnitavad uued juhatuse liikmed avalduse oma digiallkirjaga ja edastavad selle ühe nupulevajutusega registrile. Muutmiskanne tehakse umbes viie tööpäevaga. Kui midagi läks niiku, nt jäi protokoll või allkirjaleht esitamata, teeb kohtu registriosakond puuduste kõrvaldamise määruse ja annab 30 päeva aega asjad korda teha. Määruse võib saada ka siis, kui protokoll tegelikult posti on pandud.

Sihtasutustel käib kõik üldjoontes samamoodi, aga selle vahega, et ka nõukogu esimees peab kandeavaldusele alla kirjutama. Samuti käib sarnaselt põhikirja muutmine – lae lihtsalt uus põhikirjafail õigesse kohta üles.

Mulluste seadusemuudatuste järel fikseeritakse registris ka juhatuse liikmete volituste kestus ja ametiaja lõppemisel tuleb ka tagasivalimise järel registrile sellest teada anda. Kui inimesed ei vahetu, ei pea esitama kandeavaldust, vaid piisab näiteks protokollil saatmisest või Ettevõtjaportaalis kuupäevade muutmisest. Samuti ei vaja volituste pikendamine juhatuse liikme uut nõusolekut. Igal juhul tuleb kõigil jälgida, et volituste lõppedes peab selle küsimusega tegelema; praegu on registris hulk organisatsioone, kel pole asutamisest saati ühtki muudatust toimunud (vt Menetlusteave), loodi MTÜ siis 2009 või 1999.

Üksiti jälgi ka, et kui juba registriandmeid muudad, et seal ka kontaktandmed värsked oleks, eriti e-posti aadress.

Vaata lisa www.ngo.ee/teabekeskus. Kui on küsimusi, millele võiksite siin rubriigis vastata, kirjuta meile heakodanik@ngo.ee.

Kodanikuühiskonna häälekandja Foorum 2000. aasta suve ja sügise numbrid aitavad meelde tuletada toonast põnevat arengut ühenduste ja avaliku võimu suhetes. Ajalukku sukeldus **URMO KÜBAR**.

10 aastat hiljem

Septembri keskel kirjutasid Siseministerium ning mõni kuu varem asutatud Eesti Kodanikuühenduste Liitude Esinduskogu (EKLE) alla koostöölepingule, mille järgi pidi viimane hakama esindama kogu kolmandat sektorit suhetes riigiga. Näiteks nägi leping ette, et EKLE ja ministerium lepivad kokku ühendustele riigi antavate toetuste eraldamise korra ja ka summad. Samuti kohustus ministerium EKLE-le tutvustama seaduseelnõusid, mis puudutavad vabaühendusi, millele siis EKLE pidi esitama ühenduste arvamusi ja ettepanekuid. Muu hulgas sisaldus leppes punkt, et pooled peavad oluliseks Siseministeriumi maine kujundamist kodanike silmis.

EKLE asutasid kuus katusorganisatsiooni, kes väitsid end esindavat nelja tuhandet Eestis toona tegutsenud 13 000 mittetulundusühendusest. Siseminister Tarmo Loodus kommenteeris, et leping tehti nendega, sest EKLE tuli koostööd pakkuma ning ministerium pole võimeline suhtlema kõigi ühendustega eraldi.

Saanud koostööleppes teada alles ministeriumi pressiteatest pealkirjaga “Siseministerium läheneb inimestele”, protestis EMSL selle vastu. Valmivasse kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni (EKAK) kirjutati seejärel ka punkt, et “ükski kodanikuühendus ega nende katusorganisatsioon ei saa suhetes avaliku võimuga esindada kogu kodanikualgatusliku sektori huve”.

1999. aasta lõpus hoogsalt alustatud EKAK-iga jäädi toppama. Suvel valminud esimest varianti ei pidanud heaks ei poliitikud ega ühendused ning uut versiooni asus EMSL-is koostama Daimar Liiv. “Kui põhimõttelises küsimustes on vaidlusi, tuleb need lõpuni lahti rääkida, mitte toore ja vastuolulise tekstiga parlamendi ette minna,” ütles toonane riigikogu põhiseaduskomisjoni, praegu e-Riigi Akadeemia juht Liia Hänni. “Tähtaeg pole siin eesmärk omaette.” EKAK-i vastuvõtmiseni jäi siis veel kaks aastat.

EKLE sai Siseministeriumilt ka 197 500 krooni (riigihanke korraldamise alampiir oli siis 200 000 krooni), et uurida vabaihenduste valmidust avalike teenuste osutamiseks. Pool aastat hiljem esitati 30-leheküljeline uuringuraport, mis ministeriumi sõnul andis neile olulist infot. Foorumi palvel raportit lugenud sotsiaalteadlased olid aga kriitilised. Siis Tartu Ülikoolis, praegu Tallinna Tehnikaülikoolis töötav Tiina Randma (nüüd Randma-Liiv) ütles, et nii madala taseme uurimus ei ole aktsepteeritav isegi esimese kursuse üliõpilastööde puhul. See oli ka enam-vähem viimane kord, kui EKLE-st laiemalt räägiti.

Teist moodi edendas avalike teenuste osutamist ühendustes Balti-Ameerika Partnerlusprogramm, kes toetas 14 valla ja linnavalitsust teenuste delegerimisel, makstes aasta jooksul kinni kuni poole üle antud teenuse maksumusest.

Rahandusminister Siim Kallas saatis juuli keskel kirjad 17 valitsusvälisele organisatsioonile, küsides neilt nõu riigieelarve koostamisel. Ilusat algatust varjutas kahenädalase vastamistähtajaga kirja saatmine puhkusteperioodil, nii saab ministri samm Foorumi juhtkirjas hinnangu – pseudokaasamine. Samal ajal avaldab Euroopa Liidu majandus- ja sotsiaalkomitee kriitilise raporti Eesti liitumisvalmidusest, sest siin on liiga vähe dialoogi riigiametnike ja valitsusväliste organisatsioonide vahel.

Et noores riigis on ühendused sageli nõrgad ja napi inimjõuga, ei piisa nende kaasamiseks pelgalt kutsumisest, ütles raportöör Timo Laukkanen

– vajadusel tuleb neile koguni taustmaterjalid ette valmistada, et nad arutelus osaleda saaksid. Umbes sama räägitakse kaasamiskoolitustel ametnikele tänagi.

Augusti lõpus toimus kohtuistung, kus arutati Eesti Ornitoloogiaühingu hagi Saaremaa Undva sadama detailplaneeringu heaks kiitnud Kihelkonna vallavolikogu vastu – Foorumi andmetel esimene valitsusvälise organisatsiooni kohtuasi võimude vastu. Tõsi, arutelu kestis vaid poolteist tundi, siis tegi vald ettepaneku kohtuväliseks lahenduseks.

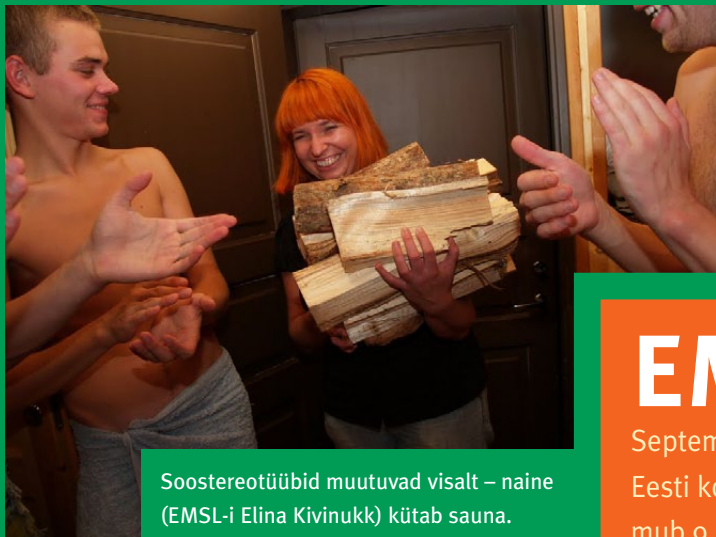
Hiidlased asutasid septembris kohaliku “parlamendi”, Hiiumaa suurkogu – esimese sellise rahvaalgatuse korras kokku tulnud ja kohalike huve kaitsma mõeldud esinduskogu. Kõige põletavamaks teemaks oli toona plaanitud haldusreform, millest hiidlased kartsid oma eraldi maakonna ärakaotamist. “Haldusreformi asjus ei küsi keegi rahva arvamust, aga see on rahva mure,” ütles üks algatajatest, Hillar Padu. “Hiiumaal pole praegu ühtki institutsiooni, kes võiks rahva nimel rääkida,” lisas teine, Aivi Telvik.

Hoogsalt käima läinud suurkogu tegutses mõned aastad, 2004. aasta Hiiu Lehest leiab nupu kogu neljanda sünnipäeva tähistamisest väiksemas seltskonnas, kus tõdetakse, et jaks lõppes enne 2003. aasta Riigikogu valimisi.

Suvekooli tarvis välja mõeldud strateegiamängus said paariks tunniks EMSL-i juhtideks kehastuda (paremalt) Tarmo Tüür Eestimaa Looduse Fondist ja Kaisa Orunuk YFU Eestist.

Soostereotüübid muutuvad visalt – naine (EMSL-i Elina Kivinukk) kütab sauna.

EMSL-i suvekool

Septembris otsiti vastust miljoni krooni (63 911,65 eurot) küsimusele Eesti kodanikeühenduste jaoks: kuidas öelda ei? Järgmine suvekool toimub 9.-10. septembril 2011, teemaks töö vabatahtlikega. Kalendrisse!

Huko Laanoja Maarja Külast, Fredy Lumi MTÜ-st Kapp ja mängulegendi hoiab Mare Kärner Naabrialvest.

Kodanikuühiskonna päikesepoisid täna ja homme – Agu Laius KÜSK-ist ja Kristo Peterson EÕEL-ist.

Legendaarne staarkoolitaja Kaidi Holm teemal “Millest sa aru ei saa?”

Urmo Kübara mängurõõm.

Õhtusel lauamängu-turniiril servades Herdis Päm ja Haldi Vanatoa SINA haridusprogrammist, vahepeal vabatahtlik Erkki Jaanhold. Birgit Rootsi Heateo SA-st ja Tõnu Taal MTÜ-st Karessen.